

အိန္ဒိယနိုင်ငံ
အစိုးရ

ဒေါက်တာမြင့်ဇော်

ကပ်ဘေးလွန်ကမ္ဘာရဲ့ အလွမ်းဇာတ်များ

ဒေါက်တာမြင့်ဇော်

ကပ်ဘေးလွန်ကမ္ဘာရဲ့ အလွမ်းဇာတ်များ

မျက်နှာဖုံးဒီဇိုင်း - မြင့်မောင်ကျော်

စာမျက်နှာ - ၁၀၁ မျက်နှာ၊ ၁၃.၉၇ စင်တီ x ၂၀.၃၂ စင်တီ

၂၀၂၀၊ ဇွန်လ။ ပထမအကြိမ်။

စာရေးသူဒေါက်တာမြင့်ဇော်သည် သြစတြေးလျား အမျိုးသားတက္ကသိုလ်မှ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်နှင့် သယံဇာတ စီမံခန့်ခွဲမှုဘာသာရပ်ဖြင့် ပါရဂူဘွဲ့ရခဲ့သည်။

သဘာဝဝန်းကျင်နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဆိုင်ရာ စာအုပ်များ ရေးသားခဲ့သည်။

“ကိုဗစ်နောက်ကြောင်းပြန်” နှင့် “ကပ်ဘေးထဲက တော်လှန်ရေး” စာအုပ်များကို

၂၀၂၀ ဧပြီလ နှင့် မေလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။

မာတိကာ

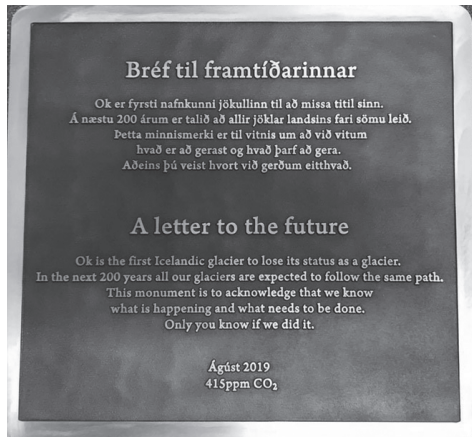
၁။ ရေခဲတောင်ဈာပန	၅
၂။ ကြုံနေရတဲ့ အလွမ်းဇာတ်	၁၁
၃။ ဒီကို ဘယ်လိုရောက်လာခဲ့သလဲ	၁၉
၄။ အသည်းကွဲ မြန်မာပြည်	၂၇
၅။ အလျော်အစား	၃၅
၆။ ပိရမစ်ဆောက်သူများ	၄၅
၇။ ငိုဖို့မေ့နေတဲ့ အလွမ်းဇာတ်	၅၁
၈။ အမွေဆိုးများရဲ့ဒဏ်	၅၇
၉။ စစ်မီးတောက်များ	၆၃
၁၀။ စိတ်ပျက်ပြားမှု အနုပညာ	၇၁
၁၁။ ဘာကို ရွေးမလဲ	၈၁
၁၂။ ချောင်းမကြီးထဲမှာ	၈၇

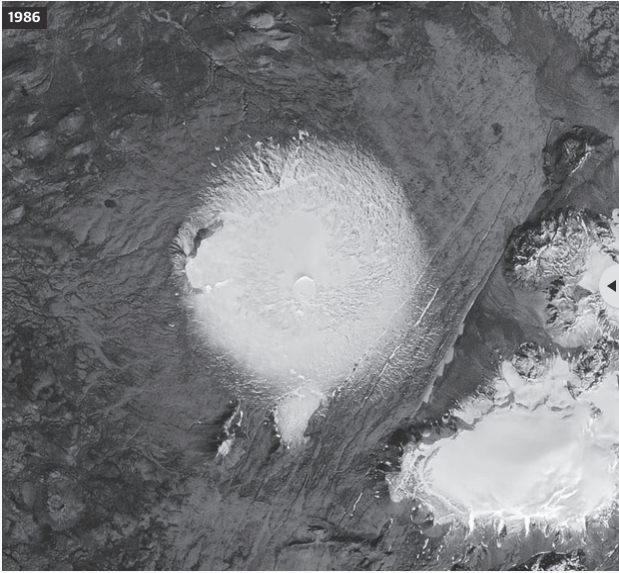
ကိုဗစ်ကပ်ဘေးသင့် ကမ္ဘာကနေ
လှမ်းမျှော်ကြည့်တဲ့ အခါ
ရှေ့မှာ
ဥတုရာသီဘေးနဲ့
အလွမ်းဇာတ်တွေ အစီအရီ ရှိနေတာကို
မြင်နေရပါတယ်။
ခင်ဗျားဘဝနဲ့
ခင်ဗျားလူ့အသိုက်အမြုံကို
အဲဒီ အလွမ်းဇာတ်ထဲကနေ
တည်ဆောက် ယူရမှာပါ

စနစ်ပြောင်းရေး
ဥတုရာသီမပြောင်းရေး
System Change
Not Climate Change

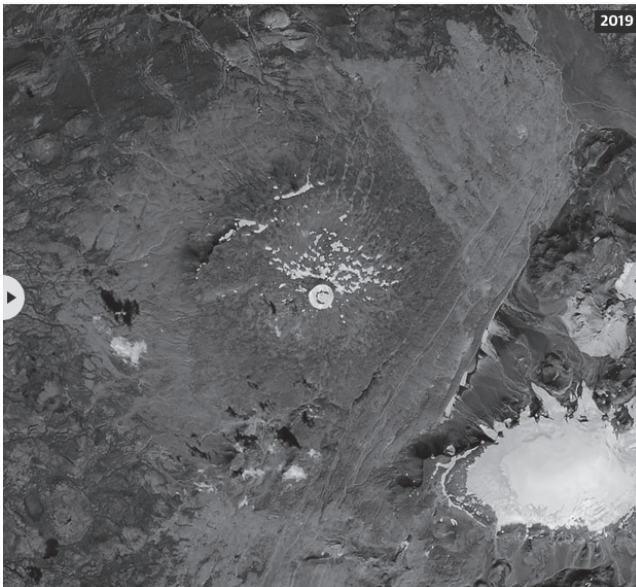
အခန်း (၁)

ရေခဲတောင်ဈာပန

အိုကေ ရေခဲတောင် ၁၉၈၆

အိုကေ ရေခဲတောင် ၂၀၁၉

ရေခဲတောင်ဈာပန

ရေခဲတောင်တစ်ခုရဲ့ နာရေးကို ခင်ဗျားဘယ်လိုရေးမလဲ။ အထူးသဖြင့် ခင်ဗျားဟာ အဲဒီရေခဲတောင်တွေဘေးမှာ ကြီးပြင်းခဲ့တာ။ ရေခဲတောင်တွေဟာ ထာဝရတည်တံ့တဲ့ အရာလို တွေးတောဖြတ်သန်းခဲ့တာဆိုရင် သူ့နာရေးကို ခင်ဗျားဘယ်လိုရေးမလဲ။ နှုတ်ဆက်လိုက်ပါတယ်ဆိုတဲ့ စကားကို ခင်ဗျား ဘယ်လိုပြောမလဲ။

အမေရိကန်စာရေးဆရာဘာနဂတ် (KurtVonnegut)က နှင်းခဲအထပ်ထပ် ဆက်ကျနေလို့ ရေခဲတောင်တွေ ကြီးလာနေသလို စစ်ပွဲတွေကလည်း များလာနေတယ်လို့ ရည်ညွှန်းခဲ့ဖူးပါတယ်။

မစ္စတာ ဘာနဂတ် ခင်ဗျား..စစ်ပွဲတွေ လျော့သွားပုံမရပေမယ့် ရေခဲတောင်တွေ ကြီးမားလာမှုကတော့ ရပ်သွားပါပြီ။ ဒါဟာ တကယ့်အခြေအနေမှန်ပါ။ ကမ္ဘာမြေပေါ်က ရှိသမျှရေခဲတောင် အားလုံးနီးနီးမှာ ရေခဲအသစ်ဖြစ်တည်မှု ရပ်တန့်သွားပါပြီ။ အများစုဟာ စိုးရိမ်စရာနှုန်းနဲ့ အရည် ပျော်လာနေပါတယ်။ ဟိမဝန္တာ တောင်တန်းကြီးတွေ၊ ဂရင်းလန်းရေခဲတောင်တွေ၊ အဲလ်ပိုင်း တောင်တန်းတွေ၊ အိုက်စလန် တောင်တန်းတွေအားလုံး အဲဒီစာရင်းထဲမှာ ပါပါတယ်။

ရေခဲတောင်တို့မြေလို့ခေါ်လိုရမယ့် အိုက်စလန် (Iceland) ကျွန်းနိုင်ငံဟာ မြောက်အတ္တလန်တိတ်မှာ တည်ရှိပါတယ်။ ရေခဲဖုံးတောင် ၄၀၀ ကျော်တည်ရှိတဲ့ ကျွန်းပါ။ ဂျပန်က ဖူဂျီတောင်လို အိုက်စလန်နိုင်ငံသား

တွေ အလေးအမြတ်ထားတဲ့ တောင်ကြီးရဲ့ ရေခဲပြင်တွေ နောင်နှစ် ၃၀ လောက်မှာ ပျောက်ကွယ်သွားနိုင်တယ်လို့ တွက်ထားပါတယ်။

ရေခဲတွေ ပျောက်ကွယ်သွားပြီး ပထမဆုံး သေဆုံးသွားတဲ့ အိုက်စလန်ကျွန်းက တောင်ကို အင်္ဂလိပ်လို အိုကေ(OK) ရေခဲတောင်လို့ ခေါ်ပါတယ်။ အိုက်စလန် ဘာသာမှာတော့ ထမ်းပိုး (Yoke) လို့ အဓိပ္ပာယ် ရပါတယ်။ ခုတော့ ထမ်းပိုးဟာ ကျိုးခဲ့ပေါ့။ ထမ်းပိုးက သယ်ဆောင်ထား တဲ့ ရေခဲတွေဟာ အရည်ပျော်ပြီး သမုဒ္ဒရာထဲ ရောက်သွားတယ်။ ပင်လယ် ရေ မြင့်တက်လာတဲ့ဒဏ်ကို အနာဂတ်မျိုးဆက်တွေ ထမ်းပိုးကြပေါ့။ ထမ်းပိုးက လှပစွာ သယ်ဆောင်ထားတဲ့ ရေခဲတွေဟာ အနာဂတ်မျိုး ဆက်တွေဆီကို ဒုက္ခဝန်ထုပ်တွေအဖြစ် ရောက်ရှိသွားခဲ့ပြီပေါ့။

အာရှတစ်ခွင်က မြစ်မကြီးတွေရဲ့ မိခင် ဟိမဝန္တာတောင်တန်း ကြီးရဲ့ ထမ်းပိုးများ ကျိုးသွားခဲ့ရင် သန်းထောင်ချီတဲ့ ပြည်သူတွေ ရှင်သန် နိုင်ပါ့မလား။ ဧရာဝတီမြစ်ဝှမ်းသား ကျုပ်တို့ဟာ မြောက်ဘက် တောင်တန်းတွေဆီက ခါကာဘိုရာဇီနဲ့ ရေခဲတောင်တွေကို အလေး အမြတ်ပြုဖို့ မေ့လျော့နေခဲ့ ကြပါသလား။

အိုက်စလန်မှာတော့ အိုကေ ရေခဲတောင်ကြီး သေဆုံးခြင်းရယ် လို့ တခမ်းတနားလုပ်ကြပါတယ်။ နှင်းခဲရေခဲတွေ ဖုံးမနေတော့တဲ့အခါ ရေခဲတောင်ဟာ သေဆုံးခဲ့ပြီပေါ့။ အိုကေ ရေခဲတောင်ကြီးရဲ့ နာရေးကို ကျင်းပကြရပြီပေါ့။ ရေခဲတောင်တွေရဲ့ ဖြစ်တည်မှုမှာ နှစ်စဉ်ရေခဲလွှာ အနိမ့်အမြင့်၊ အလျော့အတင်း ရှိကြပါတယ်။ ခု ကြုံကြရတာကတော့ ဖြည်းဖြည်းချင်း ယုတ်လျော့ပျောက်ကွယ်သွားခြင်းပါ။ ကမ္ဘာကြီးပူနွေး လာမှုရဲ့ ရလဒ်ပါ။ ကမ္ဘာ့ဥတုရာသီ ပြောင်းလာမှုရဲ့ ပြယုဂ်ပါ။ ကမ္ဘာ့ လေထုကို အမှိုက်ပုံးလို သဘောထားပြီး ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက်နဲ့ ဖန်လုံအိမ် အာနိသင်ဓာတ်ငွေ့တွေ စွန့်ပစ်နေမှုရဲ့ အကျိုးဆက်ပါ။

၂၀၁၀ တုန်းက အိုက်စလန်ရဲ့ မီးတောင်တစ်လုံးပေါက်ကွဲပြီး ဥရောပလေကြောင်း သွားလာမှုတွေအားလုံး ရပ်တန့်သွားခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီပေါက်ကွဲမှုမှာ မီးတောင်ကြီးကနေ တစ်နေ့ကို ကာဗွန်ဒိုင်အောက်

ဒေါက်တာမြင့်ဇော်

ဆိုက်တန် ၁ သိန်းခွဲလောက် စွန့်ထုတ်ခဲ့ဘူးပါတယ်။ များလှပြီလို့ ထင်ပါ သလား။ ကမ္ဘာကြီးရဲ့ တစ်နေ့ ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက် ထုတ်လွှတ်မှုက တန် သန်း ၁၀၀ လောက်ရှိပါတယ်။ တစ်နေ့ကို အဲဒီလို မီးတောင် အလုံး ၆၀၀ လောက် ထပေါက်နေတဲ့ သဘောပေါ့။

ပစ္စုပ္ပန်ထက်ကျော်ပြီး မကြည့်နိုင်ကြတာက ကျုပ်တို့လူ့အဖွဲ့ အစည်းအားလုံးရဲ့ ချို့ယွင်းချက်ပဲ။ ၂၁ ရာစုအကုန် ၂၀၀၀ လောက်မှာ ဘယ်အခြေအနေတွေ ဖြစ်နေလောက်တယ်ဆိုတာကို သိပ္ပံပညာရှင် တွေက ပြောရင် ကိုယ်နဲ့ သိပ်မဆိုင်သလိုပဲ ခင်ဗျားနေလိမ့်ဦးမယ်။

ခင်ဗျားဟာ သက္ကရာဇ် ၂၀၀၀ မှာ မွေးခဲ့သူဆိုပါတော့။ ခင်ဗျား အသက် ၈၀ အရွယ် (၂၀၈၀) ဘဝနေဝင်ချိန်မှာ အသက် ၂၀ အရွယ်မြေး တစ်ယောက်ရှိနေလိမ့်မယ်။ အဲဒီမြေးရဲ့ ဘဝနေဝင်ချိန် အသက် ၈၀ ဟာ ၂၁၆၀ ဖြစ်လိမ့်မယ်။ ၂၁၆၀ မှာ အသက် ၈၀ ရှိနေမယ့် မြေးဖြစ်သူဟာ သူ့မိဘတွေနဲ့ ခင်ဗျားအကြောင်းကို အမှတ်ရနေမှာပေါ့။ ဒီလိုတွေကြည့် တော့ သိပ္ပံပညာရှင်တွေရဲ့ နှစ် ၁၀၀၊ နှစ် ၁၅၀ ခန့်မှန်းတွက်ချက်မှုတွေ ဟာခင်ဗျား၊ ခင်ဗျားသားသမီးနဲ့ မြေးဖြစ်သူရဲ့ ဘဝသက်တမ်းထဲမှာပဲ ဆိုတာကို တွေ့ပါလိမ့်မယ်။

အိုကေရေခဲတောင်ကြီး ပျောက်ကွယ်သေဆုံးမှု အမှတ်တရပွဲ မှာအမှတ်တရကြေပြားတစ်ခုကပ်ပါတယ်။ ကြေးပြားပေါ်ကစာသားကို ရေးသူက အိုက်စလန်နိုင်ငံသား စာရေးဆရာ အန်ဒရီ (Andri-Magn - ason) ဖြစ်ပါတယ်။

အမှတ်တရ ကြေးပြားရဲ့ ရက်စွဲက ၂၀၁၉ ဩဂုတ်လပါ။ အဲဒီ အချိန် ကမ္ဘာလေထုထဲမှာ ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက် ပမာဏ ၄၁၅ ပီပီအမ် (415 ppm) ရှိနေတာကိုလည်း ဖော်ပြထားပါတယ်။ ပီပီအမ်က လေထုထဲက ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက် ပမာဏကို တိုင်းတာတဲ့ ယူနစ်ပါ။ စက်မှုတော်လှန်ရေး မတိုင်မီက ၂၈၀ ပီပီအမ်ပဲ ရှိပါတယ်။

ကြေးပြားမှာ အနာဂတ်သို့ ပေးစာလို့ ခေါင်းစဉ်တပ်ပြီး ခုလို ရေးထိုးထားပါတယ်။

ကပ်ဘေးလွန်ကမ္ဘာရဲ့ အလွမ်းဇာတ်များ

အနာဂတ်သို့ ပေးပို့စာ

အိုကေ ရေခဲတောင်ကြီးဟာ ရေခဲတောင်ဆိုတဲ့ ဝိသေသကို
 ဆုံးရှုံးခဲ့ရတဲ့
 ပထမဆုံးသော အိုက်စလန်ပြည်က ရေခဲတောင်ဖြစ်ပါတယ်။
 နောင်နှစ် ၂၀၀ အတွင်းမှာ
 ကျန်တဲ့ရေခဲတောင်အားလုံးလည်း ဒီကံကြမ္မာကို ကြုံမယ်လို့
 မျော်လင့်ထားပါတယ်။
 ဒီမှတ်တမ်းကျောက်စာတိုင်က ဘာတွေဖြစ်နေကြောင်း၊
 ဘာတွေလုပ်ဖို့လိုကြောင်း
 ကျုပ်တို့သိပါတယ်လို့ အမှတ်အသားပြုတာပါ။
 (လိုအပ်တာတွေ) လုပ်ခဲ့သလား ဆိုတာကတော့ (အနာဂတ်က)
 သင်တို့ပဲ သိမှာပါ။

A Letter to the future

OK is the first Icelandic glacier to lose its status as a glacier.

In the next 200 year all our glaciers are expected to follow the same path.

This monument is to acknowledge that we know what is happening and what needs to be done.

Only you know if we did it.

August 2019

415 ppm CO2

အခန်း (၂)

ကြံ့ခေ့ရတဲ့ အလွမ်းဇာတ်

ကြုံနေရတဲ့ အလွမ်းဇာတ်

ဥတုရာသီတွေ ဖောက်လှဲဖောက်ပြန်ဖြစ်နေတာ ခင်ဗျားသိပါတယ်။ ကမ္ဘာကြီးရဲ့ အခြေအနေတွေ ကောင်းမနေဘူးလို့ ခင်ဗျားခံစားမိပါတယ်။ ဝင်ရိုးစွန်းနဲ့ ရေခဲတောင်တွေ အရည်ပျော်နေတာ၊ အင်းဆက်တွေ ပျောက်ကွယ်လာနေတာလည်း ခင်ဗျားသိကောင်းသိပါလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျားသားသမီးတွေလက်ထက်မှာ၊ ခင်ဗျားသားသမီးတွေရဲ့ သားသမီးတွေ လက်ထက်မှာ မကြုံစဖူးတဲ့ ဥတုဘေးတွေ ကြုံရတော့မယ်ဆိုတဲ့ အထိလည်း ခင်ဗျား သိကောင်းသိပါလိမ့်မယ်။ ဒါပေမယ့် လက်ရှိ ရင်ဆိုင်နေရတဲ့ အခြေအနေပမာဏကို ခင်ဗျားအမှန်တကယ် သိပါရဲ့လား။

“အခြေအနေက ခင်ဗျားထင်တာထက် ပိုဆိုးတယ်။ အများကြီးကိုပိုဆိုးပါတယ်။ (It is worse, much worse, than you think)” ဆိုတဲ့ စာကြောင်းက နေထိုင်လို့ မရတော့တဲ့ ကမ္ဘာ (The uninhabitable) စာအုပ်ရဲ့ ပထမဆုံးအဖွင့်စာကြောင်းပါ။ ၂၀၁၉ အရောင်းရဆုံး စာအုပ်စာရင်းထဲမှာပါတဲ့ ဒီစာအုပ်ကို ရေးသူက ဒေးဗစ်ဝဲလေ့စ် (David Wallace) ပါ။

စက်မှုတော်လှန်ရေး ကာလကစလို့ ကမ္ဘာ့လေထုထဲကို ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက်၊ မီသိန်းစတဲ့ ဖန်လုံအိမ်အာနိသင် ဓာတ်ငွေ့တွေ ထုတ်လွှတ်လာလိုက်ကြတာ ကမ္ဘာကြီးဟာ ခုဆိုရင် အဲဒီကာလ အပူချိန်ထက် ၁ ဒီဂရီကျော် ပူလောင်လာပြီ။ အင်္ဂလိပ်လို ဂလိုဘယ် ဝမ်းမင်း (Global Warming) လို့ ခင်ဗျားသိနေတဲ့ ဖြစ်စဉ်ပေါ့။

အဲဒီလို အပူချိန်မြင့်လာလို့ ကြုံရတဲ့ မိုးခေါင်တာ၊ ရေရှားတာ၊ မုန်တိုင်းတွေ ပြင်းထန်လာတာကို ဥတုရာသီ ပြောင်းလဲခြင်း (Climate change) လို့ ပြောကြပါတယ်။ ဥတုရာသီဘေး၊ ဥတုရာသီ အကျပ်အတည်း (Climate Crisis) လို့လည်း ရည်ညွှန်းကြပါတယ်။

ကမ္ဘာကြီးရဲ့ သေရေးရှင်ရေးကို ရည်ညွှန်းတဲ့ ကိန်းဂဏန်းတွေက သေးငယ်လွန်းလို့ ဟုတ်မှ ဟုတ်ပါလေစလို့တောင် ခင်ဗျားထင်မိမှာပါ။ လက်ရှိကြုံနေရတဲ့အကြီးစားတောမီးတွေ၊ မုန်တိုင်းတွေ၊ ပြင်းထန်တဲ့ မိုးခေါင်ရေရှားဖြစ်စဉ်တွေဟာ အပူချိန် ၁ ဒီဂရီကို စွန်းစွန်းလေးကျော်လာတာမှာ ကြုံနေရတာတွေပါ။ လေထုထဲရောက်သွားတဲ့ ဖန်လုံအိမ်အာနိသင် ဓာတ်ငွေ့တွေဟာ နှစ်များစွာတည်မြဲနေမှာဖြစ်တဲ့အတွက် ဒီအတိုင်းရှေ့ဆက်ဖြစ်နေဦးမှာပါ။ အပူချိန် တိုးလာတာနဲ့အမျှ ဥတုဘေးပိုဆိုးလာဖို့ရှိပါတယ်။ ဒီအခြေအနေမှာ ရည်ရွယ်လို့ ရသမျှက ၂ ဒီဂရီထက်မကျော်ဖို့၊ ဖြစ်နိုင်ရင် ၁.၅ ဒီဂရီလောက်မှာ ရှိဖို့ပါ။ တကယ်တော့ ကာဗွန်လျော့ကျဖို့ လုပ်နေတဲ့နိုင်ငံ အလွန်နည်းတာမို့ ၁.၅ ဒီဂရီရည်မှန်းချက်ရောက်ဖို့ ဖြစ်နိုင်ခြေ တော်တော်နည်းတယ်လို့လည်း ပြောလို့ရပါတယ်။ လက်ရှိကမ္ဘာဟာ ဒီဆယ်စုနှစ်မှာ ၁.၅ ဒီဂရီထိ ရောက်နိုင်တဲ့လမ်းကြောင်းကို သွားနေပါတယ်။

၁ ဒီဂရီထဲမှာ ဗလောင်ဆူနေတဲ့ ကျုပ်တို့အနေနဲ့ ဒီဆယ်စုနှစ်၊ လာမယ့် ဆယ်စုနှစ်တွေကို ဘယ်လိုဖြတ်သန်း ကြမလဲ။

ဟီရိုရှီးမားနဲ့ နာဂါစာကီလို အဏုမြူဘေး၊ ဒိုင်နိုဆောတွေ မျိုးတုန်းသွားစေတဲ့ ဥက္ကာပျံဘေးတွေထက် ခုကြုံနေရတဲ့ ဥတုဘေးက ဆုပ်ကိုင်မြင်သာအောင် လုပ်ဖို့ခက်တဲ့ကိစ္စပါ။ သူက ဖြည်းဖြည်းချင်း အရှိန်မြင့်လာတဲ့ ကိစ္စမျိုးကိုး။ ဟိုတစ်ကွက် ဒီတစ်ကွက် ပျက်ယွင်းမှုတွေ စုလာပြီး နောက်ဆုံးလူ့အဖွဲ့အစည်း ယိမ်းယိုင်သွားတဲ့ဆီ ရောက်တာကိုး။ “အခြေအနေတွေကတော့ ဆိုးလာနေတယ်။ ဒါပေမယ့်သိပ် မြန်မြန်ကြီးတော့ မဆိုးလောက်ပါဘူး။ နေရာ တော်တော်များများတော့ အခြေအနေဆိုးနေတယ်။ နေရာအားလုံးတော့ မဆိုးလောက်ပါဘူး။ မဆိုးလောက်တဲ့ အုပ်စုထဲမှာ ငါလည်းပါမှာပဲ” လို့ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ရှောင်လွှဲမှုကိုလည်း လူ့စိတ်သဘောက လုပ်လေ့ရှိတာကိုး။

ဥတုရာသီပြောင်းလဲမှုနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ဒီနေ့ခေတ်ပြည်သူတွေရဲ့ အမြင်မှားလေးခု ရှိတယ်လို့ ဒေးဗစ်ဝဲလေ့စ်က ပြောပါတယ်။

ဒေါက်တာမြင့်ဇော်

ပထမဆုံး အမြင်မှားက ဥတုဘေးဟာ ဆယ်စုနှစ်နဲ့ ရာစုနှစ်နဲ့ ချိပြီး ဖြည်းဖြည်းမှ ရောက်လာမယ်လို့ထင်တဲ့ အမြင်မှားဖြစ်ပါတယ်။ မြေးတွေမြစ်တွေကျမှ ကြုံရမယ့် ပြဿနာ။ အချိန်ရပါသေးတယ်လို့ တွေးနေကြပါတယ်။နည်းပညာတွေရောက်လာပြီး တစ်နည်းနည်းတော့ ပြေလည်သွားမှာပါလို့ မျှော်လင့်နေကြပါတယ်။ တကယ်က ခုကိုကြုံနေရပြီ။ဆက်တိုက်ရောက်လာတဲ့အရှိန်ကလည်း မြန်တယ်။အပြောင်းအလဲ လုပ်ဖို့ အချိန်ကလည်း နေ့စဉ်နဲ့အမျှ နည်းလာနေတယ်။

နောက်အမြင်မှားတစ်ခုက ဒီပြဿနာဟာ အရင်မျိုးဆက် တွေက စက်မှုလုပ်ငန်းကို ချဲ့ထွင်ပြောင်းလဲဖို့ ကျောက်မီးသွေး၊ရေနံစတဲ့ ရုပ်ကြွင်းလောင်စာတွေ သုံးကြလို့ဖြစ်ရတဲ့ ပြဿနာလို့ တွေးတဲ့ အတွေး ပါ။တကယ်တော့ လေထုထဲမှာရှိသမျှ ဖန်လုံအိမ် အာနိသင် ဓာတ်ငွေ့တွေ ရဲ့ တစ်ဝက်ကျော်ဟာ လွန်ခဲ့တဲ့ ၂၅ နှစ်အတွင်း ကျမှ လေထုထဲကိုရောက် သွားတာပါ။တနည်းအားဖြင့်ဒီမျိုးဆက်လက်ထက်မကြာလှသေးတဲ့နှစ် ၂၀ ကမှ သမိုင်းတစ်လျှောက် စုစုပေါင်းထက်များတဲ့ အဆိပ်အတောက် တွေကိုလေထုထဲလွှတ်ထုတ်ခဲ့ပါတယ်။စက်မှုတော်လှန်ရေးရဲ့အမွေရယ် လို့ အရင်မျိုးဆက်ကို လက်ညှိုးထိုးလို့မရတော့တဲ့ အခြေအနေပါပဲ။ ခင်ဗျားတို့ကျုပ်တို့ ပြောဆိုလှုပ်ရှားနေတဲ့ ဒီနေ့ဒီအချိန်မှာကိုပဲ ဥတုဘေး ယန္တရားကြီးကို မီးထိုးပေးနေကြတယ်။ တစ်ချိန်တည်းမှာ အဲဒီယန္တရား ကြီးရဲ့ ရလဒ်ဖြစ်တဲ့ ဘေးဒုက္ခပုံရိပ်တွေကလည်း ရုပ်မြင်သံကြား ဖန်သား ပြင်တွေ၊ အင်တာနက်စာမျက်နှာတွေပေါ်ကို ရောက်လာနေတယ်။

နောက်အမြင်မှားတစ်ခုကတော့ ကိုယ့်အနီးအနားမှာမဟုတ်ဘဲ ခပ်လှမ်းလှမ်းမှာ၊ ဝေးဝေးလံလံမှာဖြစ်နေတဲ့ ကိစ္စတွေပဲလို့ ထင်ကြတဲ့ ကိစ္စပဲ။ဒါကလည်းအကြောင်းရှိတယ်။ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအကြောင်း ပြောရင် ဝင်ရိုးစွန်းက ရေခဲအရည်ပျော်တာတို့၊ ပင်လယ်ရေမြင့်တက် လာတာတို့၊ရေခဲတောင်တွေအရည်ပျော်တာတို့၊ပါလေ့ရှိတာကိုး။ခပ်ဝေး ဝေးက ကိစ္စတွေလို့ အလွယ်တကူ အထင်ရောက်စေတာပေါ့။အမှန်တော့ ထင်တာထက်ပိုနီးပါတယ်။

ဧရာဝတီတိုင်း ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်းက ဒေသခံတွေက “ရွာနဲ့ ရေ ပိုနီးလာတယ်” လို့ မှတ်ချက်ပေးပါတယ်။ နာဂစ်မုန်တိုင်းတိုက်တဲ့ အခါ မုန်တိုင်းဒီရေကြောင့် လူတွေအများကြီး အသက်ဆုံးရှုံးရပါတယ်။ ဝင်ရိုးစွန်းရေခဲတွေ အရည်ပျော်နေတာ၊ အဲဒါရဲ့ အကျိုးဆက်ပင်လယ်ရေ မြင့်တက်လာနေတာ (ဧရာဝတီ ကမ်းရိုးတန်း ဒေသခံတွေပြောတဲ့ ရွာနဲ့ ရေနီးလာတာ)၊ မုန်တိုင်းက ‘မ’ ‘ပင့်’ တင်ပေးနိုင်တဲ့ ရေထုကြီး ပိုကြီးနေတာ၊ ကမ္ဘာ့အပူချိန်မြင့်တက်လာတာကြောင့် ခါတိုင်းထက်ပိုပြီး အားကြီးတဲ့ မုန်တိုင်း ဖြစ်နေတာတွေဟာ လူတစ်သိန်းကျော်ရဲ့ အသက်ကို ၂၄ နာရီအတွင်း နှုတ်ယူသွားတယ်လို့ ပြောလို့ရပါတယ်။ ကိုယ်က ကမ်းရိုးတန်းမှာနေတာမှ မဟုတ်တာပဲလို့လည်း မတွေ့ပါနဲ့ဦး။ အလားတူ အဆက်အစပ်ပြဿနာတွေ မိုးခေါင်တာ၊ ရေရှားတာ၊ အပူချိန်ပြင်းထန်လာတာ၊ ရေကြီးတာ စတဲ့ဒုက္ခ တစ်ခုမဟုတ် တစ်ခု တွေ့ကြုံကြရဖို့ရှိနေတာပါ။

သစ်တောတွေလိုပဲ သမုဒ္ဒရာတွေဟာ လူတွေ ထုတ်လွှတ်လိုက်တဲ့ ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက်တွေကို မနိုင်မနင်း စုပ်ယူပေးနေရပါတယ်။ ရလဒ်အနေနဲ့ သမုဒ္ဒရာတွေရဲ့ အက်ဆစ်ဓာတ်ဖြစ်မှု (Ocean acidification) မြင့်လာပါတယ်။ နောက်ဆက်တွဲအနေနဲ့ ပင်လယ်ထဲက အရေးပါတဲ့ အပင်နဲ့ သတ္တဝါတွေ သေပါတယ်။ အဲဒီ အပင်သတ္တဝါ အစာကွင်းဆက်ကို မှီခိုနေရတဲ့ ငါး စတဲ့ သတ္တဝါတွေ အခက်ကြုံပါတယ်။ ပင်လယ်ရေရဲ့ အက်ဆစ်ဓာတ်ဖြစ်မှု မြင့်လာလို့ သန္တာကျောက်တန်းတွေ ပျက်စီး ပျောက်ဆုံးကုန်တဲ့အခါ အဲဒီနေရာတွေကို မှီခိုပေါက်ပွားတဲ့ ငါးပုစွန်တွေ ရှားလာပါတယ်။ တကယ်တော့ ကမ္ဘာကြီးပူနွေးလာမှုဟာ စားပွဲပေါ်က ဟင်းခွက်အပေါ် အကျိုးသက်ရောက်နေပါလားလို့ မမြင်မိကြတာပါ။ ကမ္ဘာ့ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဟာ ကိုယ့်အိမ်အပြင် အဝေးတစ်နေရာက ကိစ္စပဲလို့ တွေးကြံယူဆနေထိုင်ကြပါတယ်။ ကိုယ့်အိမ်ပေါ်ရောက်နေပြီဆိုတာကို သိကြဖို့လိုပါတယ်။

နောက်အမြင်မှား တစ်ခုကတော့ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ဆိုတာ အရင်ကလည်း ကြုံနေတာပဲ၊ ခုမှပိုပြီး ထူးလာတာ မဟုတ်လောက်ပါဘူး

ဒေါက်တာမြင့်ဇော်

ဆိုတဲ့ အမြင်ပါ။ သဘာဝဘေးတွေကတော့ ကြုံမှာပဲ။ ကြုံပြီးပြန်ထ ကြတာပေါ့။ ဘာများထူးဆန်းလို့တုန်းလို့ယူဆကြလေ့ရှိတာပါ။ ဖြစ်စရာ ရှိတာဖြစ်၊ ပျက်စရာရှိတာပျက်၊ ပြီးတော့လည်း ဆက်သွားကြတာပေါ့ ဆိုတဲ့အမြင်မျိုး ကြီးစိုးတဲ့အခါ မြော်မြင်ဖို့၊ ပြင်ဆင်ဖို့ ပျက်ကွက်တတ်ပါ တယ်။ လက်ရှိကြုံနေရတာက သမိုင်းမှာ ကြုံခဲ့ရသမျှတွေထက် အား ပြင်းတဲ့ ဘေးဒုက္ခတွေပါ။

လက်ရှိသဘာဝဘေးမှာ တစ်ချို့တည်းနဲ့ လဲကျသွားလောက်တဲ့ ထိုးနှက်ချက်တွေပိုများလာနေတယ်။ ကျိုးရုန်းထနေတုန်းနောက်တစ်ချို့ အထောင်းခံရပြန်တယ်ဆိုတဲ့ အဖြစ်မျိုးတွေများလာနေတာကို သတိပြု ရပါမယ်။

အခန်း (၃)

ဒီကို ဘယ်လိုရောက်လာခဲ့သလဲ

"All the News
That's Fit to Print"

The New York Times

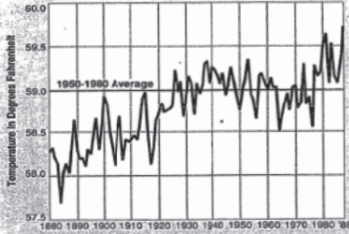
VOL. CXXXVII ... No. 47,546

Copyright © 1988 The New York Times

NEW YORK, FRIDAY, JUNE 24, 1988

33 cents beyond 13
cents

Global Warming Has Begun, Expert Tells Senate

Global Warming: Greenhouse Effect?

Average global temperatures through the first five months of 1988. As a baseline, scientists use the global average from 1950 to 1980.

Source: James E. Hansen and Sergey Lebedev

The New York Times, June 24, 1988

Sharp Cut in Burning of Fossil Fuels Is Urged to Battle Shift in Climate

By PHILIP SHABECOFF

Special to The New York Times

WASHINGTON, June 23 — The earth has been warmer in the first five months of this year than in any comparable period since measurements began 139 years ago, and the higher temperatures can now be attributed to a long-expected global warming trend linked to pollution, a space agency scientist reported today.

Until now, scientists have been cautious about attributing rising global temperatures of recent years to the predicted global warming caused by pollutants in the atmosphere, known as the "greenhouse effect." But today Dr. James E. Hansen of the National Aeronautics and Space Administration told a Congressional committee that it was 99 percent certain that the warming trend was not a natural variation but was caused by a buildup of carbon dioxide and other artificial gases in the atmosphere.

နယူးယောက်တိုင်းသတင်းစာ ဇွန် ၂၄၊ ၁၉၈၈

ဒီကို ဘယ်လိုရောက်လာခဲ့သလဲ

၁၉၈၈ နှစ်လယ်ဟာ မြန်မာပြည်မှာ ရှစ်လေးလုံး အုံကြွမှု မဖြစ်ပေါ်ခင် ရန်ကုန်မြို့တက္ကသိုလ်နယ်မြေတွေမှာ တင်းမာနေချိန် ဖြစ်ပါတယ်။ တစ်ကမ္ဘာလုံးအတွက် အရေးကြီးတဲ့ မှတ်တိုင်တစ်ခု ဇွန်လ ၂၃ မှာ ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ အဲ့ဒါကတော့ အမေရိကန် လွှတ်တော်ကော်မတီမှာ နာဆာ အာကာသ သိပ္ပံအဖွဲ့ရဲ့ သိပ္ပံပညာရှင် ဂျိမ်းစ် ဟန်ဆန် (James Hansen) က ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ထွက်ဆိုတင်ပြခဲ့တာပါ။ “ဖန်လုံ အိမ် အာနိသင် အကျိုးသက်ရောက်မှုကို တွေ့ရှိခဲ့ ကြပြီ။ သူဟာ ကမ္ဘာ့ ရာသီဥတုကို ပြောင်းလဲပစ်နေပြီ” လို့ ဟန်ဆန်က ထွက်ဆိုခဲ့ပါတယ်။ “ဥတု ရာသီ ပြောင်းလဲမှုကို တိုက်ပွဲဝင်ရန် ရုပ်ကြွင်းလောင်စာ သုံးစွဲမှုကို သိသိသာသာ လျှော့ချဖို့ တိုက်တွန်း” ဆိုတဲ့ ခေါင်းစဉ်နဲ့ နယူးယောက်တိုင်း သတင်းစာကြီးမှာ မျက်နှာဖုံးသတင်းအဖြစ် ဖော်ပြခဲ့တဲ့ ဒီကိစ္စဟာ ကမ္ဘာ့ ဥတုရာသီ ပြောင်းလဲမှုသမိုင်းမှာ မှတ်တိုင်တစ်ခုအဖြစ် ကျန်ခဲ့ပါပြီ။

နှစ် ၃၀ ကျော်အကြာ ဒီနေ့ ဒီအချိန်မှာတော့ သူ့ခန့်မှန်းခဲ့တာတွေ မှန်နေတာကို သိကြရပါပြီ။ ဒါပေမယ့် ခုမှ ပြင်ဆင်ပြောင်းလဲဖို့ အတော် နောက်ကျနေခဲ့ပြီ။

ကြိုတင် သတိပေးခဲ့ပေမယ့် ဥတုဘေးကို ကာကွယ်ဖို့ ဘာမှ အောင် အောင်မြင်မြင် မလုပ်ဖြစ်ခဲ့ ကြတဲ့အတွက် အလဟဿ ဖြစ်ခဲ့တဲ့ နှစ် ၃၀ လို့ ပညာရှင်တွေက ရည်ညွှန်းကြပါတယ်။

မအောင်မြင်ခဲ့ရတဲ့ အဓိကအကြောင်းတစ်ခုကတော့ ကမ္ဘာ့ အချမ်းသာဆုံး ကော်ပိုရေးရှင်းကြီးတွေဖြစ်တဲ့ ရေနံသဘာဝဓာတ်ငွေ့ လုပ်ငန်းကြီးတွေရဲ့ ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုကို ငြင်းပယ် ဝါဒဖြန့်မှုတွေ ကြောင့်ပါ။

မကြာခင်က ပေါ်ထွက်လာတဲ့မှတ်တမ်းတွေအရ ကမ္ဘာ့ အကြီးဆုံး ရေနံကုမ္ပဏီအိတ်ဇွန် (EXXON)ဟာ ဟန်ဆန်ရဲ့ လွတ်တော်ထွက်ဆိုချက်မတိုင်ခင် ၁၀ နှစ်လောက်ကတည်းက ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက်ကပေးတဲ့ ပြဿနာ၊ ဖန်လုံအိမ်အာနိသင်ဓာတ်ငွေ့ ပြဿနာတွေကို သိနေပါပြီ။

အတိအကျပြောရရင် ၁၉၇၇၊ ဇူလိုင်လမှာ အိတ်ဇွန်ရဲ့ အကြီးတန်း သိပ္ပံပညာရှင် ဂျိမ်းစ်ဘလက် (James F Black) က ကုမ္ပဏီလူကြီးတွေကို နယူးယောက်မှာ ရှင်းပြခဲ့ပါတယ်။ “ရုပ်ကြွင်း လောင်စာစွမ်းအင်စနစ်က ထွက်လာတဲ့ ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုဒ် ဓာတ်ငွေ့တွေဟာ ကမ္ဘာ့ရာသီဥတုအပေါ် သက်ရောက်မှု ရှိနေတယ်ဆိုတဲ့အချက်ကို သိပ္ပံတွေ့ရှိချက်တွေက အတည်ပြုနေပါတယ်” လို့ သူပြောခဲ့တာကို မှတ်တမ်းတွေမှာ တွေ့ရပါတယ်။ လေထုထဲမှာ ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုဒ် နှစ်ဆတိုးရင် ကမ္ဘာ့အပူချိန်ဟာ ၂ ကနေ ၃ ဒီဂရီလောက်အထိ တိုးသွား နိုင်တယ်လို့ ကုမ္ပဏီအမှုဆောင်အရာရှိတွေကို သူကပဲ ၁၉၇၈ မှာလည်း ပြောခဲ့ပါတယ်။

ရေနံသဘာဝဓာတ်ငွေ့စတဲ့ ရုပ်ကြွင်းလောင်စာ (တစ်နည်းအားဖြင့်) ကာဗွန်စီးပွားကို လုပ်နေတဲ့ ကမ္ဘာ့အချမ်းသာဆုံး ကုမ္ပဏီအနေနဲ့ ဘာတွေ ဖြစ်လာမလဲဆိုတာသိဖို့ ဒေါ်လာငွေ သန်းပေါင်းများစွာ သုံးပြီး သိပ္ပံပညာရှင်တွေ ခန့်ထားတာ အထူးအဆန်း တော့မဟုတ်ပါဘူး။ သူတို့အကျိုးစီးပွားနဲ့ တိုက်ရိုက် သက်ဆိုင်နေတာကိုး။

၁၉၈၂ မှာတော့ အစောပိုင်းခန့်မှန်းချက်တွေ နိမ့်နေတယ်။ အဲဒီထက် ပိုဆိုးမယ်ဆိုတာကို အိတ်ဇွန်ဟာ သိနေခဲ့ပါပြီ။ သူတို့ရဲ့ ကုမ္ပဏီတွင်း ပညာရှင်တွေရဲ့ သီးသန့်အစီရင်ခံစာတွေမှာ “ဘေးဒုက္ခကြီးမားသော ဖြစ်ရပ်များ ကြုံလာဖွယ်ရှိ” တို့၊ “ရုပ်ကြွင်းလောင်စာသုံးစွဲမှုကို သိသိသာသာ လျှော့ချရန် လိုအပ်မည်” တို့လို မှတ်ချက်တွေ ပါနေပါတယ်။

ကမ္ဘာကြီးပူနွေးလာမှုက အာတိတ်စက်ဝိုင်းက အိတ်ဇွန်ရေနံတွင်း တူးလုပ်ငန်းတွေကို ဘယ်လို အကျိုးသက်ရောက်မလဲလို့ လေ့လာခိုင်းခဲ့ပါတယ်။ လေ့လာခဲ့တဲ့ ပညာရှင်တွေက ၁၉၉၁ မှာ ရုပ်ကြွင်းလောင်

ဒေါက်တာမြင့်ဇော်

စာသုံးစွဲမှုကြောင့် လေထုထဲမှာ ဖန်လုံအိမ်အာနိသင်ဓာတ်ငွေ့တွေများ လာတာငြင်းစရာမရှိပါဘူး။ ဒါပေမယ့် “ကမ္ဘာကြီးပူနွေးလာရင် အာတိတ် ဒေသမှာ ရေနံတူးရတဲ့ စရိတ်တောင် လျော့လာလိမ့်မယ်” လို့ မှတ်ချက် ပြုပါတယ်။ အပူချိန်မြင့်လာရင် ဝင်ရိုးစွန်းမှာ ရေနံတူးလို့ရတဲ့ ကာလဟာ လက်ရှိအချိန် ၂ လကနေ ၅ လထိတိုးလာမယ်လို့ အဲဒီတုန်းက သူ့ခန့်မှန်း ခဲ့ပါတယ်။ သူ့ခန့်မှန်းချက် မှန်ခဲ့ပါတယ်။ ပင်လယ်ရေ မြင့်တက်လာ မယ်ဆိုတာကို သိနေတဲ့ အိတ်ဇွန်နဲ့ အခြားရေနံ ကုမ္ပဏီကြီးတွေဟာ အဲဒီအချိန်ကစလို့ ကမ်းလွန် ရေနံတူးစင်တွေကို မြင့်ဆောက်ခဲ့ပါတယ်။

အိတ်ဇွန်ကုမ္ပဏီသာ သူတို့သိသလို အများပြည်သူ သိအောင် လုပ်ခဲ့ရင်၊ သိထားတဲ့အမှန်တွေကို လျှို့ဝှက်ဖုံးကွယ်ထားပြီး အများ ပြည်သူကို လမ်းလွဲဝါဒဖြန့်ဖို့ မကြိုးစားခဲ့ရင် ကမ္ဘာ့သမိုင်းဟာ တစ်မျိုး ပြောင်းလဲခဲ့ပါလိမ့်မယ်။

နာဆာသိပ္ပံပညာရှင် ဟန်ဆန် လွတ်တော်မှာ အစီရင်ခံပြီး တစ်လအကြာ ၁၉၈၈ ဇူလိုင်လမှာ အိတ်ဇွန်ကုမ္ပဏီက သူတို့ အကျိုး စီးပွားကို ကာကွယ်ဖို့ ဘယ်လိုတုံ့ပြန် ငြင်းခုံရမယ်ဆိုတာ ရုံးတွင်းမှတ် တမ်း ထုတ်ပြန်ပါတယ်။ “မသေချာသေးဘူး ဆိုတာကို ဖိပြောရမယ်” လို့ အဲဒီမှတ်တမ်းက လမ်းညွှန်ပါတယ်။ သိပ္ပံရဲ့သဘောက အကြောင်း အရာတစ်ခုခုကို ဖြစ်တန်စွမ်း ရာခိုင်နှုန်းနဲ့ပဲ ခန့်မှန်းတာကိုး။ ဘယ်ရွေ့ ဘယ်မျှပမာဏ (ဥပမာ ၅၀ ရာခိုင်နှုန်း၊ ၆၀ ရာခိုင်နှုန်း စသည်ဖြင့်) ဖြစ်နိုင်ခြေရှိတယ်လို့ပဲ သိပ္ပံနည်းကပြောလေ့ရှိတယ်။ ဒါကြောင့် ရေနံ ကုမ္ပဏီတွေ ကျောက်မီးသွေး ကုမ္ပဏီတွေက သိပ္ပံတွေ့ရှိချက်တွေ မသေ ချာဘူး၊ သိပ္ပံပညာရှင်တွေအားလုံး သဘောတူကြတာမဟုတ်ဘူး ဆိုတာ မျိုးတွေနဲ့ လူထုကို အကြီးအကျယ် ရှုပ်ထွေးအောင်လုပ်ခဲ့ပါတယ်။

ကိုယ့်ကို အကန့်အသတ်လုပ်မယ့် ဥပဒေတွေ၊ အပြောင်းအလဲ တွေကို နှောင့်နှေးအောင်လုပ်ထားပြီး အမြတ်ရှာခြင်း (Predatory delay) ဆိုတာရှိပါတယ်။ ရေနံကုမ္ပဏီကြီးတွေဟာ အဲဒီအတိုင်းလုပ်ခဲ့ ကြပြီး အခုလည်း လုပ်နေကြဆဲဖြစ်ပါတယ်။

အစောပိုင်း နှစ်တွေကနေ သိပ်မကြာခင်ကာလတွေထိ ကမ္ဘာကြီးပူဇွေးတာကို မယုံကြည်တဲ့လူက ယုံကြည်တဲ့လူထက် အမေရိကန်မှာ ပိုများပါတယ်။ ၎င်းမရအောင် ကြုံတွေ့ခံစားနေကြရတဲ့ ဒီနေ့အချိန်မှာ တော့အမေရိကန်ပြည်သူအများစုကြီးက ကမ္ဘာကြီးပူဇွေးလာတာ၊ ကမ္ဘာ့ရာသီဥတု ပြောင်းလာတာကို ယုံကြည်ကြပါတယ်။

လွန်ခဲ့တဲ့ နှစ် ၃၀ ကာလမှာ ကမ္ဘာကြီး ပူဇွေးမှုကို ထိန်းချုပ်ဖို့ ကြိုးစားတဲ့ကျိုတိုစာချုပ် (Kyoto Protocol) ကလည်း ကျဆုံးခဲ့ပါတယ်။ ၂၀၁၅ ကျမှ ကမ္ဘာ့အပူချိန်ကို ၁.၅ ဒီဂရီထက် မပိုအောင် လုပ်ကြဖို့ မနိုင်တော့ရင်တောင် ၂ ဒီဂရီထက်တော့ မပိုစေနဲ့ ဆိုတဲ့ ရည်မှန်းချက်နဲ့ နိုင်ငံအသီးသီးက ကိုယ့်ဘာသာ လျှော့ကြမယ်ဆိုတဲ့ သဘောတူညီချက် ရပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ဘယ်နိုင်ငံကြီးကမှ သူတို့ ပြောထားတဲ့အတိုင်း မလျှော့ နေကြပါဘူး။

နှစ် ၃၀ ကာလမှာ ကမ္ဘာ့ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုကို မတားဆီးနိုင်ခဲ့တဲ့ နောက်အကြောင်းတစ်ခုက အဲဒီကာလမှာ ကြီးစိုးနေတဲ့ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး ဖွဲ့စည်းပုံကြောင့်ပဲဖြစ်ပါတယ်။ ၁၉၈၀ ကျော် နောက်ပိုင်းတွေ ဟာဇွေးကွက်က အားလုံးကို ဖြေရှင်းသွားလိမ့်မယ်။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းကြီးတွေကို ဘယ်လို အတားအဆီးမှ မလုပ်နဲ့ဆိုတဲ့ နီယိုလစ်ဘရယ်ဝါဒ ကြီးစိုးတဲ့ ကာလတွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အမေရိကန်သမ္မတ ရော်နယ် ရေဂင် နဲ့ ဗြိတိသျှဝန်ကြီးချုပ် မာဂရက်သက်ချာတို့ဟာ ဒီဝါဒရဲ့ ဦးဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်တွေ ဖြစ်ကြပါတယ်။ ကုန်သွယ်စီးပွား ကန့်သတ်ချက်တွေကို ဖြုတ်ချပေးလိုက်လို့ အလွန်ဝေးကွာတဲ့ နေရာတွေကနေ ကုန်သွယ်ရောင်းဝယ်တာတွေ ကျယ်ပြန့်လာတယ်။ လယ်ယာ၊ ထုတ်ကုန်၊ စားသုံးမှုပုံစံအားလုံးဟာ ကမ္ဘာ့အရပ်ရပ်ကို ရွှေ့လျားပြီး အလေအလွင့်များလှတဲ့ ပုံစံတွေ ဖြစ်လာတယ်။ အားလုံးဟာ ရုပ်ကြွင်းလောင်စာကရတဲ့ စွမ်းအင်ကို အဓိကမှီတည်ပြီး လည်ပတ်ကြတယ်။ ဒါကြောင့် ဥတုရာသီ ဘေးကြုံရဖို့တော့ ရှိနေပြီလို့ သတိပေးပြီးတဲ့ ၁၉၈၈ နောက်ပိုင်းမှာကို ကာဗွန် ထုတ်လုပ်မှု အဆပေါင်းများစွာ တိုးလာခဲ့တယ်။

ဒေါက်တာမြင့်ဇော်

ကာဗွန်လောင်စာက မောင်းနှင်ပေးထားတဲ့ ခေတ်သစ်ကမ္ဘာ့ရဲ့ ပေါပေါများများ ဝယ်ယူစားသုံးရေးဝါဒ (Modern Consumerism) ဟာ တစ်ဖက်မှာ လွယ်ကူသက်သာ နိဗ္ဗာန်ရောက်နေတယ် ထင်ရပေမယ့် တစ်ဖက်မှာ ကမ္ဘာမြေရဲ့ နေပျော်ဖွယ်ဖြစ်မှုကို တိုက်စားပစ်နေတဲ့ ကာလတွေလို့ မှတ်ချက်ချကြပါတယ်။

ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေးဇာတ်ခုံမှာတော့ ဖွံ့ဖြိုးပြီး နိုင်ငံတွေနဲ့ ဖွံ့ဖြိုးဆဲ နိုင်ငံတွေ ထိပ်တိုက်တွေ့ကြတယ်။ ဖွံ့ဖြိုးဖို့လုပ်နေရတဲ့ နိုင်ငံတွေအနေနဲ့ ကာဗွန်စွမ်းအင် သုံးစွဲမှုကို ကန့်သတ်ဖို့ဆိုတာ ဘယ်လိုမှ မဖြစ်နိုင်ဘူးလို့ ပြောကြတယ်။ ချမ်းသာတဲ့ နိုင်ငံတွေကလည်း စွမ်းအင်လျှော့သုံးပြီး ငါတို့ လူနေမှုပုံစံကို မပြောင်းနိုင်ဘူး လုပ်ကြတယ်။

နှစ် ၃၀ အကြာမှာတော့ ဆင်းရဲချမ်းသာ နိုင်ငံအားလုံး ကမ္ဘာ့ ဟန်ချက် ပျက်လာနေတာကို သိကြပြီ။ ဟန်ချက် ပြန်ထိန်းဖို့ဆိုရင် အပြောင်းအလဲလုပ်ဖို့ အသုံးအစားလျှော့ဖို့ လိုနေကြောင်းလည်း သိကြတယ်။

သိပင်သိသော်လည်း ဘာမှတော့ထူးပြီး ပြောင်းမလာသေးပါဘူး။ လက်ရှိကျောက်မီးသွေးလောင်စာသုံးစွဲမှုပမာဏက ၂၀၀၀ ခုနှစ်ထက် ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းပိုလာတယ်။ အဲဒီကာလမှာပဲ နေရောင်ခြည်စွမ်းအင်က ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းအထိ ဈေးသက်သာလာတယ်။ ဆိုလာဈေးချိုလာလို့ ဆိုလာကို ပြောင်းသုံးတာမဟုတ်ဘဲ နှစ်ခုလုံးကို ပိုသုံးနေကြတယ်။ အိမ်ကို မီးတင်ရှို့ခြင်း (Burning down the house) ဆောင်းပါးရေးသူ အယ်လန် ဝိုက်ဇမန် (Alan Weisman) က ခုလို မှတ်ချက်ချပါတယ်။

“ဈေးကွက်နဲ့ ကြည့်ရင်တော့ စီးပွားရေးကြီးထွားမှုပေါ့။

လူ့ယဉ်ကျေးမှုအနေနဲ့တော့

ဒါ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် သေကြောင်းကြံမှု နီးနီးပဲ။

To the market, this is growth; to human civilization,
it is almost suicide”

နှစ် ၃၀ ကနေ ပြန်ကြည့်တဲ့အခါ နာဆာသိပ္ပံပညာရှင် ဂျိမ်းစ် ဟန်ဆန်နဲ့ သိပ္ပံပညာရှင်တွေ တာဝန်ကျေခဲ့တယ်လို့ သုံးသပ်ကြပါတယ်။ တိုင်းထွာချက်တွေ သူတို့ လုပ်ခဲ့တယ်။ သူတို့ ခန့်မှန်းချက်တွေဟာ အံ့ဩ ရလောက်အောင် မှန်နေတယ်။ “လှုပ်ရှားဖို့ ပျက်ကွက်ခဲ့တာ ပြည်သူတွေ နဲ့အစိုးရတွေပါပဲ” လို့ ပူလစ်ဇာဆုရ စာရေးဆရာမ အဲလစ်ဇဘတ် ကိုးလ် ဘတ် (Elizabeth Colbert) က ဆိုပါတယ်။ လူငယ်တွေကို ဘာပြောချင် သလဲလို့ သူက ပညာရှင် ဟန်ဆန်ကို မေးခဲ့ပါတယ်။ ဟန်ဆန်က အခုလို ဖြေခဲ့ပါတယ်။

“ရိုးရိုးပဲ ပြောစရာရှိပါတယ်။ ဒီ (ဥတုဘေး) အရှုပ်ကြီးကို ကျုပ်တို့ ထားသွားတဲ့အတွက် တောင်းပန်ပါတယ်”
“I’m sorry we’re leaving such a fucking mess.”

အခန်း (၄)

အသည်းကွဲ မြန်မာပြည်

အသည်းကွဲ မြန်မာပြည်

ဖန်လုံအိမ်အာနိသင်ဓာတ်ငွေ့တွေကကမ္ဘာ့ရာသီတုကို ပြောင်းလဲအောင် လုပ်နေပြီဆိုတဲ့ နာဆာသိပ္ပံပညာရှင် ဂျိမ်းစ်ဟန်ဆန် (James Hansen) ရဲ့ လွှတ်တော်ကြားနာမှု (၂၃ ဇွန် ၁၉၈၈) အပြီး ရက်သတ္တပတ်အနည်းငယ်အကြာမှာပဲ မြန်မာပြည်မှာစစ်တပ်က အာဏာသိမ်းပါတယ်။ အဲဒီနောက် ဆယ်ခုနှစ်ကာလတွေရဲ့ မြန်မာပြည် အခြေအနေကို ဒေါက်တာသန့်မြင့်ဦးက လန်ဒန်စာအုပ်ရီဖြူး (London Book Review) မှာ အခုလို ရေးခဲ့ပါတယ်။

“ဘိန်းဖြူထုတ်လုပ်မှုနှင့် မူလသဘာဝသစ်တောကြီးများကို ဖြိုလှဲရောင်းချမှုက ကြွယ်ဝရာသို့သွားရာလမ်းဖြစ်ခဲ့သည်။ ဌာနေများထံမှ မြေဧက သန်းပေါင်းများစွာကို သိမ်းယူ၍ ယခင်က မှောင်ခိုဈေးကွက်သမားများ၊ စစ်ဘုရင်များ၊ စစ်ဗိုလ်ချုပ်ကြီးများ၏ ခရိုနီများသို့ ရောင်းခြင်း၊ ငှားခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ထိုသူများအားလုံးမှာ ယခုအခါ နိုင်ငံတော်အဆင့် လုပ်ငန်းရှင်ကြီးများ ဖြစ်နေကြပြီ။ ၂၀၀၀ ကျော်နှစ်များတွင် တရုတ်ပြည်သို့ ရောင်းချသည့် ကျောက်စိမ်းသတ္တုတွင်းများမှ ဒေါ်လာ ဘီလီယံများစွာရခဲ့သည်။ ငွေအများစုက ပြည်ပသို့ ရောက်သွားပြီး၊ သူကြွယ်လူတန်းစားတစ်ရပ်ကို ဖန်တီးပေးနိုင်သည့် ငွေကြေး ပမာဏက ပြည်တွင်းတွင် ကျန်ခဲ့သည်။ အမေရိကန်စီးပွားရေး ပိတ်ဆို့မှုမှ လွယ်လွယ်ကူကူ ကင်းလွတ်ခွင့်ရသော ကမ္ဘာ့ရေနံကုမ္ပဏီကြီးများက ကမ်းလွန်သဘာဝဓာတ်ငွေ့ရှာဖွေဖော်ထုတ်ကြ

ပြီးရလာသည့် ဘဏ္ဍာငွေကို စစ်တပ်နှင့် သူ၏စီးပွားရေး မိတ်ဆွေများကြား ဝေမျှယူကြသည်။ လာဘ်ယူငွေညှစ်ခြင်း နှင့် အချောင်ရ အမြတ်ထွက်အောင် လုပ်သည့်ကိစ္စများက အစိုးရ ယန္တရားထက် ပို၍ အားကောင်းသည်။”

အတိုချုပ်အားဖြင့်တော့ ဥတုရာသီ အကျပ်အတည်းဖြစ်လာ တော့မယ်လို့ ကမ္ဘာက စသိကြတဲ့ ၁၉၈၈ နောက်ပိုင်းမှာပဲ မြန်မာပြည်ရဲ့ သဘာဝအရင်းအမြစ်တွေ ပြိုလဲပါတယ်။ မြန်မာပြည်ဟာ စက်မှုလုပ်ငန်း တွေမရှိလို့ ဖန်လုံအိမ်အာနိသင်ဓာတ်ငွေ့တွေ ထွက်တဲ့နိုင်ငံ မဟုတ်ဘူး လို့ မပြောနိုင်တာက သစ်တောပြုန်းတီးမှုကနေ ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက် တန်ချိန်များစွာ ထုတ်လွှတ်နေခဲ့လို့ပါ။

ကြီးပွားဖို့အတွက် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို စတေးရမှာပေါ့လို့ အစိုးရက ပြောတယ်။ တကယ်လည်း မှန်ပါတယ်။ လူတစ်စု ကြီးပွား သွားကြတယ်။ အများစုကတော့ ဆင်းရဲတွင်းက မထွက်။ စိုက်ပျိုးရေး အဓိက လုပ်တဲ့နိုင်ငံမှာ မြေဆီလွှာကောင်းမှ၊ ရေစီးရေလာမျှတမှ၊ တော တောင်ဂေဟစနစ်ရဲ့ ဝန်ဆောင်မှု အထောက်အပံ့တွေရမှ အဆင်ပြေမယ် ဆိုတာကို မသိနိုင်စရာ မရှိပေမယ့် ကိုယ်ကျိုးစီးပွားအတွက် လျစ်လျူရှု ခဲ့ကြပုံရပါတယ်။ ဖွံ့ဖြိုးရေးနဲ့ သဘာဝဝန်းကျင်နှစ်ခုမှာ တစ်ခုပဲရမယ်လို့ (တကယ်ရွေးခွင့်မရှိတာတောင်) အတင်းအကျပ် အလျှောက်အစား လုပ်ခိုင်း တဲ့ ဇာတ်ကြောင်းဟာ အထက်အောက်ကြီးငယ် ဗျူရိုကရက်တွေရဲ့ ပါးစပ် ထဲမှာ ကြီးစိုးတယ်။ မျှတအောင် သွားကြလို့ မရဘူးလားလို့ အဆိုပြုမယ် ဆိုရင်လည်း ပြည်သူတွေရဲ့ ပါးစပ်ဖွင့်မရအောင် လုပ်ထားတဲ့ ပြဿနာနဲ့ ကြုံရတယ်။ စာပေစိစစ်ရေးက “ရေကာတာ” ဆိုတဲ့ စကားလုံး တွေ့ရင်ကို မှင်နီနဲ့ ဆင်ဆာဖြတ်တဲ့ ကာလတွေဖြစ်ခဲ့တယ်။

ဂေဟစနစ်ကို မှီခိုနေထိုင်ကြတဲ့ ပြည်သူတွေ တောပြုန်း တောင် ပြုန်းကြောင့် အကာအကွယ်မယ့်ချိန်မှာပဲ မိုးခေါင်ရေကြီး၊ မုန်တိုင်းစတဲ့ ဥတုဘေးက ပြင်းထန် များပြားလာတယ်။ ဒီလိုနဲ့ သမိုင်းမှာအဆိုးဆုံး

ဒေါက်တာမြင့်ဇော်

နာဂစ်မုန်တိုင်းကို ၂၀၀၈ မှာ ကြုံကြရတယ်။ မြန်မာပြည်ကို ထိပ်ဆုံး နံပါတ် တစ်၊ နှစ်၊ သုံး တစ်နေရာရာမှာ တွေ့ရလေ့ရှိတာက နှစ်စဉ် ထုတ်ပြန်တဲ့ သဘာဝဘေးဒဏ် အခံရနိုင်ဆုံးနိုင်ငံတွေ စာရင်းမှာပါ။ ဖွံ့ဖြိုးမှုအနေနဲ့ကတော့ သဘာဝဓာတ်ငွေ့ အမြောက်အမြား တင်ပို့ရောင်းချနေတဲ့ နိုင်ငံဟာ အခုထိ ကမ္ဘာ့စွမ်းအင်အချို့တဲ့ဆုံး နိုင်ငံ ၂၀ စာရင်းမှာပါ ပါတယ်။

အောက်ခြေ ပြည်သူ့ဘဝတွေကနေ ကြည့်ရင်တော့ အခြေခံလိုအပ်ချက် မပြည့်စုံတဲ့ဒဏ်နဲ့ ဥတုဘေးဒဏ်ကို တစ်ပြိုင်တည်း ခံနေရတဲ့နိုင်ငံလို့ ပြောလို့ရပါတယ်။ အခြေခံလိုအပ်ချက် မပြည့်စုံရင် ဥတုဘေးဒဏ် ခံနိုင်ရည်မရှိ၊ ဥတုဘေးဒဏ်က ရိုက်ခတ်နေသမျှ အခြေခံလိုအပ်ချက် မပြည့်စုံတဲ့ မုန့်လုံးစက္ကူကပ် ပြဿနာကြုံတွေ့နေရတဲ့ နိုင်ငံလို့လည်း ပြောလို့ရပါတယ်။ အောက်ခြေပြည်သူတွေ၊ တောင်သူတွေ၊ တံငါတွေရဲ့ ဒီပြဿနာကို တာဝန်ရှိသူတွေကလည်း အာရုံစိုက်ပုံမရပါဘူး။ သယံဇာတ ထုတ်ယူမှုတွေကလည်း မရပ်သေးတော့ ရှိစုမယ့်စု သဘာဝတံတိုင်းလေးက နေ့စဉ် ပြိုလဲလာနေတယ်။

လွန်ခဲ့တဲ့နှစ် ၂၀ လောက်မှာ မြန်မာပြည်အကြောင်း လေ့လာတဲ့ ဂျာမန်ပါမောက္ခတစ်ယောက်က အခုလို မှတ်ချက်ပေးခဲ့ဖူးပါတယ်။ “မြန်မာပြည် အနာဂတ်အတွက် စိတ်အပူဆုံးက ကလေးတွေ အာဟာရချို့တဲ့တဲ့ ကိစ္စပဲ။ အာဟာရချို့တဲ့လို့ ဦးနှောက်ဖွံ့ဖြိုးမှု ထိခိုက်သွားတဲ့ ကလေးတွေကို တော်အောင် တတ်အောင်လုပ်ဖို့ မလွယ်ဘူးလေ”။ သူထည့်မပြောပေမယ့် ဦးနှောက်ဖွံ့ဖြိုးမှု ထိခိုက်သွားမယ့် ကလေးတွေကို တော်အောင်၊ တတ်အောင်လုပ်ဖို့ခက်မယ့်အပြင် လိမ္မာအောင်၊ ဆင်ခြင်တွေးတောတတ်အောင်လုပ်ဖို့လည်း ခက်မယ်လို့တွေးမိကြပါတယ်။ မျိုးဆက်သစ်တွေကို အပြစ်မတင်ကြပါနဲ့။ လူမိုက်တွေရဲ့ ကမ္ဘာဖြစ်အောင် ကျုပ်တို့ပဲ လုပ်ခဲ့ကြတာပါ။

ဆယ်စုနှစ်တစ်ခုလောက် ပြင်းထန်တဲ့ အာဟာရချို့တဲ့မှု ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်း ကျဆင်းနေခဲ့ရာကနေ ဥတုဘေးနဲ့ ပဋိပက္ခတွေကြောင့် မကြာ

ခင်က ပြန်မြင့်တက်လာတယ်လို့ ၂၀၁၇ မှာ ကုလသမဂ္ဂက ကြေညာပါတယ်။ မြန်မာနိုင်ငံမှာတော့ အသက် ၅ နှစ်အောက်ကလေး ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းဟာ ဖွံ့ဖြိုးမှု တန်ဖိုးထား ကြုံနေရပါတယ်။

တစ်ပူပေါ် နှစ်ပူဆင့်ပြန်ပြီပေါ့လို့ စိတ်မသက်မသာဖြစ်ရတဲ့ သုတေသန အသစ်က ၂၀၁၉ မှာထွက်ပေါ် လာပါတယ်။ ကမ္ဘာ့ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုဟာ ကောက်ပဲသီးနှံ အထွက်နှုန်းကို လျော့ကျစေရုံမျှမကပဲ ထွက်သမျှလေးရဲ့ အာဟာရ ပါဝင်မှုတွေကိုလည်း လျော့ကျစေသတဲ့။ ကမ္ဘာလောကမှာ ရှိသမျှ သက်ရှိသတ္တဝါတွေဟာ ကောက်ပဲသီးနှံမှာ ပါတဲ့ အာဟာရသတ္တိတွေ (Nutrience) ကို တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ၊ သွယ်ဝိုက်လို့ ဖြစ်စေ မှီခိုနေရတာပါ။ လူမှာလိုအပ်တဲ့ ပရိုတင်းဓာတ် ၆၀ ရာခိုင်နှုန်း ကို အပင်က ရပါတယ်။ လိုအပ်တဲ့ သံဓာတ် ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းနဲ့ ဇင့် ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းကိုလည်း အပင်ကပဲ ရပါတယ်။ ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုဒ်များ လာနေတဲ့ကမ္ဘာ၊ ပူလာနေတဲ့ကမ္ဘာမှာ အဲဒီဓာတ်တွေ လျော့ကျလာနေတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ကုလသမဂ္ဂ လက်အောက်ခံ ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှု သိပ္ပံအဖွဲ့ (IPCC) ရဲ့ အဲဒီသုတေသနတွေ ရှိချက်ကို ၂၀၁၉ မှာ ကမ္ဘာ့သတင်းစာကြီးတော်တော် များများက ဖော်ပြခဲ့ပါတယ်။ လေထုထဲမှာ ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက် များလာတဲ့ အခြေအနေဟာ အရေးအကြီးဆုံးသော အစားအစာ “ဆန်” ရဲ့ အာဟာရ အရည်အသွေးကိုကျဆင်းလာနေစေတယ်လို့ တိတိကျကျ ဖော်ပြပါတယ်။

ဥတုရာသီပြောင်းလဲမှုနဲ့ ပတ်ဝန်းကျင် အခြေအနေတွေကြောင့် ကမ္ဘာမှာကို ဉာဏ်ရည်ညွှန်းကိန်း အိုက်ကြူ (IQ) ကျဆင်းလာနေတယ်လို့ ၂၀၁၈ သုတေသနတွေမှာ ဖော်ပြပါတယ်။ ၂၀ ရာစု တစ်လျှောက် လူတွေရဲ့ ပျမ်းမျှအိုက်ကျူ (IQ) မြင့်တက်လာရာကနေ ၂၀ ရာစု နှောင်းပိုင်း မကြာသေးခင်ကာလတွေမှာ ဉာဏ်ရည်ကျလာခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခဲနဲ့ အခြား သတ္တုအဆိပ်အတောက်တွေ၊ ဓာတုပစ္စည်းတွေ များတဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်မှာ နေကြရတဲ့အခါ ဉာဏ်ရည် ဉာဏ်သွေး ထိခိုက်ပါတယ်။

ပတ်ဝန်းကျင်ညစ်ညမ်းမှုနဲ့ ဥတုရာသီပြောင်းလဲမှုက ဉာဏ်ရည်

ဒေါက်တာမြင့်ဇော်

ဖွံ့ဖြိုးမှုအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်နေတာကို အတည်ပြုကြပါတယ်။ ဒါနဲ့ဆင်တူတဲ့ ကမ္ဘာ့အခြေအနေတစ်ခုကို ပြောရရင် အားကစား စံချိန် အားလုံးဟာ အကျဘက်ကို ပြန်ပြီး ရောက်နေပြီလို့ဆိုပါတယ်။ နှစ် ၂၀ အတွင်းမှာ စံချိန်ချိုးတယ်ဆိုတာမျိုး ကြားရတာအလွန်နည်းသွားပါပြီ။

သယံဇာတ ထုတ်ယူမှုလို့ပြောရင် မြေကြီးထဲကနေ တူးယူတာ ချည်းပဲ မဟုတ်ပါဘူး။ ကိုယ့်မြေဆီလွှာ၊ ရေနဲ့ ဂေဟရင်းမြစ်တွေကို လာသုံးတဲ့ စိုက်ခင်းကြီးတွေလည်းပါပါတယ်။ စိုက်ခင်းတွေ၊ တူးဖော်မှု တွေနဲ့ ဆက်စပ်နေတာက ဝန်းကျင်ညစ်ညမ်းမှုပါ။ မြောက်ပိုင်းဒေသ ငှက်ပျောခင်းက ဓာတုဆေးရည်တွေကို စုပေါင်းလိုက်ရင် ချောင်းတစ် စင်းစီးဆင်းနေသလောက် ရှိပါတယ်။ ဥရုချောင်းနဲ့ ချင်းတွင်းမြစ်ထဲကို သတ္တုတွင်းတွေကနေ အဆိပ်အတောက် ပျော်ဝင်စီးဝင်နေတဲ့ ပမာဏ ကလည်း နောက်ထပ်ချောင်းတစ်စင်းစာရှိပါတယ်။ ဓာတုအဆိပ်ချောင်း တွေ စီးဝင်နေတဲ့ ကျုပ်တို့ နိုင်ငံတော်ကြီးမှာ ကလေးတွေ၊ လူငယ်တွေ ဉာဏ်ရည်ဖွံ့ဖြိုးဖို့ အခွင့်အရေး ရကြပါ့မလား။

ဉာဏ်ရည်ဖွံ့ဖြိုးလို့ ဆင်ခြင်ဉာဏ်မြင့်မားတာကို ကရုဏာနဲ့ ကျင့်ဝတ်ဆီသွားတဲ့ဂိတ်တံခါး (Gate way to compassion and ethics) လို့ ပြောကြပါတယ်။ နဂိုကတည်းက ချို့တဲ့ရတဲ့ ကြား၊ ဥတုဘေး ကြောင့် ပိုငတ်ကြဦးမယ်။ အာဟာရ စံမမီဖြစ်မယ်။ တစ်ခါထပ်ပြီး ညစ်ညမ်းမှုကြောင့် ကျန်းမာရေးချို့တဲ့၊ ဉာဏ်ရည်မမီဖြစ်ကြမယ် ဆိုရင် ကျင့်ဝတ် ပျက်ယွင်းပြီး ကြမ်းတမ်းနေတဲ့ နိုင်ငံတော်ကြီးဆီများ ကျုပ်တို့ ရောက် သွားမလား။

ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ်က ကိန်းဂဏန်းတွေကို ကျုပ်တို့ မသိ ပေမယ့် မဲခေါင်မြစ်ဝ ကျွန်းပေါ်က ဗီယက်နမ် လယ်သမား ၂၄၀၀၀ လောက် နှစ်စဉ် စွန့်ခွာနေကြတယ်လို့ သိကြပါတယ်။ မြင့်တက်လာတဲ့ ပင်လယ် ရေနဲ့အတူ လယ်မြေတွေ ဆားဝင်၊ စိုက်ပျိုးမရလို့ စွန့်ခွာကြရ တာပါ။ အထက်အညာက များစွာသော တောင်သူတွေ နေရပ်စွန့်ခွာ နေကြရတာလည်း ကျုပ်တို့ သိပါတယ်။

“ကိုယ့်မြေကို တစ်လက်မမှ အထိမခံဘူး” လို့တော့ ကျယ် ကျယ် လောင်လောင်ကြွေးကြော်ကြတုန်းပါ။ ဘယ်သူမှမကျူးကျော်ပဲနဲ့ကို ကိုယ့်တိုင်းပြည်ထဲမှာ နေစရာက ကျုံ့လာနေပါတယ်။

ကျုပ်တို့တွေမှာ အသံသာရှိပြီး အနှစ်မကျန်တော့ဘူးလားလို့ တွေးမိတဲ့အခါ ဆရာမောင်ထင်ရဲ့ “မျိုးချစ်စိတ် ထကြွဘွယ် စာပေ” ဆိုတဲ့ ဆောင်းပါး ပထမပိုဒ်ကိုသာ ရေရွတ်ရပါတော့တယ်။ (မူရင်း သတ်ပုံ အတိုင်း)

“ကျုပ်တို့ဗမာလူမျိုးများသည် နှယ်နှယ်ရရ လူမျိုးမဟုတ်၊ ကမ္ဘာဦးတည်စက ဗြဟ္မာကြီးလေးဦးတို့ ကမ္ဘာ့ မြေဆီ မြေဥတို့ကို စားသောက်ရာမှ ပေါက်ဖွားလာသည့် အမျိုး ဖြစ်လေရကား ကမ္ဘာတွင် “ဗမာ” ဟု အသံကုန် ဟစ်အော်ကြွေးကြော်လိုက်လျှင်ပင် အရိုးသာစတို့ အိမ်ကိုကျော်၍ ကိုသာပျောတို့ အိမ်နောက်ဖေးမှ အတိုင်းသားကြား ရလေသည်။”

အခန်း (၅)

အလျော်အစား

ဆိုင်ဂါသမင်

အလျော်အစား

အိုက်စလန် ရိုးရာပုံပြင်တစ်ပုဒ်မှာနေဝင်မိုးချုပ်အလုပ်လုပ်ရလို့ ပင်ပန်းနေတဲ့ လူတစ်ယောက်ဟာ နတ်ဆိုးနဲ့ အပေးအယူလုပ်ကြသတဲ့။ တစ်လစာအလုပ်ကို တမနက်တည်း နတ်ဆိုးက တစ်နှွေလုံးလုပ်ပေး သွားမယ်။ နတ်ဆိုးကို ဘာပြန်ပေးရမယ် ဆိုတာကိုတော့ နွေအကုန် အလုပ်ပြီးမှပြောမယ်လို့နတ်ဆိုးကဆိုသတဲ့။ ဒီလူကလည်း ဒါကိုသဘော တူလိုက်တယ်။ အလုပ်ပြီးသွားတဲ့ နွေအကုန်မှာ နတ်ဆိုးက အလျော် အစားလာတောင်းတယ်။ သူတောင်းတာက ဒီလူကမွေးထားတဲ့ကလေး ကိုပဲ။ ကြီးပွားဖို့ သက်သာဖို့ ရည်ရွယ်တဲ့ လူသား မှာ အခက်ကြုံရပြီပေါ့။

ဒီနေ့ခေတ်လူသားရဲ့အကျပ်အတည်းကို ဒီပုံပြင်နဲ့ ဥပမာပေး လို့ရတယ်လို့ ဆိုရပါလိမ့်မယ်။ ၂၀ ရာစု လူသားဟာ နည်းပညာ (Tech - nology) နဲ့ ဓနငွေကြေး (Financial) ကို စေစားပြီး ကြီးပွား တိုးတက်မှု၊ သက်သာလွယ်ကူမှု ရသင့်သလောက် ရခဲ့တယ်။ ၂၁ ရာစုမှာတော့ အဲဒီ အတွက် အလျော်တောင်းခံနေရပြီ။ ပေးရမှာက ကလေးတွေရဲ့အနာဂတ် ဖြစ်နေတယ်။

စီးပွားရေးကြီးထွားဖို့ သက်သာလွယ်ကူဖို့စတဲ့ အကြောင်း ပေါင်းစုံနဲ့ လူသားရဲ့ သုံးစွဲမှုကို ကြည့်လိုက်ပါ။ ဒီနေ့ကမ္ဘာဟာ နေ့စဉ် ရေနံစိမ်း ပေပါ အလုံး သန်း ၁၀၀ ကိုသုံးစွဲနေတယ်။ အတိအကျပြောရ ရင် ၂၀၁၉ မှာ နေ့စဉ် ပျမ်းမျှ သန်းတစ်ရာ ဒသမတစ် (၁၀၀.၁) ရှိပါ တယ်။ ဒီကိန်းဂဏန်းကို ခင်ဗျားမြင်ယောင်ဖို့ ခက်နေပါလိမ့်မယ်။ နေ့စဉ် မြစ်ကြီးတစ်စင်းထဲကို ရေနံစည် သန်းတစ်ရာ သွန်ချနေတယ်လို့ တွေး ကြည့်လိုက်စမ်းပါ။ သွန်ချလိုက်တဲ့ ဒီရေနံစိမ်း ပေပါ သန်းတစ်ရာနဲ့ ကျောက်မီးသွေးစတဲ့ ရုပ်ကြွင်းလောင်စာတွေဟာ ကာဗွန်တွေ အဖြစ်နဲ့ လေထုထဲ ရောက်သွားမှာပါ။

လေထုထဲရောက်သွားတဲ့ ကာဗွန်တွေဟာ နှစ်ရာနဲ့ချီပြီး မပျက် ပြယ်ပါဘူး။ ဒီနေ့ ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှု သုညဖြစ်အောင် လုပ်လိုက်တယ် ဆိုရင်တောင် ကမ္ဘာကြီး ပူနွေးလာမှုက ကာလတစ်ရပ်အထိ ဆက်ဖြစ် နေမှာပါ။

သက်သာလွယ်ကူဖို့ နည်းပညာကို သုံးကြတယ်။ နည်းပညာ ကို စွမ်းအင်နဲ့ မောင်းနှင်ကြရတယ်။ သုံးကြတဲ့ စွမ်းအင်က ဥတုရာသီ ပြောင်းလဲမှုကို ဖြစ်စေမယ့် ရုပ်ကြွင်းလောင်စာတွေ။ ဘေးကင်းတဲ့ စွမ်းအင်ပြောင်းသုံးဖို့ (Energy Transition) ကို ဘယ်သူမှ မလုပ်ကြ၊ သက်သာလွယ်ကူမှုကိုလည်း မစွန့်လွှတ်နိုင်ဖြစ်ကြတဲ့ ကမ္ဘာကို မြင်နေ ကြရပါတယ်။

ခင်ဗျားပြောတဲ့ ဇိမ်ကျတာတို့၊ သက်သာတာတို့က ကျုပ်တို့နဲ့ လုံးလုံးမှမဆိုင်ရပါလားဗျာလို့ဆင်းရဲပင်ပန်းနေတဲ့အောက်ခြေ ပြည်သူ တွေက ပြောကြပါလိမ့်မယ်။ ဒါလည်းအမှန်ပါပဲ။ ပိုပူလာတဲ့ ကမ္ဘာထဲ မှာ ဒီလူတွေကတော့ အပြင်ထွက်ပြီး အလုပ်လုပ်နေကြရဦးမှာ။ သူတို့ကို ကူညီမယ့် နည်းပညာလေးတော့ ကျုပ်တို့ မတောင့်တအပ်ဘူးလား။

အမေရိကန် သမုဒ္ဒရာနဲ့ လေထုစီမံကွပ်ကဲမှုအဖွဲ့ (NOAA) ကတော့ အပူချိန်မြင့်လာလို့ လက်ရှိမှာ အိမ်ပြင်ပ အလုပ် လုပ်နိုင်စွမ်းက ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းအထိ ကျသွားပြီလို့ဆိုပါတယ်။ ၂၀၅၀ အတွင်းမှာ နှစ်ဆ တိုးလာဖို့လည်း ရှိပါတယ်။ နည်းပညာကို ဘယ်လို စဉ်းစားကြမလဲ။

အိုက်စလန်နိုင်ငံဟာ ညအခါ ဥတ္တရအလင်းတန်းတွေနဲ့ သိပ်လှ တဲ့တိုင်းပြည်ပါ။ သူတို့ဆိုမှာ “လျှပ်စစ်မီးပိတ်၊ ကြယ်မီးအိမ်ဖွင့်” (Lights-off/Stars on) ဆိုတဲ့ ပွဲလေး လုပ်လေ့ရှိတယ်။ မြို့ကို အမှောင်ချလိုက်ပြီး မြို့သူမြို့သားတွေ အမှောင်ထဲမှာ စုရုံးကြ၊ ပျော်ရွှင်ကြ၊ သဘာဝညကို ထိတွေ့ ကြည့်ကြတဲ့ အစီအစဉ်ပါ။ အမှောင်ချလိုက်ရင် လူတွေအန္တရာယ် ဖြစ်နိုင်တာမို့ မလုပ်စေချင်တဲ့ လူတွေ ရှိပါတယ်။ ဒါပေမယ့် စဉ်းစားကြ တာက အိုက်စလန်လို မီးတောင်တွေ အများကြီးနဲ့နိုင်ငံ၊ ရာသီဥတုပြင်း တဲ့ နိုင်ငံမှာ လျှပ်စစ်မီးတွေ အချိန်မရွေး ပြတ်တောက်သွားနိုင်တယ်။

ဒေါက်တာမြင့်ဇော်

အဲဒီလို အချိန်မျိုးမှာဆိုရင် ဘယ်လိုနေမလဲလို့ သိသင့်ကြတာပေါ့။ ဒါပေမယ့် ဒါက ဒုတိယ ရည်မှန်းချက်ပါ။ အဓိက ဦးတည်ချက်ကတော့ လူနဲ့သဘာဝကို၊ အထူးသဖြင့် ကလေးလူငယ်တွေနဲ့ သဘာဝကို ပြန်ဆက်စပ်မိစေချင်တာပါ။ နီယွန်မီးရောင် တပြောင်ပြောင်ထဲ ကြီးလာတဲ့ ကလေးတွေ သဘာဝနဲ့ အဆက်ပြတ်ကြတယ်။ သဘာဝကပေးတဲ့ စိတ်ကူးဉာဏ်အမြင်ကို မခံယူတတ်ကြတော့ဘူးလို့ စီစဉ်သူတွေက တွေးကြတာပါ။

ဒီအကြောင်းကို ဖတ်ရတော့ ဟိုတုန်းက မြစ်ဝကျွန်းပေါ် မြစ်ချောင်းတွေမှာ ကြယ်ကိုကြည့်ပြီး အလုပ်လုပ်ကြတဲ့ တံငါသည်တွေကို တောင်သတိရမိတယ်။ ဟိုတုန်းက လူတွေဟာ သဘာဝကို အလေးအမြတ်ထားပါတယ်။ သဘာဝမှာ ကိုယ်မသိတာတွေရှိတယ်လို့ နှိမ့်နှိမ့်ချချနဲ့ ခံယူပါတယ်။

ဒါပေမယ့် စက်မှုတော်လှန်ရေးစပြီး တာလွတ်တဲ့ ၁၈ ရာစုက စပြီး အခြေအနေပြောင်းသွားပါတော့တယ်။နည်းပညာအားကိုးနဲ့လူဟာ သိစရာမှန်သမျှ သိပြီလို့ အထင်ရောက်လာပါတယ်။ သဘာဝအောက်မှာ နေစရာ မလိုတော့ဘူး။ သဘာဝကို စိုးမိုးလိုရပြီ လို့လည်း တွေးပါတယ်။ စိုးမိုးလိုက်မယ်ဆိုတဲ့ အယူဝါဒ (ideology) နဲ့ နည်းပညာ (technology) ပေါင်းသွားခဲ့တာပဲလို့ သုံးသပ်ကြပါတယ်။

သိကြတဲ့အတိုင်း စက်မှုတော်လှန်ရေးကစတဲ့ နည်းပညာ ဆိုတာကလည်း ရုပ်ကြွင်းလောင်စာနဲ့ မောင်းနှင်ထားတာပါ။ အားလုံးသိတယ် တတ်တယ်လို့ ထင်ကြတဲ့ ကျုပ်တို့ဟာ ရုပ်ကြွင်းလောင်စာကြောင့် လေထုထဲ ရောက်သွားတဲ့ ကာဗွန်တွေရဲ့ တုံ့ပြန်မှုက နောက်ကျတုံ့ပြန်မှု (Delayed response) ဖြစ်နေတာကို သတိမထားမိကြဘူး။ အကျိုးရလဒ်ကို ချက်ချင်းမြင်ရတဲ့ ကိစ္စမဟုတ်ဘူးလို့ ဆိုလိုတာပါ။

ခုတော့ကျုပ်တို့သိပြီ။ လေထုထဲ ရောက်သွားတဲ့ ကာဗွန်ဟာ နှစ်တစ်ရာထိ ပျောက်မသွားဘူး။ တဖြည်းဖြည်း စုစည်းများပြားလာတဲ့ အခါ ကမ္ဘာကို ပူနွေးလာစေပြီး ဥတုကို ဖောက်ပြန်စေတယ်။

စက်မှုတော်လှန်ရေးအစမှာ ဂျိမ်းဝပ် (James watt) ရဲ့ ရေနှေးငွေ့ စက်ခေါင်းအင်ဂျင်ကို စီးပွားဖြစ်ထုတ်လုပ်ကြတော့ ကြော်ငြာစာသားက ဒီလိုပါ။ “နောက်ဆုံးတော့ ကျုပ်တို့လွတ်လပ်ပြီ။ ဘယ်နေရာသွားချင် သွားချင် သွားလို့ရပြီ။ ဘယ်အချိန်မဆို ဘယ်နေရာမဆို တည်ဆောက်ချင်တာ တည်ဆောက်လို့ရပြီ”။ တစ်နည်းအားဖြင့် ဒီကမ္ဘာမှာ ကျုပ်တို့က ဗိုလ်ပဲလို့ ကြွေးကြော်တဲ့ ကြော်ငြာပါ။ လူလူချင်း စိုးမိုးမယ်။ သဘာဝကို စိုးမိုးမယ်ဆိုတဲ့ အယူဝါဒနဲ့ နည်းပညာဟာ ကိုလိုနီစနစ်ကို ဖြစ်စေခဲ့တယ်။ ခေတ်သစ် ကမ္ဘာကြီးကို ဖြစ်စေခဲ့တယ်။

၂၀၁၅ မေလတုန်းက ချစ်စရာကောင်းတဲ့ ဂျိနစ်ချောင်းပါဆိုင်ဂါ သမင် (Saiga) တွေ အစုအပြုံလိုက်သေကြတယ်။ ကြယ်တာရာ စစ်ပွဲ (Star wars) ရုပ်ရှင်ထဲမှာပါတဲ့ ဒီအကောင်လေးတွေကို တချို့လည်း ရင်းနှီးနေလိမ့်မယ်။ အလယ်အာရှဇာတိ ဒီသတ္တဝါတွေ သေကြပုံက တစ်ကမ္ဘာ လုံးရှိသမျှ အရေအတွက်ရဲ့ သုံးပုံနှစ်ပုံလောက် ရက်ပိုင်းအတွင်း သေကြတာမျိုးပါ။ သူတို့ နေထိုင်တဲ့ နေရာတွေမှာ ရာနဲ့ချီပြီး ပြန့်ကျဲသေဆုံးနေကြတာတွေ ကြရတယ်။ အကြီးစားသေဆုံးမှု (Mega death) ဆိုတဲ့ စာရင်းထဲကို ထည့်ကြရတယ်။

ဘာကြောင့် ဖြစ်ရတာပါလိမ့်လို့ အကြောင်းရင်းကို သူတို့ကိုယ်ထဲမှာ၊ နေထိုင်ရာဝန်းကျင်မှာ၊ ရေမြေသစ်ပင် ထိစပ်သမျှမှာ ပညာရှင်တွေလည်း မြေလှန်အဖြေရှာကြတယ်။ တရားခံက ရိုးရိုးဘက်တီးရီးယား တစ်မျိုးပဲ။ တကယ်တော့ ပက်စကျူရီလာ မယ်တိုဆီဒါ (Pasteurella-multodocita) လို့ခေါ်တဲ့ အဲဒီဘက်တီးရီးယားဟာ ဆိုင်ဂါ သမင်ရဲ့အခေါင်မှာပဲ နေတာပါ။ အရင် မျိုးဆက်ပေါင်းများစွာ ဘက်တီးရီးယားဟာ သူတို့ကို ဘာအန္တရာယ်မှမပေးဘူး။ ခုတော့ အဲဒီ ဘက်တီးရီးယားဟာ ရုတ်တရက်ပွားလာပြီး သွေးကြောထဲဝင်သွားတယ်။ အဲဒီကနေ သမင်ရဲ့အသည်း၊ ကျောက်ကပ်နဲ့ သရက်ရွက်ကို တိုက်ခိုက်တယ်။ ဘာကြောင့်လည်းလို့ ဆက်အဖြေရှာရပြီပေါ့။

ဒေါက်တာမြင့်ဇော်

ဆိုင်ဂါတွေသေတဲ့ ၂၀၁၅ မေလဟာ အဲဒီဒေသမှာ အပူချိန် ပြင်းထန်ပြီး စွတ်စိုမှု အလွန်မြင့်နေတဲ့ ကာလပါ။ မှတ်တမ်းစရှိတဲ့ ၁၉၄၈ ကနေတွက်ရင် အပူဆုံးအချိန်ပါ။ အပူချိန်မြင့်ခဲ့တဲ့ ၁၉၈၁ နဲ့ ၁၉၈၈ တုန်းကလည်း အသေအပျောက်တွေ ရှိခဲ့ပါတယ်။ ခုကတော့ အများဆုံးပါ။ အပူချိန်မြင့်လာတဲ့အခါ အရင်က ဒုက္ခမပေးတဲ့ ခန္ဓာကိုယ်ထဲက ပိုးမွှားဘက်တီးရီးယားတွေဟာ ပြောင်းလဲလာပြီး ဒုက္ခပေးတဲ့သဘောပါ။ ရုပ်ကြွင်းလောင်စာကို မီးရှို့ပြီး နည်းပညာရထားကြီးကို စီးလာလိုက်ကြတာ လမ်းဘေးဝဲယာ သတ္တဝါတွေ မဟာသေခြင်းနဲ့ ကြုံတွေ့နေရပါပကောလား။

ဆိုင်ဂါသမင်များ အစုလိုက်သေဆုံးမှု

သတင်းဆိုးက ကျုပ်တို့ လူ့ခန္ဓာကိုယ်ထဲမှာလည်း ဘက်တီးရီးယားနဲ့ ဗိုင်းရပ်များစွာရှိပါတယ်။ အများစုက လူကိုဒုက္ခမပေးပါဘူး။ လူ့ခန္ဓာကိုယ်ထဲမှာရှိတဲ့ ဘက်တီးရီးယား ၉၉ ရာခိုင်နှုန်းကျော်ကို သိပ္ပံကခုထိ မသိနေသေးပါဘူး။ အပူချိန်ပြင်းလာရင် သူတို့ ဘယ်လိုပြောင်းလဲနိုင်သလဲလို့ ကျုပ်တို့မသိပါဘူး။ ကျုပ်တို့ အစာခြေစနစ်ကို ကူညီတာကစ၊ စိတ်သောက (Anxiety) ကို ထိန်းပေးတာအဆုံးကို လုပ်ပေး

နေတဲ့ ကျုပ်တို့ ခန္ဓာကိုယ်ထဲက မမြင်ရတဲ့ ပိုးမွှားလုပ်သားတွေ အပူချိန် အမြင့်မှာ ဘယ်လိုပြောင်းနိုင်လည်း မသိပါဘူး။ သူတို့ရဲ့ စွမ်းဆောင် ရည် ကျသွားနိုင်တယ်။ သူတို့သေသွားနိုင်တယ်။ အမူအကျင့် ပြောင်း သွားနိုင်တယ်လို့ ပူပန်စရာရှိပါတယ်။ နည်းပညာ၊ လောင်စာ၊ စွမ်းအင်၊ စီးပွား ရေးစနစ်၊ သဘာဝဝန်းကျင်၊ ဥတုရာသီဘေး အလျော်အစား တွေ က အနာဂတ်မှာ ဘယ်လောက်ကြီးမှာပါလိမ့်။

နည်းပညာနဲ့ အမြတ်ပဓာန စီးပွားရေးစနစ်က အလွန်အကျွံ ဝယ်ယူ သုံးစွဲတဲ့ခလေ့ (Consumerism) ကို ဖန်တီးပေးတယ်။ ခေတ် သစ်ကမ္ဘာရဲ့ နည်းပညာကြားမှာနေတဲ့ လူဟာ သဘာဝနဲ့ အဆက်ပြတ် ပါတယ်။ လူမှုအသိုက်အဝန်းနဲ့ အဆက်ပြတ်တယ်။ လူလူချင်း အဆက် ပြတ်တယ်။ အဲဒီလို အထီးကျန် အဆက်ပြတ်လို့ လစ်ဟာနေတာကို ဖြည့် ဖို့ ဝယ်ယူသုံးစွဲမှုကို အားကိုးတယ်။ လူရဲ့အဆက်ပြတ်မှုဟာ ကုန်စည် ပစ္စည်း (နောက်ကွယ်ကစွမ်းအင်ကို ပိုမိုမှီခိုလာရအောင် တွန်းပို့တယ်။ ဆေးစွဲသလိုကို ဖြစ်လာတယ်။ ကပ်ဘေးတွေ ကြုံရတော့မှ ကိုယ့်ဟာ ကိုယ် ဖူလုံအောင် မစွမ်းဆောင်နိုင်ပါလား။ အသက်ရှင်ဖို့ ကျွမ်းကျင်မှု တွေမရှိပါလား။ လူနဲ့သဘာဝကြား အဆက်တွေ ပြတ်နေပါလားလို့ ဖြစ်ကြတယ်။ ဘေးဒုက္ခမကြုံခင်မှာ အဆက်အစပ်တွေကို မြင်ဖို့ ကျုပ်တို့ လုပ်ကြရပါမယ်။

ကျုပ်တို့ ဒီလိုတွေပြောနေသော်လည်း လက်ရှိကမ္ဘာကတော့ ခနအားကိုး၊ နည်းပညာအားကိုးနဲ့ ငါတော့ မထိနိုင်ပါဘူးဆိုတဲ့ အမြင် ကြီးစိုးနေဆဲပါ။ ဆင်းရဲသားတွေအတွက် ဘဝသက်သာမှုနဲ့ လျော်ကန် တဲ့နည်းပညာ စဉ်းစားပေးဖို့ နေနေသာသာ စတေးခံရတဲ့ လူတွေတော့ ရှိမှာပေါ့ဆိုတဲ့ အမြင်ကျယ်ပြန့်နေတုန်းပါ။

ဟောပြောပွဲတစ်ခုမှာ "လူနေလို့ မရတော့တဲ့ကမ္ဘာ" စာအုပ်ရေး သူ ဒေးဗစ်ဝဲလေ့စ် (David Wallace) ကို အမေရိကန် တစ်ယောက်က ဥတုဘေး အခြေအနေ ဘယ်လောက်ဆိုးနိုင်လဲလို့ မေးပါတယ်။ ဝဲလေ့စ် က ကမ္ဘာ့အပူချိန် ၂ ဒီဂရီအထိ မြင့်သွားရင် (ဒါကလည်း ဒီရာစုမှာဖြစ်လာ မယ့်ကိစ္စပါ) ပိုဆိုးလာမယ့် လေထုညစ်ညမ်းမှု တစ်ခုတည်းမှာကိုပဲ

ဒေါက်တာမြင့်ဇော်

လူသန်း ၁၅၀ လောက်သေဖို့ ရှိတယ်လို့ ရှင်းပြပါတယ်။ အမေရိကန်ကြီးက ထူးထူးဆန်းဆန်း ပြုံးပြီး "ဒါပေမယ့် ကမ္ဘာမှာ လူ ၈ ဘီလီယံ ရှိတာလေ" လို့ ကြားဖြတ်ပြောပါတယ်။

ဝဲလေ့စံက "မှန်ပါတယ်။ လူတွေမျိုးတုန်း သွားမယ်လို့ မဆိုလိုပါဘူး။ ဒါပေမယ့် တော်တော်ခက်ခဲကြမ်းတမ်းမှာပါ။ လူ့အဖွဲ့အစည်းတွေက ဘယ်လိုတုံ့ပြန်မလဲလို့လည်း မသိနိုင်ဘူး။ လူသန်း ၁၅၀ ဆိုတာ နည်းတာမှမဟုတ်တာ" လို့ ထပ်ရှင်းပြပါတယ်။ အမေရိကန်ကြီးက "ဒါပေမယ့် လူ ၈ ဘီလီယံ ရှိနေတာပဲ" လို့ ထပ်ပြောပြန်ပါတယ်။ ဒီလူ ပြောချင်တာကို ရိပ်စားမိကြပါတယ်။ အနာဂတ်မှာ လေထု ညစ်ညမ်းမှုကြောင့် သေကြမှာက တရုတ်၊ အိန္ဒိယနဲ့ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံတွေ ဖြစ်လိမ့်မယ်။ သူတို့အတွက်တော့ ဆိုးလိမ့်မယ်။ ကျုပ်တို့အတွက်တော့ မဆိုးလောက်သေးဘူးလို့ ဆိုလိုချင်တာပါ။ အမေရိကန်တွေမှာ နည်းပညာရှိတယ်။ ငွေကြေးရှိတယ်။ ချမ်းသာတယ်ပေါ့။ "ဒီလူကတော့ အောင်ပွဲရတဲ့ ပုံစံနဲ့ထွက်သွားတယ်။ သူ့ကိုပြောခွင့် မရလိုက်တာက ၂၀၁၇ တစ်နှစ်တည်းမှာ လေထုညစ်ညမ်းမှုကြောင့် အမေရိကန် ၁၉၇,၀၀၀ သေတယ် ဆိုတာပါ" လို့ဝဲလေ့စံက ပြန်ရေး ပြပါတယ်။

ခေတ်သစ်ကမ္ဘာမှာ လူဟာ အခြေခံအဆောက်အအုံကို မှီခိုနေကြတဲ့ မျိုးစိတ် (Infrastructure species) ပါ။ မီး၊ ရေ၊ လမ်း အခြေခံအဆောက်အအုံစနစ်တွေ အများကြီးကို အားကိုးနေရတယ်။ နိုင်ငံရေးသမားတွေကလည်း လမ်း၊ တံတား၊ မီးစတဲ့အခြေခံအဆောက်အအုံ မရှိလို့ မတိုးတက်ဘူးလို့ တွင်တွင်ပြောနေတာ ခင်ဗျားကြားနေရမှာပါ။ ပြဿနာက လူဟာ ရုပ်ဝတ္ထုအခြေခံ အဆောက်အအုံ တစ်ခုတည်း (Physical infrastructure) နဲ့ချည်းနေလို့ရတဲ့ သတ္တဝါ မဟုတ်ဘူးဗျ။ သဘာဝကလည်း ကျုပ်တို့ကို ထောက်ပံ့နေတဲ့ ဂေဟအခြေခံအဆောက်အအုံ (Natural infrastructure) ပဲ။ ချစ်ခင်ကြည်ရှင်ပြီး ကူညီတတ်တဲ့ ပြည်သူ့အသိုက်အမြုံကလည်း လူမှုအခြေခံ အဆောက်အအုံ (Social infrastructure) ပဲဗျ။ ဒီသုံးခုလုံး အဆင်ပြေမှ ကျုပ်တို့ရပ်တည်နိုင်ကြမှာလေ။

ရုပ်ဝတ္ထု အခြေခံအဆောက်အဦ တစ်ခုတည်းကိုသာ သိတဲ့ ကြည့်တဲ့ အာဏာပိုင်တွေကြောင့် ကျန်တဲ့ လူမှုဘဝ၊ သဘာဝ အဆောက်အဦ ပျက်ယွင်းတာကို ဒီနိုင်ငံမှာ ကျုပ်တို့ မြင်နေတယ်။ မပြီးဆုံးနိုင်တဲ့ ပြည်တွင်းစစ်နဲ့ ကျောမွဲတွေအပေါ် ပိုပိလာတဲ့ ဝန်ထုပ်ဟာ လူမှုဘဝနဲ့ သဘာဝ ထောက်တိုင်နှစ်ချောင်း ကျိုးနေတဲ့ အခြေအနေတွေရဲ့ သက်ရောက်မှု အများကြီးပါတယ်။

ရန်ကုန်သူ ရန်ကုန်သားတွေဟာ မြို့ကြီးရဲ့ လျှပ်စစ်မီးအခြေခံအဆောက်အဦကို မှီခိုရပါတယ်။ မီးလာရင် ရေရှိတာကြောင့် နည်းပညာအားကိုးနဲ့ သက်သက်သာသာ နေကြရပါတယ်။ ဒီနှစ်နွေမှာတော့ စမ်းချောင်းမြို့နယ်ရဲ့ တစ်ချို့နေရာတွေမှာ ရေပြတ်ပါတယ်။ လျှပ်စစ်မီးအခြေခံအဆောက်အဦချို့ယွင်းလို့၊ မီးပျက်လို့ မဟုတ်ပါဘူး။ သဘာဝအခြေခံ အဆောက်အဦ ဖြစ်တဲ့ မြေအောက်ရေ ခန်းသွားလို့ပါ။

နွေနေ အပူကလည်း ပြင်းထန်လှတာကိုး။

အခန်း (၆)

ပိရမစ်ဆောက်သူများ

ပိရမစ်ဆောက်သူများ

အီဂျစ်ပြည် ဂီဇာအရပ်က ပိရမစ်ကြီးတွေကို စာအုပ်တွေထဲမှာ ရုပ်ရှင်တွေထဲမှာ ခင်ဗျားမြင်ဖူးနေလိမ့်မယ်။ နှစ် ၁၂၀ လောက်အတွင်း မှာအများကြီး ဆောက်သွားခဲ့ ကြတာပါ။ နိုင်ငံတွေ လူ့အဖွဲ့အစည်းတွေနဲ့ ဒီနေ့ကမ္ဘာရဲ့ အခြေအနေကို ဆန်းစစ်ဖို့အတွက် ပိရမစ်တွေအများကြီး ဘာကြောင့် ဆောက်ခဲ့ရတာလဲလို့ ပြန်စဉ်းစားခဲ့ ကြတာ ရှိတယ်။

စဉ်းစားပုံတစ်ခုက ဒီလူတွေဟာ၊ အထူးသဖြင့် အာဏာပိုင် တွေဟာ ရှေ့ကလုပ်သွားတဲ့အတိုင်း နောက်က လိုက်လုပ်ကြတာ။ လုပ်မြဲ တိုင်း ဆက်လုပ်ကြတာ။ ပိရမစ်ကြီးတစ်ခုကို လူ ၄ သောင်းလောက်နဲ့ နှစ် ၄၀ လောက် အချိန်ယူဆောက်ပြီး သွားတယ်ဆိုပါတော့။ ပိရမစ်ပြီး သွားပြီပြန်ကြတော့ ဒီတစ်ခုဆိုရပြီလို့ လုပ်လို့မရဘူးလေ။ ပိရမစ်တည် ဆောက်ရေးလုပ်ငန်းက စီးပွားရေးလုပ်ငန်း ဖြစ်သွားပြီ။ နောက်ထပ် ပိရမစ်တွေ ထပ်ဆောက်ဖို့ လုပ်ကြရတော့တယ်။

အဲဒီတုန်းက လူ့သက်တမ်းကလည်း တိုကြတော့ မျိုးဆက် နှစ်ဆက် သုံးဆက်လောက်ဟာလည်း လူဖြစ်လာရင် ပိရမစ်ဆောက် ရမယ် ဆိုတာကလွဲပြီး ဘာမှမသိတော့ဘူး။ လူ့ အဖွဲ့အစည်းကလည်း ပိရမစ် ဆောက်ဖို့ အထက်အောက် အမိန့်ပေးညွှန်ကြားသူတွေ၊ ကျောက် ပါမစ်၊ ကြိုးပါမစ်၊ ကျွန်ပါမစ်နဲ့ အမြတ်အတွက် လုပ်ကြသူတွေရဲ့ ယန္တရားကြီး ဖြစ်လာတယ်။

ဒီခိုင်းဆွဲတဲ့ အင်ဂျင်နီယာကစ၊ အောက်ခြေက ကျေးကျွန်အထိ ဟာ ဒီယန္တရားရဲ့ အစိတ်အပိုင်းတွေ ဖြစ်လာတယ်။ ပိရမစ်တစ်ခု ပြီး သွားလည်း ဒီယန္တရားကြီးကို ရပ်ပစ်လို့မရဘူး။ နောက်ပိရမစ် တစ်ခု ထပ်ဆောက်မှ စနစ်ကလည်ပတ်မယ်။ ဒီလိုနဲ့ နှစ်အနည်းငယ်ကြာတဲ့ အခါ ပိရမစ်ဆောက်ဖို့ လိုအပ်လို့လားဆိုတဲ့ မေးခွန်းကို ဘယ်သူမှ မမေး

ကြတော့ဘူး။ ဘယ်လောက်ကြီးကြီးဆောက်မလဲလို့ပဲဆွေးနွေးကြတော့
တယ်။ ဒီလိုနဲ့ ပိရမစ်တွေ တစ်လုံးပြီး၊ တစ်လုံးဖြစ်လာတယ်။

အဲဒီအချိန် အနီးအနားက ဂရိမှာက စနစ်တမျိုး။ အုပ်ချုပ်စီမံ
ပုံကတစ်မျိုး။ ပိရမစ်ကြီးတွေလည်း ဆောက်မနေဘူး။ နောက်တော့
ဂရိ လိုမျိုး တစ်ခြားဒေသတွေမှာ တခြားသော စိတ်ကူးနဲ့ နေကြတာကို
အီဂျစ်ပြည်မှာ ဇာတ်ပွဲတွေကတစ်ဆင့် လူတစ်ချို့ စသိတယ်။ ပိရမစ်တွေ
ဆောက်နေတာ ပင်ပန်းဆင်းရဲပြီး လူတွေအတွက် အကျိုးမများဘူးလို့
မြင်လာတယ်။ ပိရမစ်တွေ ဆောက်တာရပ်ကြတော့လို့ လူတွေ စပြော
လာတယ်။

အထက်မှာဖော်ပြခဲ့တဲ့ ပိရမစ်ဥပမာကို အချိန်နဲ့ရေ (On time
and water) ဆိုတဲ့ စာအုပ်မှာ အိုက်စလန်သား စာရေးဆရာ အန်ဒရီက
ရေးထားတာပါ။ သူ့နိုင်ငံမှာ ရေကာတာကြီးတွေ ဆောက်မယ့်
အစီအစဉ်နဲ့ ဥတုရာသီဘေးထဲမှာ အကျိုးအမြတ်ကိုပဲ ဦးထိပ်ထားနေတဲ့
စီးပွားရေး စနစ်ကို ဒီဥပမာနဲ့ ဝေဖန်ခဲ့တာပါ။

ကျုပ်တို့နိုင်ငံအတွက်လည်း ဒီဥပမာက စဉ်းစားစရာတွေ
အများကြီးကို ပေးပါတယ်။

ကျုပ်တို့နိုင်ငံက ပြည်သူတွေ ဆင်းရဲကြပါတယ်။ စားဝတ်
နေရေးအတွက် မချိမဆန့် ရုန်းကန်နေရပြီး ယိုင်နဲ့နေတဲ့ ပြည်သူတွေဟာ
ဥတုဘေးဒဏ်ကို ဘယ်လိုမှ ခံနိုင်စရာမရှိပါဘူး။ ဒီလူတွေ ဘဝမြင့်လာမှ
ဖြစ်မယ်လို့ ကျုပ်တို့အားလုံး သိကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ဆင်းရဲသားတွေ
ဘဝမြင့်ဖို့ဆိုပြီး အစိုးရအဆက်ဆက် လုပ်သမျှက လုပ်ရိုးလုပ်စဉ် ပိရမစ်
တွေ ဆက်ဆောက်တဲ့ကိစ္စပဲ ဖြစ်နေတာက ကြေကွဲစရာပါ။

လွန်ခဲ့တဲ့ ဆယ်စုနှစ်တွေမှာ မြန်မာပြည်က အစိုးရအပါအဝင်
အစိုးရတွေလုပ်ခဲ့တဲ့ အလုပ်ကို ယေဘုယျ ကဏ္ဍလေးမျိုးလောက်နဲ့
ကြည့်ကြပါတယ်။

အစိုးရတွေဟာ အများပြည်သူတွေနဲ့ဆိုင်တဲ့ ရပ်ဝန်းတွေ အပါ
အဝင် လုပ်ငန်းတွေကို ပုဂ္ဂလပိုင် (Privatization) လုပ်တယ်။ (မြန်မာ

ဒေါက်တာမြင့်ဇော်

ပြည်မှာတော့လက်သင့်ရာ၊နီးစပ်ရာခရိုနီကိုပေးလိုက်တယ်။စီးပွားရေး လုပ်ငန်းကြီးတွေ၊ ကော်ပိုရေးရှင်းတွေကို ကန့်သတ် ထိန်းချုပ်မှု လျှော့ချ (Deregulation) တယ်။ (မြန်မာပြည်မှာတော့အာဏာနဲ့ချိတ်ဆက်နေတဲ့ စီးပွားရေး လုပ်ငန်းကြီးတွေကို ထင်တိုင်းကြံခွင့်ပေးတယ်။) ပြည်သူ့ အသုံးစရိတ်တွေ လျှော့ချ (Cuts to public spending) တယ်။ (မြန်မာ ပြည်မှာတော့ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေး ပြည်သူ့အသုံးစရိတ်ဟာအနိမ့်ဆုံး ထဲမှာရှိတယ်။) ဘေးထွက်ဆိုးကျိုးတွေကို လုံလောက်အောင် ထည့် မတွက်ဘဲ အမြတ်ထုတ်ယူခွင့် (Extraction) ကို လက်လွတ်စပယ် ပေး တယ်။ သဘာဝသယံဇာတ ထုတ်ယူတာကို သာမကဘဲ အလုပ်သမား တွေ၊ လယ်သမားတွေကို အကာအကွယ်မပေးတာ၊ သူတို့အပေါ် အမြတ် ထုတ်ခွင့်ပြုတာကလည်း ဒီစာရင်းထဲမှာ ပါပါတယ်။

ရလဒ်ကတော့ ကမ္ဘာမှာ အပေါ်ဆုံးက လူတစ်စုနဲ့ အောက်ဆုံး ကလူအများစုရဲ့အခြေအနေသိပ်ကိုကွာဟလာတာပါ။ ကမ္ဘာမှာလူနေမှု အဆင့်အတန်း မြင့်တန်သလောက် မြင့်လာကြတာမှန်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် မြင့်လာတဲ့ လူနေမှုလေးဟာ ဥတုဘေးဒဏ်မှာ ယိုင်သွားဖို့ သိပ်လွယ် ပါတယ်။ မြန်မာပြည်အတွက်ကျတော့ လူနေမှုက ပြောရလောက်အောင် မြင့်မလာပါဘူး။ ဒါပေမယ့် ဥတုရာသီ ဖောက်ပြန်မှုဒဏ်၊ သဘာဝ ဝန်းကျင်ပျက်စီးမှုဒဏ်ကို အောက်ဆုံးက ပြည်သူတွေ ပြားနေအောင် ခံကြရတယ်။

တရုတ်နိုင်ငံမှာ ကြံသွားခုတ်ကြတဲ့ အညာမြေက လုပ်သား တစ်ချို့ကိုတွေ့ခဲ့ဖူးပါတယ်။ ကျောက်ကပ်ပျက်စီးပြီး ပြန်ရောက်လာကြ သူတွေပါပါတယ်။ ပြင်းထန်တဲ့ နေရောင်အောက်မှာ ကြံခုတ်ကြရင်း ရေကိုလိုသလောက် မသောက်နိုင်ကြတော့ ကျောက်ကပ်ပျက်စီး ကြရ တာပေါ့။ ဒီလိုအဖြစ်မျိုးက တခြားနိုင်ငံတွေမှာလည်း ဖြစ်ကြပါတယ်။ လောကဇာတ်ခုံပေါ်က ဥတုရာသီပြောင်းလဲမှု ပိတ်ကားရှေ့မှာ ဒီလို ကြေကွဲစရာ အလွမ်းဇာတ်တွေ များလှပြီဆိုတာကို သတိပြုကြဖို့ပါ။

ကျုပ်တို့ မျက်စိရှေ့မှာပဲ၊ ခြောက်သွေ့လာတဲ့ မြေ၊ ခေါင်းပါး လာတဲ့ရေကြောင့် ဌာနေကို စွန့်ခွာနေကြတဲ့ မြန်မာပြည် အလယ်ပိုင်းက

ပြည်သူတွေကို မြင်နေရတယ်။ တချို့က တရုတ်နိုင်ငံ စိုက်ခင်းတွေဆီ၊ တချို့က ကချင်ပြည်နယ် ငှက်ပျောခင်းတွေဆီ၊ တစ်ချို့က ဖားကန့် ကျောက်တွင်းတွေဆီ၊ ညစ်ညမ်းမှုဘေးရန်များမှုတွေဆီ၊ အနိုင်ကျင့်ဖိနှိပ် ခံရမှုတွေဆီ၊ လိမ်ညာ အမြတ်ထုတ် ခံရမှုတွေဆီ၊ နောက်ထပ် ဥတုဘေး တွေဆီ သူတို့ တိုးဝင်နေကြရတယ်။ ခင်ဗျားတို့ ကျုပ်တို့က အခြေအနေ တွေဟာ အရင်အတိုင်းပဲလို့ နေထိုင်ပြုမူကြတုန်း။ အစိုးရတွေက ပီရမစ် ဆောက်ဖို့လုပ်ကြတုန်း။

ဘယ်နေရာမှာမဆို လူရဲ့ ကြံ့ကြံ့ခံ ရုန်းကန်နိုင်စွမ်းဟာ အံ့မခန်း ပါ။ ကြံ့ကြံ့ခံကြရင်း၊ ရုန်းကန် ရွှေ့ပြောင်းကြရင်း၊ တိမ်းပါး ကြွေလွင့်ကြ ရင်း၊ လတ်တလောအဆင်ပြေအသက်ရှူချောင်အောင် ကြိုးစားကြရင်းပဲ လူ့အဖွဲ့အစည်းဟာ ပုံပြောင်းလာ (Transform)၊ ပုံပျက်လာ (Deform) ပါပြီ။

ခင်ဗျားဟာ ၂၀ ရာစုရဲ့ နှစ်ကာလ တစ်ခုခုမှာ မွေးဖွားလာခဲ့သူ ဆိုရင် ခင်ဗျားမွေးဖွားခဲ့ရာ (သို့မဟုတ်) ကြီးပြင်းခဲ့ရာ ကမ္ဘာဟာ ကျန်ခဲ့ပြီ။ ၂၁ ရာစုနဲ့အတူ ခင်ဗျားဝင်ရောက်လာတာဟာ ကမ္ဘာသစ်တစ်ခုပါ။ လူ့ သမိုင်း တစ်လျှောက်မှာ ကြုံခဲ့ရသမျှ ပျမ်းမျှအပူချိန်ထက် ပိုမြင့်တဲ့ အပူ ချိန်ထဲမှာ ကျုပ်တို့ အသက်ရှင်နေကြရတယ်။ ခင်ဗျားဟာ အသက် ၂၀ အရွယ် လူငယ်တစ်ဦးဆိုရင် ကမ္ဘာ့ပျမ်းမျှ အပူချိန်ထက် ပိုနိမ့်တဲ့ ကာလတစ်ခုကိုမှ ခင်ဗျားမကြုံဖူးသေးဘူး။ ပိုပိုပူလာတဲ့ နှစ်တွေထဲမှာပဲ ခင်ဗျားကြီးပြင်းတယ်။ ခင်ဗျားရထားတဲ့ လူနေမှု အဆင့်အတန်းလေး ဟာ ဥတုဘေးမှာနေချင်း ညချင်း ပျောက်သွားနိုင်ပါတယ်။

လောကဇာတ်ခုံမှာ ကျုပ်တို့လှုပ်ရှားရုန်းကန်သမျှရဲ့ နောက်ခံ ပိတ်ကားက ဥတုရာသီပြောင်းလဲမှုဖြစ်နေတော့မှာပါ။

ပီရမစ်ဆောက်တာတွေ ရပ်ကြပါစို့။

ဒေါက်တာမြင့်ဇော်

အခန်း (၇)

ငိုဖို့မေ့နေတဲ့ အလွမ်းဇာတ်

ငိုဖို့မေ့နေတဲ့ အလွမ်းဇာတ်

ပုံမှန်ရှင်သန်လှုပ်ရှားနေတဲ့ မြန်မာပြည်သူ တစ်ယောက်အနေနဲ့ ခင်ဗျားဟာ မညီမျှမှု (Inequality) ဆိုတဲ့စကားကို သိပ်ခံစားနေမှာ မဟုတ်ဘူး။ ကြီးပွားနေတဲ့သူတွေလည်း သူ့ကုသိုလ်နဲ့ သူပဲလေလို့ ခင်ဗျားတွေးကောင်း တွေးမယ်။ တကယ်တော့ သိပ်အရေးကြီးတဲ့ ကိစ္စ လို့ပြောပါရစေ။ မြန်မာပြည်မှာ ကိုလိုနီခေတ်က စကြည့်ရင်တောင် ဒီနေ့ ခေတ်ဟာ ဆင်းရဲချမ်းသာကွာဟမှု အကြီးဆုံးကာလလို့ ဒေါက်တာ သန့်မြင့်ဦးက ပြောပါတယ်။

မညီမျှမှုဟာ ဒီမိုကရေစီတို့ လူ့အခွင့်အရေးတို့ကို တိုက်စားပစ် ပါတယ်။ မညီမျှမှုကြီးစိုးနေတဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းမှာ ရွေးကောက်ပွဲ အကြိမ် တစ်ရာလုပ်ပြီး မဲအကြိမ် ၁၀၀ ပေးခွင့်ရရင်တောင် ဒီမိုကရေစီ မရစေ ရဘူးလို့ အာမခံပါတယ်။ ခနနဲ့ အာဏာ လူတန်းစားက ရွေးပေး ထားတဲ့ သူကို ခင်ဗျားမဲပေးရတာ ဖြစ်ချင်ဖြစ်မယ်။ ခင်ဗျားကြိုက်တဲ့ သူကိုမဲပေးလို့ ရရင်တောင် ပေါ်ထွက်လာမယ့် ဥပဒေတွေက လူတစ်စု အကျိုးစီးပွားကို ကာကွယ်ဖို့ ဖြစ်နေလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျားရွေးကောက် လိုက်တဲ့သူတွေအပေါ် ဩဇာလွှမ်းမိုးနိုင်စွမ်းက ငွေကြေးနဲ့ အာဏာရှိတဲ့ လူတန်းစားဆီမှာ ရှိတာကိုး။ (ဒါကိုသံသယရှိတယ် ဆိုရင် ဒီနှစ်ပိုင်း တွေမှာ ထွက်လာတဲ့မြေယာဥပဒေ၊ ကျောက်မျက်ဥပဒေ၊ လမ်းမကြီး များဥပဒေ စတာတွေကို ကြည့်ပြီး ဘယ်သူတွေအကျိုး စီးပွားကို ဦးတည်ထားသလဲလို့ ဆန်းစစ်ဖို့ တိုက်တွန်းပါတယ်။) ဆင်းရဲချမ်းသာ ကွာဟမှု သိပ်ကြီးမားတဲ့အခါ ပြောရေးဆိုခွင့်က ချမ်းသာသူဆီပဲရောက် သွားလေ့ရှိတယ်။ ဆင်းရဲသားတွေမှာကတော့ နေ့စဉ်ဘဝရုန်းကန် နေရ တာတွေနဲ့ပဲ ပြောဆိုဖို့ ပါဝင်သွားဖို့ အခြေအနေမပေးတာ များပါတယ်။

အာဏာနဲ့ လုပ်ပိုင်ခွင့်ဟာ လူချမ်းသာ (ခရိုနီ) တွေဆီမှာ သွားစုတယ်။ လိုတဲ့ဥပဒေ လိုသလို ထုတ်နိုင်လို့ တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု ဆိုတာ ကလည်း အနှစ်သာရမရှိတော့ဘူး။ ဈေးကွက်စီးပွားရေးမှာ လွတ်လပ်စွာ ယှဉ်ပြိုင်ခွင့်ရှိတယ်ဆိုပေမယ့် ရှိသမျှ ဒိုင်လူကြီးတွေက လူချမ်းသာ အသင်းဘက်မှာမို့ ခင်ဗျားဘယ်တော့မှ မနိုင်ဘူး။ မီဒီယာနဲ့လူထုဆက်သွယ်ရေးကို ထိန်းချုပ်နိုင်လို့ သူတို့ပြောဆိုချင်တဲ့ ကိစ္စတွေကိုပဲ ပြည်သူတွေက ပြောနေကြတာမျိုး ဖြစ်ဖို့ရှိတယ်။ တိုတိုပြောရရင်တော့ ဆင်းရဲချမ်းသာ ကွာဟမှုများလေ ဆင်းရဲသားလူများစုကြီးအတွက် ဒီမိုကရေစီတို့၊ လူ့အခွင့်အရေးတို့၊ လူ့ဂုဏ်သိက္ခာတို့ဟာ အိပ်မက်ပမာ ဖြစ်လေပါပဲ။

အမြတ်သာအဓိက အရင်းရှင်စီးပွားရေး စနစ်ရဲ့ သဘောသဘာဝ တစ်ခုက မရပ်မနား ချဲ့ထွင်နေဖို့ (Perpetual expansion) လိုအပ်နေတာပါ။ စိတ်ကူးစိတ်သန်းကြောင့် ချဲ့ထွင်တယ်ဆိုတာထက် ပိုလျှံလာနေတဲ့ ငွေကြေးရင်းမြစ်ကို ရင်းနှီးမြှုပ်နှံစရာ နေရာရှာရပါတယ်။ တစ်ဖက်သတ် အခွင့်အရေးနဲ့ မညီမျှမှုကြောင့် ခရိုနီလူတစ်စုကြီးပွားလာလေ ချဲ့ထွင် ဝါးမြို့မှုကြီးလာလေပါပဲ။ (နိုင်ငံတချို့မှာ လက်ဝါးကြီးအုပ်မှု ဆန့်ကျင်ရေး ဥပဒေတွေရှိကြတာ အဲဒီအကြောင်းကြောင့်ပါ) ချဲ့ထွင်မှုကြီးလာလို့ အမြတ်ထပ်ကြီးလာလေ ထပ်မံချဲ့ထွင်လက်ဝါးကြီးအုပ် လာနိုင်လေပါပဲ။ အထိန်းအကွပ်မယ့် ချဲ့ထွင်ကြီးစိုးနိုင်မှုကြောင့် တနင်္သာရီ တော တောင်တွေဟာ ဆီအုံးစိုက်ခင်းဖြစ်ကုန်ကြတယ်။ ဟူးကောင်းတောင်ကြားဘေးမယ့်တောတွေဟာစိုက်ခင်းတွေဖြစ်ကုန်တယ်။ မညီမျှမှုဟာ အသားစားကျူးတဲ့ ကျားကို ဘယ်သူမှ မနိုင်တော့လောက်အောင် ကြီးမားလာစေတယ်။ ဒီလိုနဲ့ပဲ ဝါးမျိုကြီးစိုးတဲ့ အရင်းရှင် စနစ် (Predatory Capitalism) ဖြစ်လာပါတော့တယ်။

ဒီနိုင်ငံမှာ အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းဆိုတဲ့ စကားလုံးဟာ စီးပွားရေးလုပ်ပိုင်ခွင့်တွေ ပေးဖို့ အာဏာပိုင်တွေက ဆုံးဖြတ်တဲ့အခါ သုံးနေကျ အကြောင်းပြချက်ပါ။ ဘယ်တော့မှ ထည့်ပြောလေ့မရှိတာက

ရေမြေသယံဇာတကို လူအင်အား စက်အင်အားနဲ့ အမြတ်အဖြစ် အသွင် ပြောင်းတဲ့အခါ လူနဲ့ပတ်ဝန်းကျင် အပြန်အလှန် မှီခိုမှုတွေ ပျက်ကုန် ရတာကိုပါ။ ဒါကိုလူနဲ့ သဘာဝကြားကွာဟပြတ်တောက်မှု (Metabolic-rift) လို့ ရည်ညွှန်းပါတယ်။ အလုပ်အကိုင်ရတဲ့ ပမာဏထက် ဒီပြတ် တောက်မှုရဲ့ ဒဏ်ကိုခံရတဲ့ ပြည်သူ့အရေအတွက်က ပိုများပါလိမ့်မယ်။ မညီမျှမှုကြီးစိုးတဲ့လူ့ အဖွဲ့အစည်းမှာ အဲဒီ ပြတ်တောက်မှု၊ ထိခိုက်မှု တွေကို ကြည့်မနေပါဘူး။ အလုပ်ပေးနိုင်တဲ့ လူဘယ်လောက်၊ ဝင်ငွေ ဂျီဒီပီ ဘယ်လောက် ဆိုတာတွေကိုပဲ ပြောပါလိမ့်မယ်။

အမြင်ဖြင့်ဖမ်းစားသော အမြတ်ရှာစီးပွားရေးစနစ် (Specta-
cular Capitalism) လို့ ရည်ညွှန်းတာရှိပါတယ်။ အလွန် လှပတင့်တယ်
တဲ့စီမံကိန်းဆိုင်းဘုတ်ကြီးရှေ့၊ စက်မှုဇုန်ဆိုင်းဘုတ်ကြီးရှေ့ရောက်သွား
ရင် မိုးပျံတိုက်ကြီးတွေ၊ သစ်ပင်တန်း အစီအရီနဲ့ ကားလမ်းမကြီးတွေ၊
ပန်းခြံထဲမှာ ပျော်ရွှင်နေတဲ့ မိသားစုပုံ ဆွဲထားတာတွေကို သတိထား
ကြည့်ပါလေ။ အမြင်နဲ့ ဖမ်းစားပြီး လှည့်ဖျားဖို့ သူကြိုးစားနေပါတယ်။
ဆိုင်းဘုတ်က ဖုံးကွယ်ဖို့ ကြိုးစားနေတဲ့ မညီမျှမှုတွေ၊ အကြမ်းဖက်မှု
တွေ၊ ညစ်ညမ်းမှုတွေရှိ နေတာကို ကျုပ်တို့သိရပါမယ်။

ဆင်းရဲချမ်းသာကွာဟမှုကိုပိုကြီးစေတဲ့နောက်ထပ်အခြေအနေ
တစ်ခုက မြို့ပြဘက်လိုက်မှု (Urban bias) ပါ။ မြို့ပြမှာဆင်းရဲသား
လူထုကြီးရှိနေတာ၊ ကျေးလက်မှာထက်ကို ပိုဆင်းရဲတဲ့ သူတွေရှိနေတာ
မှန်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အစိုးရတွေဟာ မြို့ပြကို ပိုဂရုစိုက်ပါတယ်။
အကြောင်းတစ်ခုက လူစုဝေးထားသလိုဖြစ်တဲ့ မြို့ပြဟာ အစိုးရအာဏာ
ကို အလွယ်တကူ စိန်ခေါ်နိုင်လို့ပါ။ ဆန္ဒပြပွဲတွေဟာ မြို့ကြီးတွေကနေ
စလေ့ရှိပါတယ်။ စတေးခံဒေသ (Sacrifice zone) ဆိုတဲ့ စကားလုံးရှိ
ပါတယ်။ မညီမျှမှုကြီးစိုးတဲ့ နိုင်ငံမှာ ကျေးလက်ဟာ အာဏာပိုင်နဲ့ ခရီးနီ
တွေ ထင်သလိုလုပ်လို့ရတဲ့ စတေးခံဒေသဖြစ်ရတာ ခေတ် အဆက်ဆက်
ပါ။ ဥတုဘေး အခြေအနေမှာတော့စိုက်ပျိုးမွေးမြူတောင်သူဘဝမြင့်မား
ရေးဟာ နိုင်ငံရဲ့ စားနပ်ရိက္ခာလုံခြုံမှုလို့ ကြည့်ရှုမှ ရပါတော့မယ်။

မကြာခင်နှစ်တွေမှာတော့ အခြေအနေအသစ်တစ်ရပ် မြန်မာပြည်မှာပေါ်လာပါတယ်။ ဒေါက်တာသန့်မြင့်ဦးက ခုလိုရေးပါတယ်။ “(လူမျိုး၊ ဘာသာ၊ ဒေသစတဲ့) သိမှတ်ခံယူပုံ အခြေပြု စုရုံးလှုပ်ရှားမှုဟာ မကြုံဖူးတဲ့ ပမာဏနဲ့ ကြီးလာနေတယ်။ ဒါက ဓနဥစ္စာ မညီမျှမှုကြီးကို သိမှတ်ပုံ မျက်နှာဖုံးအောက်မှာ ပျောက်ကွယ်နေစေသလို ဖြစ်နေတယ်။” တနည်းအားဖြင့် ဓနနဲ့ အာဏာလူတန်းစားဟာ အမျိုး၊ ဘာသာ၊ ဒေသ အခြေပြု လှုပ်ရှားသူတွေထဲ ဝင်ရောပြီး ပျောက်ကွယ်နေတယ်။ ကျုပ်တို့ ခံနေရတာ အဲဒီလူတွေကြောင့်လို့ မသိတော့ဘဲ၊ ကိုယ့်ဘက်တော်သားတွေလို့ ထင်နေကြတယ်။ သူတို့ ယန္တရားက ကျုပ်တို့ဂုတ်ပေါ်မှာပါလားလို့ မသိကြတော့ဘူး။

ဥတုဘေးသင့်လာနေတဲ့ ကမ္ဘာမှာ ကျုပ်တို့ရဲ့အခြေအနေက အဲဒီလိုပါ။ ဒီလိုနဲ့ မြန်မာပြည်သူတွေရဲ့ သုံးပုံတစ်ပုံဟာ ဆိုးဆိုးဝါးဝါးဆင်းရဲတဲ့ (extreme poverty) အခြေအနေထဲမှာ ရှိနေတယ်။ သူတို့ဟာ ကျန်းမာရေးတွေ ပညာရေးတွေ လက်လှမ်းမမီကြဘူး။ သန်းနဲ့ချီတဲ့ ပြည်သူတွေဟာ မြေယာမဲ့ အခြေမဲ့ ပြီး အရှေ့၊ အနောက်၊ တောင်၊ မြောက်၊ ဝဲယာနေရာတကာကို အလုပ်ရှာထွက်နေရတယ်။

ကျုပ်ကတော့ဒီလိုတွေးကြည့်တယ်။ မြန်မာပြည်ဆိုတဲ့လှေကြီးဟာ မညီမမျှနဲ့ ဇောက်ထိုးမိုးမျှော်၊ ဒီလှေပေါ်မှာ အာဏာပါဝါသမားတွေကလည်း နဂိုလမ်းအတိုင်း သွားနေကြတယ်။ ပဲ့ထိန်းယက်မက သူတို့ဆီမှာ။ ဓနငွေကြေး အုပ်စုက ရေယိုနေတဲ့လှေမှာ ဘာမှပူစရာ မရှိပါဘူးလို့ ပြောနေတယ်။ အသက်ကယ် ဘောကွင်းတွေက သူတို့ဆီမှာ။ ဆင်းရဲသား ပြည်သူတွေကတော့ ရေပက်ထုတ်နေကြရလို့ ခေါင်းမဖော် နိုင်ကြဘူး။ မတူကွဲပြားလို့ လူတစ်ချို့ဟာ ဒီလှေပေါ်မှာ မရှိသင့်ဘူးလို့ ငြင်းခုံနေကြသူတွေရဲ့ အသံကလည်း ကျယ်လှတယ်။ အပြင်မှာတော့ လှိုင်းကကြီး၊ လေကထန်၊ မိုးကသည်းလာတော့မယ်။

အခန်း (၈)

အမွေဆိုင်ရှင်များရဲ့ဒဏ်

အမွေဆိုးများရဲ့ဒဏ်

ကမ္ဘာကြီးအတွက် ကြမ္မာဆိုးတစ်ခုကို စစ်အာဏာရှင်စနစ်က ယူဆောင်လာပေးခဲ့တယ်။ သူ့ရဲ့ ဆိုးမွေကလည်း ယခုထိ ဆက်ရှိပြီး ဆိုးကျိုးတွေ ဆက်ဖြစ်နေစေတုန်းပဲ။

စစ်အာဏာရှင်စနစ်က လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုတွေကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လုပ်တယ်။ ဥပဒေရဲ့ အထက်မှာနေတယ်။ သူတို့ကို အရေးယူလို့ မရဘူး။ သူတို့တင်မကဘူး သူတို့ရဲ့ အပေါင်းပါစီးပွားရေး သမားတွေကိုလည်း အရေးယူလို့မရဘူး။ နိုင်ငံရေးအရ လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုတွေကနေ စီးပွားရေးအတွက် ကိုယ်ကျိုးစီးပွားအတွက် လူ့ အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုတွေဆီကို အလွယ်တကူ ရောက်လာတယ်။ အကျိုးစီးပွားအတွက် ဌာနေပြည်သူတွေကို မောင်းထုတ်မယ်။ တော တောင် မြေယာတွေကို သိမ်းပိုက်မယ်။ စစ်အာဏာရှင်တွေနဲ့ သူ့အပေါင်း ပါတွေဟာ သဘာဝတောတွေကို မီးရှို့ပြီး စိုက်ခင်းတွေအဖြစ် အသွင် ပြောင်းတယ်။

နိုင်ငံရေးစနစ်တွေပြောင်းပြီး အစိုးရအသစ်တွေ ရောက်လာ ပေမယ့် စစ်ဗိုလ်တွေနဲ့ သူတို့ရဲ့ အဆက်အနွယ်တွေဟာ လွတ်ငြိမ်းခွင့်ရနေ တုန်း၊ အာဏာပါဝါရှိနေတုန်း၊ အနိုင်ကျင့်လို့၊ ဗိုလ်ကျလို့ ရနေတုန်းပါပဲ။ အခုအပေါ်မှာပြောခဲ့တာတွေက အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ အကြောင်းပါ။

“၂၀၁၅တုန်းကအရှေ့တောင်အာရှရဲ့ဒေသတော်တော်များများ မှာ မီးခိုးတွေ ဖုံးလွှမ်းနေတဲ့အခါ ဒါဟာ စစ်အာဏာရှင် စနစ်နဲ့သူ့ရဲ့ အကြမ်းဖက် စရိုက်ဆိုးဒဏ်ကို ကျုပ်တို့ ခံရတာပေါ့ဗျာ” လို့ ပြောသူက အင်ဒိုနီးရှား သုတေသီနဲ့ ဒါရိုက်တာ ဂျော့ရှူပါ အိုပင်ဟိုင်းမာ (Joshua Oppenheimer) ပါ။ သူ့ရဲ့ ကမ္ဘာကျော် သတ်ဖြတ်ခြင်းလုပ်ရပ် (The Act of Killing) မှတ်တမ်းရုပ်ရှင်ကို မြန်မာ ပြည်မှာလည်း

ပြသွားဖူးပါတယ်။ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံမှာ လွန်ခဲ့တဲ့နှစ် ၅၀ ကျော်က ဖြစ်ခဲ့တဲ့ အကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့ လက်ရှိ သဘာဝဝန်းကျင် ပြဿနာကို သူက ခုလိုဆက်စပ်ပြပါတယ်။

မိုလ်ချုပ်ကြီး ဆူဟာတိုရဲ့ စစ်အစိုးရဟာ ၁၉၆၅ ဝန်းကျင်မှာ ကွန်မြူနစ်တွေ၊ ရန်သူတွေလို စွပ်စွဲပြီး ပြည်သူ ၅ သိန်းကနေ တစ်သန်း ကြားကို သတ်ခဲ့ပါတယ်။ ဆူဟာတိုရဲ့ စစ်ယန္တရားဟာ ပြည်တွင်းပြည်ပ ကော်ပိုရေးရှင်းနဲ့ ပေါင်းပြီး သဘာဝဝန်းကျင်ရာဇဝတ်မှု (Ecological crimes)တွေကိုကျူးလွန်နေခဲ့တာ ဒီ ၁၀ စုနှစ်တွေတစ်လျှောက်လုံးပါပဲ။

၂၀၁၅ မှာ တောမီး အကြိမ် ၁၃၀,၀၀၀ ကျော်လောင်ခဲ့တဲ့ အတွက် ကောင်းကင်တစ်ခုလုံး အမှောင်ဖုံးပြီး လူသိရှင်ကြား ဖြစ်ပါတယ်။ လူသိပ်မသိဘဲ အလားတူပမာဏ တောမီးလောင်ကျွမ်းမှုတွေ ဖြစ်နေတာ နှစ် ၂၀ နီးပါးရှိပါပြီ။ ဆီအုန်းစိုက်ခင်း တိုးချဲ့ဖို့အတွက် တရားမဝင်ပေမယ့် လုပ်ငန်းရှင်တွေ လုပ်လေ့ရှိတဲ့ နည်းလမ်းတစ်ခုက တောမီးရှို့တာပါပဲ။ အထက်မှာ ပြောခဲ့သလိုပဲ တရားမဝင်ဘူးဆိုပေမယ့် ဥပဒေအထက်က လူတွေကို ဘာမှလုပ်မရပါဘူး။

ဆီအုန်းကုမ္ပဏီတွေနဲ့ သူ့ရဲ့စစ်တပ်က မိတ်ဖက်တွေ တောမီးကြောင့် အကြီးအကျယ် အမြတ်ထွက်နေချိန်မှာ အင်ဒိုနီးရှားပြည်သူ တွေကတော့ မတန်တဆပေးဆပ်နေရပါတယ်။ အသက်ရှူလမ်းကြောင်း ပြဿနာကြောင့် အရှေ့တောင်အာရှမှာ ပြည်သူတစ်သိန်းကျော် နှစ်စဉ် သေဆုံးပါတယ်။ (တောမီးကြောင့် လင်းနို့တွေ မြို့ရွာ နားကပ်လာပြီး လင်းနို့ဆီက ဗိုင်းရပ်စ် လူဆီရောက်ပုံကို ကိုဗစ်နောက်ကြောင်းပြန် စာအုပ်မှာ ရေးခဲ့ပါတယ်။) ဒါတောင် ဆီအုန်းစိုက်ခင်းတွေမှာ ဖြစ်နေတဲ့ လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုတွေ၊ ပြင်းထန်တဲ့ ဓာတုပိုးသတ်ဆေး အသုံး ပြုမှုတွေ ထည့်မပြောသေးပါဘူး။ အလွန်အကျွံဝယ်ယူစားသုံးမှုကြီးစိုးတဲ့ ဒီနေ့ခေတ် ကမ္ဘာမှာ ကျုပ်တို့ ဝယ်ယူသုံးစွဲနေတဲ့ အလှကုန်တွေ၊ အစားအသောက်တွေဟာ ဆီအုန်းနဲ့မကင်းနိုင်လို့ခင်ဗျားတို့ ကျုပ်တို့တစ်ယောက်ချင်းစီရဲ့ တာဝန်ရှိမှုကိုလည်း ထည့်မပြောသေးပါဘူး။

ဒေါက်တာမြင့်ဇော်

“ကမ္ဘာကြီး ပူလောင်လာမှု လျော့ချဖို့ ကျုပ်တို့ လုပ်သမျှကို အင်ဒိုနီးရှားတောမီးက လှောင်ပြောင်နေသလိုပါပဲ” လို့ ဂျော့ရှူဝါက ပြောပါ တယ်။ နှစ်စဉ် တန်ချိန်များစွာသော ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက် ဓာတ်ငွေ့တွေကို တောမီးက လွှတ်ထုတ်နေတာကိုး။ တကယ်က ဒီထက်ပိုပြီး တောမီး နောက်က စစ်တပ်နဲ့စီးပွားရေးယန္တရား ထင်တိုင်းကြဲလို့ရနေတဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေအနေတွေကို မြင်ရမှာလို့ သူက ဆိုပါတယ်။

ဥတုရာသီဘေး၊ သဘာဝဝန်းကျင် ပျက်စီးမှုနဲ့ မညီမျှမှုပြဿနာ တွေဆက်စပ်နေပါတယ်။ သဘာဝဝန်းကျင် ဘေးဒုက္ခနဲ့ လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်ခံရမှု ဘေးဒုက္ခကို တွဲမြင်ဖို့ ဂျော့ရှူဝါက တိုက်တွန်းပါတယ်။

တစ်ဖက်မှာလည်း လက်နက်ကိုင်ထားတဲ့ လူတစ်စုနဲ့ သူ့ရဲ့ အပေါင်းပါတွေ ထင်တိုင်းကြဲခွင့်ရတဲ့ စစ်အာဏာရှင်စနစ်ဟာ အကြီးမားဆုံးသော မညီမျှမှု ပုံသဏ္ဍာန်ဆိုတာကို မြင်ခဲ့ကြုံခဲ့ ကြပါပြီ။ ပိုဆိုးတာက စနစ်တွေပြောင်းသွားရင်တောင်မှ အခြေကျနေတဲ့ တဖက်စောင်းနင်း လူမှုစီးပွား ယန္တရားကြီးကို ပြောင်းလဲဖို့ ခက်တဲ့ကိစ္စပါ။

“ခင်ဗျားတို့ကိုတောင်းပန်ပါရစေ။ သဘာဝရပ်ဝန်းတွေကို မမေ့ကြပါနဲ့။ သဘာဝရပ်ဝန်း ပျက်စီးမှုကနေလာတဲ့ ဖန်လုံအိမ်အာနိသင် ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှုဟာ တစ်ကမ္ဘာလုံးမှာရှိတဲ့ လူစီးကား၊ ကုန်တင်ကား ရှိသမျှကလာတဲ့ ထုတ်လွှတ်မှုထက်များပါတယ်။ ခင်ဗျားတို့ရဲ့ အိမ်ခေါင်မိုးတိုင်းမှာ ဆိုလာပြားတွေ တပ်စေဦးတော့၊ ခင်ဗျားတို့ အားလုံးက ဓာတ်ဆီ၊ ဒီဇယ်ကားတွေ မမောင်းဘဲ လျှပ်စစ်ကားပဲ မောင်းစေအုံးတော့ ဆူမတ်ကြား တောကြီးတွေ မီးလောင်နေသမျှတော့ ဥတုဘေးမှာ ကျုပ်တို့အရေးနိမ့်မှာပါပဲ။ အမေရိကန်တောကြီး မီးလောင်နေသမျှတော့ ကျုပ်တို့ အရေးနိမ့်မှာပါပဲ။ ဌာနေပြည်သူပိုင် ဒေသတွေကို ကျူးကျော်ဝင်ရောက်နေသရွေ့တော့ ကျုပ်တို့အရေးနိမ့်မှာပါပဲ။ ရေတိမ်တောတွေနဲ့ စိမ့်တောတွေကို ဖျက်ဆီးနေသမျှတော့ ဥတုဘေးလျော့ချဖို့ ကျုပ်တို့ရဲ့ ရည်မှန်းချက်တွေဟာ အလှမ်းဝေးနေအုံးမှာပါပဲ။ ကျုပ်တို့မှာ အချိန်ကလည်း မရှိတော့ဘူး။ သဘာဝရပ်ဝန်းတွေကို ဖျက်

ဆီးနေတာတွေ မရပ်သရွေ့တော့ ဘာလုပ်လုပ်မထူးဘူး။ ဘာကြောင့်လဲ။ ဒီသဘာဝ ရပ်ဝန်းတွေဟာ ကာဗွန်စုပ်ယူပေးတဲ့ မဟာနေရာဌာနကြီးတွေဖြစ်လို့ပါ။ ကြီးမားပြင်းထန်တဲ့ သဘာဝဘေးတွေ လျော့ကျဖို့ ကျုပ်တို့လုပ်ရမယ့် အလုပ်တွေရဲ့ ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းကို ဒီသဘာဝရပ်ဝန်းတွေက လုပ်ပေးနေတာ။ ဒီအချိန် ဒီကာလ ဒီအကျပ်အတည်းမှာ တစ်ကမ္ဘာလုံးပမာဏနဲ့ ကာဗွန်စုပ်ယူပေးနိုင်တဲ့ တစ်ခုတည်းသော ဖြစ်နိုင်ခြေက ဒီသဘာဝ ရပ်ဝန်းတွေပဲ။ ရှင်းရှင်းပြောရရင် သဘာဝကို မကာကွယ်ရင် ကျုပ်တို့ကိုယ် ကျုပ်တို့ မကာကွယ်နိုင်ဘူး။”

၂၀၁၅ ဥက္ကရာသီအရေး လှုပ်ရှားမှုညီလာခံမှာ ဟယ်ရစ်ဆင်ဖို့ (Harrison Ford) ပြောခဲ့တဲ့ မိန့်ခွန်း တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းက အထက်ပါ အတိုင်း ဖြစ်ပါတယ်။ သဘာဝကို မကာကွယ်ရင် ကျုပ်တို့ကိုယ် ကျုပ်တို့ မကာကွယ်နိုင် (If we don't protect nature, we can't protect ourselves.) ဆိုတဲ့ ခေါင်းစဉ်နဲ့ စူးရှပြတ်သားတဲ့ သူ့မိန့်ခွန်းကို အင်တာနက် မှာကြည့်နိုင်ပါတယ်။

သူရည်ညွှန်းတဲ့ ဆူမတ်ကြား (အင်ဒိုနီးရှား) တောကြီးမီးလောင်နေတုန်းဆိုတာကို သိနေတဲ့အတွက်လည်း တစ်ဖက်မှာ စိတ်ပျက်ရပါတယ်။ စီးပွားရေး အကျိုးစီးပွားတွေကို ကာကွယ်မယ်လို့ ကြွေးကြော်ပြီး တက်လာတဲ့ ဘရာဇီးက သမ္မတကြောင့်လည်း အမေဇုံတောရဲ့ ကံကြမ္မာကို စိတ်ပူကြရပါတယ်။ ဂျော့ရှူဝါကတော့ အင်ဒိုနီးရှား ဖြစ်ရပ်မှာ လက်သည်ဟာ စစ်စီးပွားယန္တရားနဲ့ အရေးယူလို့မရ လွတ်ငြိမ်းခွင့်ရနေတဲ့ အခြေအနေပဲ (impunity) လို့ ထောက်ပြပါတယ်။ အင်ဒိုနီးရှား ပြည်သူတွေကလည်း ဒီလို အရေးယူလို့မရ မမျှတတဲ့ အခြေအနေကို အဆုံးသတ်ဖို့ ရှည်ကြာတဲ့ အားထုတ်မှုကို လုပ်နေတာပါပဲ။ ရှေ့လည်း ဆက်လုပ်နေ ကြဦးမှာပဲ။ အင်ဒိုနီးရှား ပြည်သူတွေရဲ့ ဒီရုန်းကန်မှုရဲ့ အနိုင်အရှုံးဟာ လူသားမျိုးနွယ်ရဲ့ အသက်ရှင်ရပ်တည်ရေးကို အကျိုးသက်ရောက်နေတယ်လို့ သူက မှတ်ချက်ချပါတယ်။

အခန်း (၉)

စစ်မီးတောက်များ

စစ်မီးတောက်များ

ကျုပ်တို့ တိုင်းပြည်မှာ ၁၉၄၁ ကစလို့ ငြိမ်းချမ်းတဲ့ နှစ်ရယ်လို့ ရည်ညွှန်းစရာ တစ်နှစ်မှ မရှိပါဘူးလို့ (not a single year of peace) လို့ သမိုင်းပညာရှင် သန့်မြင့်ဦးက ရည်ညွှန်းပါတယ်။ ဒီလောက် တိုက်ခိုက် သတ်ဖြတ်နေကြတဲ့ တိုင်းပြည်မှာ ဥတုဘေးကြောင့် ပိုဒုက္ခများ စရာ မရှိပါဘူး ဗျာလို့ ခင်ဗျား ပြောကောင်း ပြောမှာပါ။

ပိုဒုက္ခများ စရာတွေရှိလို့ ပြောပါရစေ။ ပညာရှင်တွေက အပူချိန် ဒဿမ ငါး (၅) တက်တိုင်း အကြမ်းဖက် ရန်လိုမှုတွေ ၁၀ ရာခိုင်နှုန်း ကနေ ၂၀ ရာခိုင်နှုန်း အထိ ပိုလာတတ်တယ်လို့ သတိပေးပါတယ်။ ဒီနေရာမှာ အကြမ်းဖက်မှု ဆိုတာက စစ်ဖြစ်ကြတာတင် မဟုတ်ဘဲ မြို့ထဲ၊ ရွာထဲ၊ ရပ်ကွက်ထဲ အထိ ပဋိပက္ခတွေ တိုးလာမှာ။ အိမ်တွင်း အကြမ်းဖက်မှုတွေ တိုးလာမှာကို ဆိုလိုပါသတဲ့။

အပူရှိန်ကြောင့် ခက်ခဲလာမယ့် စားဝတ်နေရေးအတွက် ဖြစ်ရတဲ့ ပဋိပက္ခတွေ၊ ရေရင်းမြစ်စတဲ့ အသက်ရှင်ဖို့ လိုအပ်တာတွေကို လူယက်ရင်း ဖြစ်ရတဲ့ ပဋိပက္ခတွေအပြင် အပူရှိန်ကြောင့် စိတ်တို ဒေါသထွက် လွယ်လို့ ဖြစ်ရတဲ့ ပဋိပက္ခတွေ ကြုံရဖို့ရှိပါတယ်။

လက်ရှိမှာ ကမ္ဘာ့အပူချိန်ဟာ တစ်ဒဿမတစ် ဒီဂရီ (၁.၁) လောက် တိုးသွားခဲ့ပါပြီ။ လာမယ့် ဆယ်စုနှစ်တွေမှာ ၁ ဒဿမ ၅ ကနေ ၂ ဒီဂရီ အထိ ရောက်နိုင်ပါတယ်။ ဒီသေးငယ်တဲ့ ကိန်းဂဏန်းလေး တွေကြောင့် မျက်စိမလည် စေချင်ဘူး။ အဲဒီ ဂဏန်းသေးသေးလေးရဲ့

နောက်မှာ အတိုင်းအဆကြီးမားတဲ့ အကြမ်းဖက်မှုတွေ၊ ကြေကွဲစရာတွေ လာမှာကို ကျုပ်တို့ မြင်ဖို့ လိုပါတယ်။

အမေရိကန်စစ်တပ် ကိုယ်တိုင်က ၂၁ ရာစုမှာ သူ့အတွက် အကြီးမားဆုံးစိန်ခေါ်မှုဟာ ဥတုဘေးပဲလို့ အသိအမှတ်ပြုထားပါတယ်။ ဥတုဘေးကြောင့် ပဋိပက္ခမီးတောက်တွေ ဟိုကသည်က တားမရဆီးမရ တောက်လောင်လာရင် ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံး စစ်ယန္တရားကြီး ဘယ်လိုလုပ်ရ ပါ့မလဲလို့ အမျိုးမျိုး တွေးဆနေရပါပြီ။ ဥတုရာသီ ပြောင်းလဲမှုဆိုတာ တကယ်မရှိဘူးလို့ အိမ်ဖြူတော်ကနေ သမ္မတထရမ် မြောနေပေမဲ့ ပင်တဂွန်စစ်ဌာနချုပ်ကနေ ဆန်းစစ်ချက် လေ့လာချက်တွေ တောက် လျှောက် ထွက်နေတာတွေ ရပါတယ်။

မကြာခင်ကလည်း “ဖရိုဖရဲ ငရဲခန်းများ ဖြစ်ကြလေသောအခါ၊ ဥတုရာသီ ပြောင်းလဲမှုအပေါ် ပင်တဂွန် စစ်ဌာနချုပ်အမြင် All hell breaking loose: the Pentagon's perspective on climate change” ဆိုတဲ့ စာအုပ်ထွက်ခဲ့ပါသေးတယ်။ အဲဒီစာအုပ်ထဲမှာ ဥတု ဘေးနဲ့အတူ အမေရိကန်စစ်တပ်ပိုင် ပတ်သက်လာရမယ့် အခြေအနေ အဆင့် ဆင့်ကို ခုလိုသုံးသပ်တာ တွေ ရပါတယ်။

ပထမဆုံးအဆင့်က သဘာဝ ဘေးဒုက္ခတွေအတွက် လူသား ချင်းစာနာထောက်ထားတဲ့ အကူအညီတွေကို အမေရိကန် စစ်တပ်က ပေးရမယ့်အဆင့်ပါ။ ဒုတိယကတော့ ရေတိုရေရှည် ဥတုဘေးဒဏ် တွေကြောင့် ပြိုပျက်ကျဆုံးနိုင်ငံ (Failed states) တွေ ဖြစ်လာခဲ့ရင် ဝင်ပါရမယ့်ကိစ္စပါ။ အဲဒီလိုကျဆုံး အခြေအနေမျိုး ဖြစ်နေတဲ့နိုင်ငံတွေက နေအမေရိကန်ကို ခြိမ်းခြောက်မယ့် ဒုက္ခသည်ပြဿနာ၊ အကြမ်းဖက်မှု ပြဿနာတွေပေါ်လာ နိုင်တာကိုး။ နောက်တစ်ခုကတော့ တစ်ကမ္ဘာလုံး ချိတ်ဆက်နေတဲ့ ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေးစနစ် (Supply chain) ပျက်စီး မယ့်ကိစ္စမျိုးပါ။ ကိုဗစ်ကပ်ဘေးမှာ ဒီအခြေအနေကို စင်္ကြံရပါပြီ။ ဥတုဘေး ဆိုးလာတာနဲ့အမျှ အဲဒီလို လမ်းကြောင်း ပြတ်တောက်တဲ့ အခြေအနေတွေ တိုးကြုံလာတဲ့အခါ အမေရိကန်စစ်တပ် ဘာလုပ်မလဲ

ဒေါက်တာမြင့်ဇော်

လို့ စဉ်းစားတယ်လို့ဆိုပါတယ်။ ပို့ဆောင်ထောက်ပံ့ရေး လမ်းကြောင်း တွေပျက်ရင် စစ်တပ်လည်းရွေ့လျားမရ ဖြစ်မှာကိုး။ နောက်တစ်ဆင့် ကတော့ အင်အားကြီးနိုင်ငံတွေ ဥတုဘေးကြောင့် ပဋိပက္ခဖြစ်ကြမယ့် အရေးပါ။ တရုတ်နဲ့ အိန္ဒိယဟာ ဟိမဝန္တာ ရေရင်းမြစ်တွေအတွက် ပဋိပက္ခဖြစ်နိုင်တယ်။ တတိယဝင်ရိုးစွန်းလို့ ခေါ်ကြတဲ့ ဟိမဝန္တာ ရေခဲ တောင်တွေဟာ တရုတ်ဘက်က မြစ်တွေ၊ အိန္ဒိယဘက်က မြစ်တွေနဲ့ မြန်မာပြည်က ဧရာဝတီနဲ့ သံလွင်မြစ်ကြီးကိုပါ အသက်သွင်းပေးထားသူ ဖြစ်ပါတယ်။ မြောက်ဝင်ရိုးစွန်း အရည်ပျော်လာတဲ့အခါ အသစ်ပေါ်လာ တဲ့ ရေလမ်းတွေ ထိန်းချုပ်ဖို့၊ သယ်ဇာတထုတ်ဖို့ ကြိုးစားရင်း ရုရှားနှင့် အမေရိကန် ပဋိပက္ခ ဖြစ်နိုင်ခြေလည်း ရှိနေပါတယ်။ နောက်တစ်ခု ကတော့ အပြင်ကိုချည်း ကြည့်နေလို့မရဘဲ အမေရိကန်ပြည်တွင်းက ဥတုဘေးတွေ ကိစ္စဖြစ်ပါတယ်။ အမေရိကန် ပြည်တွင်း ဥတုဘေး ကြီးကြီးမားမားတိုင်းမှာ စစ်တပ်က ဝင်ပါရပါတယ်။

အရေးကြီးဆုံးကတော့ အထက်မှာပြောခဲ့တဲ့ ပြဿနာတွေ အားလုံး (သို့မဟုတ်) တော်တော်များများ တစ်ချိန်တည်းမှာ စုပုံကြ လာရင်ဘယ်လိုလုပ်မလဲလို့တွေးရတဲ့အဆင့်ဖြစ်ပါတယ်။ ဖရိုဖရဲငရဲခန်း များ ကြုံကြလေသောအခါ (All hell breaking lose) ဆိုတဲ့ စကား လုံးဟာ အဲဒီအခြေအနေကို ရည်ညွှန်းတဲ့ ပင်တဂွန်ရဲ့ စကားလုံးဖြစ်ပါ တယ်။ အဲဒီလိုကြုံရမယ့် အခြေအနေက ကမ္ဘာ့အပူချိန်နဲ့အတူ တိုးသထက် တိုးလာ နေပါတယ်။

အမေရိကန်ကြီးကို အထင်ကြီးလို့ သူတို့ရဲ့ ပင်တဂွန် သုံးသပ် ချက်တွေကို ခုလိုဖော်ပြနေတာ မဟုတ်ပါဘူး။ တစ်ကယ်တော့ အမေ ရိကန်စစ်တပ်ကိုယ်တိုင်က ဖန်လုံအိမ်အာနိသင်ဓာတ်ငွေ့ ပမာဏများစွာ ကို ထုတ်လွှတ်နေတဲ့ ကမ္ဘာကြီးပူနွေးလာမှုအတွက် တာဝန်ရှိတဲ့အဖွဲ့ပါ။

ဒါပေမယ့် သူစဉ်းစားနေတာတွေကနေ ကျုပ်တို့အတွက် ဆင်ခြင် စရာတွေ ရပါတယ်။ တစ်ခုက ရေတိုရေရှည် ဥတုဘေးဒဏ်တွေ ကြောင့် ကျုပ်တို့နိုင်ငံရော ပြိုပျက်ကျဆုံးနိုင်ငံတော် (Failed state)

ဖြစ်လာနိုင်သလားဆိုတဲ့ ပူပန်မှုပါ။ ခုမှာကိုပဲ ကျုပ်တို့ဟာ အောက်ပြည်မှာ ရေကြီး၊ အထက်မှာမိုးခေါင်၊ တောင်ပေါ်မှာ မြေပြိုတဲ့ဒဏ်ကိုတစ်ချိန်တည်း ကြုံနေရတဲ့ နိုင်ငံပါ။ ဥတုဘေး အခင်းအကျင်းမှာ ပြဿနာ အစုံစုံ တစ်ပြိုင်တည်း ပြုကျလာနိုင်တဲ့ နိုင်ငံပါ။ ကျုပ်တို့မှာ ဖြေရှင်းနိုင်စွမ်း ရှိပါ့မလား။

နောက်တခုကတော့ ဟိမဝန္တာ ရေဝေကြောတွေနဲ့ ဆက်နေတဲ့ မြန်မာပြည် မြောက်ပိုင်းဒေသကို စီမံကိန်းတွေ တစ်မျိုးပြီးတစ်မျိုး လုပ်ဖို့ ကြံရွယ်နေကြတဲ့ ကိစ္စပါ။ မကြာခင်ကပဲ ခေါင်လန်ဖူးမှာ သတ္တု စမ်းသပ်ရှာဖွေခွင့်ပေးမယ်ဆိုတဲ့ သတင်းဆိုးကို ကြားရပါတယ်။ မြောက်ပိုင်းကုန်းမြင့်ဒေသဟာ မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ (ဧရာဝတီရဲ့) ရေချမ်းစင် ရေဝေတောင်တန်းပါ။ ဒီဒေသမှာလုပ်တဲ့ စီမံကိန်းကြီးတွေဟာ ဒီအသက်သွေးကြော ရေဝေတောတောင်တွေကို ပျက်စီးစေမှာပါပဲ။ ဌာနေ ပြည်သူတွေဟာ ကျုပ်တို့ရဲ့ သားချင်းတွေပါ။ သားချင်းတွေရဲ့ လက်ထဲက စီမံပိုင်ခွင့်တွေကို ပြည်ပစီးပွားရေးသမားတွေ လက်ထဲပြောင်းထည့်ပေးလိုက်လို့ အရင်ဆုံး ဆုံးရှုံးမှုတွေ ကြုံရတာက ဌာနေပြည်သူတွေပါ။ ဒုတိယဆုံးရှုံးမှာက ရေမြေတောတောင်တွေနဲ့ ဆက်နွယ်နေတဲ့ ကျုပ်တို့အားလုံးလို့ စဉ်းစားကြရမှာပါ။ မြစ်ချောင်းတွေကို ကာကွယ်ချင်ရင် တောင်တန်းတွေကို စောင့်ရှောက်ရတယ်လို့ သဘာဝဝန်းကျင် ဂေဟဗေဒအမြင်က ကြည့်ပါတယ်။ ငြိမ်းချမ်းရေးမှာလည်း တောင်တန်းဒေသမှာ မီးလောင်နေသမျှ မြေပြန့်ဟာ ပူလောင်နေမှာပါ။

၂၁ ရာစုရဲ့ အသက်ဟာ ရေပါ။ ပူလောင်လာတဲ့ ကမ္ဘာ့အခြေအနေ နောက်ခံမှာ ကိုယ့်ရေချမ်းအိုးကို ကိုယ်မိုက်မဲစွာ ရိုက်မခွဲပါစေနဲ့လို့ ဆုတောင်း နေကြရတဲ့ ဘဝပါ။

ဥတုဘေးနဲ့ ဖရိုဖရဲဖြစ်မယ့် အလားအလာတွေထဲမှာ စစ်စီးပွားနဲ့ အာဏာလူတန်းစား၊ ပြည်ပ အကျိုးစီးပွားတွေကလည်း လှုပ်ရှားနေပါတယ်။ သူတို့ဟာ အထိတ်တလန့်နဲ့ အကျပ်အတည်းတွေမှာ အကျိုးစီးပွားနဲ့ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာမြဲအောင် လုပ်တတ်ကြလွန်းလို့ အထိတ်

ဒေါက်တာမြင့်ဇော်

တလန့်မှာ အမြတ်ရှာဝါဒ (Shock Doctrine) ကိုင်စွဲသူတွေရယ်လို့ တောင်ရည်ညွှန်းကြရတာ မဟုတ်လား။ လူ့အများအပြေပျက် ယိမ်းယိုင် သွားရလေ့ရှိတဲ့ သဘာဝဘေးဒုက္ခထဲမှာ အကျိုးစီးပွားအခွင့်အလမ်းတွေ ဖန်တီးတတ်ကြလို့ ဘေးဒုက္ခမှာ အမြတ်ရှာ အရင်းရှင်စနစ် (Disaster Capitalism) လို့လည်း ခေါ်တွင်ကြရပါတယ်။

လက်ရှိမှာကို ဌာနေ အခွင့်အရေးကို မျက်ကွယ်ပြုတဲ့ ကာဘွန် ခရက်ဒစ် အစီအမံတွေနဲ့ သစ်တောကို ဈေးကွက်လုပ်ဖို့ စီစဉ်ခဲ့ကြတာ ရှိတယ်။ သဘာဝဘေးမှာ ကုမ္ပဏီကြီးတွေကို လက်နက်ကိုင် လုံခြုံရေး အစောင့်အကြပ်ပေးမယ့် လုပ်ငန်းတွေပေါ်လာတယ်။ ဥတုဒဏ် ခံနိုင် မယ့်မျိုးစေ့တွေကို ကော်ပိုရေးရှင်းတွေက လက်ဝါးကြီးအုပ် မူပိုင်လုပ်နေ ကြတာရှိတယ်။

ဒါကြောင့်လည်း "စနစ်ပြောင်းရေး၊ ဥတုရာသီမပြောင်းရေး၊ System change , not climate change "လို့ ဆန္ဒပြ ကြွေးကြော်ကြ တာပါ။

စနစ်တွေကပေးတဲ့ ဒုက္ခဟာ အမှန်တကယ်ကြီးပါတယ်။

အခန်း (၁၀)

စိတ်ပျက်ပြားမှု အနုပညာ

စိတ်ပျက်ပြားမှု အနုပညာ

မျှော်လင့်ချက် သိပ်မရှိတော့ဘူးဆိုတဲ့ အခြေအနေတစ်ခုကို ခင်ဗျားဘယ်လိုရင်ဆိုင်မလဲ။ ဘယ်လိုတုံ့ပြန်ရင်ကောင်းမယ်လို့ခင်ဗျား စဉ်းစားသလဲ။ ဒီမေးခွန်းဟာ ဒီနှစ်ပိုင်းတွေမှာစာပေ၊ ဂီတ၊ အနုပညာရှင်တွေ၊ ပညာရှင်တွေ၊ လှုပ်ရှားတက်ကြွသူတွေ အပါအဝင် လူများစွာကို ရိုက်ခတ်တဲ့ မေးခွန်းဖြစ်ပါတယ်။

“ဟန်ဆောင်နေတာတွေ ရပ်တန့်လိုက်ကြရင် - what if we stopped pretending” ဆိုတဲ့ ဆောင်းပါးကို ရေးသူက ဒီနေ့ခေတ်ရဲ့ အကျော်ကြားဆုံး စာရေးဆရာတွေထဲက တစ်ယောက် ဖြစ်တဲ့ ဂျွန်နသန် ဖရန်ဇန် (Jonathan Franzen) ပါ။ “ဥတုဘေးပျက်ပြုန်းမှုကြီးကတော့ လာနေပြီ။ ပြင်ဆင်နိုင်ဖို့ အတွက်ဆိုရင် တားလိုဆီးလို့ မရတော့ဘူး ဆိုတာကို ကျုပ်တို့ဝန်ခံဖို့လိုတယ်” လို့သူက ရေးပါတယ်။

မရေတွက်နိုင်တဲ့ မျှော်လင့်ချက်တွေရှိတယ်။ ကျုပ်တို့ အတွက် သာမဟုတ်တာ (There is infinite hope, only not for us) လို့ စာရေးဆရာ ကပ်ဖီကာက ပြောခဲ့ဖူးပါတယ်။ ဒီနေ့ခေတ်ရဲ့ ဥတုဘေးကို ရည်ညွှန်းပြီး ဖရန်ဇန်က ခုလိုပြောင်းပြောပါတယ်။ “မျှော်လင့်နေသေးတဲ့ ကျုပ်တို့ကလွဲပြီး၊ မျှော်လင့်ချက်ကို မရှိတော့တာ (There is no hope, except for us)”။

ခင်ဗျားဟာ အသက် ၆၀ အောက်ဆိုရင် ကမ္ဘာမြေပေါ်မှာ အသက်ဇီဝတွေဆိုးဆိုးဝါးဝါးဟန်ချက်ပျက်တာတွေကြုံဖို့အခွင့်အလမ်း များတယ်။ ဒီနေရာမှာ ကောက်ပဲသီးနှံတွေ အကြီးအကျယ် ပျက်စီးတာ၊ ကမ္ဘာပျက်သလို မီးလောင်တာ၊ စီးပွားရေးစနစ်တွေပြိုလဲတာ၊ ဧရာမ ရေဘေးတွေ ကြုံတာ၊ အပူဒဏ်နဲ့ မိုးခေါင်ရေရှားမှုကြောင့် ရေ မရတော့ တဲ့ဒေသတွေကနေ သန်းနဲ့ချီတဲ့ ပြည်သူတွေ ထွက်ပြေးရတာကို ဆိုးဆိုး ဝါးဝါး ဟန်ချက်ပျက်တာလို့ ရည်ညွှန်းတာပါ။ ခင်ဗျားဟာ အသက် သုံးဆယ်အောက် ဆိုရင် အဲဒီအခြေအနေတွေကို မြင်ရဖို့ အာမခံချက် အပြည့်ရှိပါတယ်။

အကြောင်းကတော့ ဥတုဘေးအတွက် ဘာတွေလုပ်ကြဖို့လို တယ်ဆိုတာကို သိခဲ့တာ နှစ် ၃၀ ရှိပြီ။ ကြိုးစားအားထုတ်ကြ သူတွေ ရှိပေမယ့် တိုးတက်မှုရယ်လို့ ပြစရာမရှိဘူး။ လွန်ခဲ့တဲ့ နှစ်သုံးဆယ်မှာ ထုတ်လိုက်ကြတဲ့ ကာဗွန်က သူ့အရင်နှစ် နှစ်ရာစာနဲ့ ညီပါတယ်။ လေထုထဲ ရောက်သွားတဲ့ ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက်ရဲ့ သက်တမ်းဟာ အခုယူဆတွက်ချက် ထားတဲ့ နှစ်တစ်ရာသက်တမ်းထက်ပိုတယ်လို့ ပညာရှင်တွေပြောလာကြတယ်။ သိပ္ပံပညာရှင်တွေဟာပိုတွက်တာထက် လျော့တွက်တဲ့ဘက်ကိုတိမ်းညွတ်တယ်လို့လည်း သိလာကြတယ်။ သိပ္ပံပညာရှင်တွေရော၊ မူဝါဒ သမားတွေပါ သဘောတူထားကြတာက ကမ္ဘာ့အပူချိန် ၂ ဒီဂရီကျော်ရင် ထိန်းမရတဲ့ အခြေအနေတွေ ဖြစ်ပြီဆိုတာ ပါ။ နောက်လာမယ့်နှစ် ၃၀ အတွင်းမှာ ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှုကို လုံးဝ နီးနီး ရပ်တန့်ပစ်နိုင်မှ ၂ ဒီဂရီ မကျော်ဖို့ လမ်းစရှိပါတယ်။ အဲဒီလို လျော့နိုင်ရင်တောင် လက်ရှိလေထုထဲက ကာဗွန်နဲ့ တခြားဖန်လုံအိမ် အာနိသင် ဓာတ်ငွေ့တွေက ကမ္ဘာ့အပူချိန်ကို လက်ရှိ ၁.၁ ဒီဂရီကနေ ၂ ဒီဂရီ အထိ မြင့်လာစေမှာမို့ ဥတုဘေးကတော့ ဆက်ရှိနေမှာပါ။

၂ ဒီဂရီမကျော်အောင် ကာဗွန်သုညထိ လျော့ချဖို့ ဖြစ်နိုင်ခြေ ဘယ်လောက်ရှိပါသလဲ။ ဖရန်ဇန်ကတော့ ဖြစ်နိုင်ခြေမရှိဘူးလို့ ယုံကြည် ပါတယ်။ “အဆိုးမြင်သမားလို့ ပြောချင်ပြောပါ။ လူ့သဘာဝနဲ့ အမူအကျင့်

ဒေါက်တာမြင့်ဇော်

ဟာ ဒီလောက်မြန်မြန်ပြောင်းနိုင်မယ်လို့ ကျုပ်တော့ မထင်ဘူး”လို့ မှတ်ချက်ချပါတယ်။ မျှော်လင့်ချက်မရှိဘူးလို့မပြောပါနဲ့။ ဒါဆိုရင်လူတွေ လက်မှိုင်ချပြီး ဘာမှမလုပ်ဘဲ နေကြတော့မှာပေါ့လို့ ဝေဖန်သူတွေရှိ ပါတယ်။ သူကတော့မျှော်လင့်ချက်နဲ့ မက်လုံးပေးဖို့လိုတယ်ဆိုတဲ့ အမြင် ဟာ တင်စီးတဲ့အမြင်လို့ ယူဆပါတယ်။ ဒါကြောင့်လည်း အခြေအနေ မှန်ကို ငြင်းပယ်နေမယ့်အစား ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် အမှန်အတိုင်းပြောရင် မကောင်းဘူးလားလို့ သူက အဆိုပြုတာပါ။

၂၀၁၈ မှာ ကာဗွန်အယူဝါဒ (Carbon Ideologies) ဆိုတဲ့ အမည်နဲ့ ၂ အုပ်တွဲ စာအုပ်ထူကြီး ထွက်ပါတယ်။ ဥတုရာသီပြောင်းလဲမှု အကြောင်းရေးသမျှထဲမှာတော့ အရိုးသားဆုံး စာအုပ်ပဲလို့ အတ်တလန်တစ် (TheAtlantic) မဂ္ဂဇင်းကညွှန်းပါတယ်။ စာအုပ်ကြီးကို ရေးတဲ့ဘိုမန် (Vollman) ကတော့ ကမ္ဘာကြီးကို ကယ်ဖို့ မတတ်နိုင်ကြတော့ဘူးလို့ ပြောပါတယ်။ စွမ်းအင်ချွေတာတာမျိုး လုပ်နေတဲ့သူတွေဟာ ဟင်းသီး ဟင်းရွက်တစ်ခါစားပြီးလို့ တစ်ပတ်လုံးအဆီအဆိမ့်စားလို့ရပြီလို့ ယူဆ နေတဲ့ သူလိုပဲလို့ သူကဝေဖန်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် သူ့စာအုပ်ရဲ့ တကယ့် သတင်းစကားက အပေါ်ယံကြည့်ကောင်းရုံ အလုပ်တွေနဲ့ ခင်ဗျားတို့ ကိုယ်ကိုယ်ကိုယ် လိမ်မနေနဲ့။ ပြဿနာရဲ့ အတိုင်းအဆက အကြီးကြီးလို့ ပြောချင်တာပါ။

ဘိုးမန်က ဥတုရာသီပြောင်းလဲမှုကို ဖြစ်စေတဲ့ နောက်ကွယ်က ပြဿနာစာရင်းကို ခုလိုချပြပါတယ်။ “ဝယ်လိုအားပြဿနာ (Demand problem) ရှိတယ်ဗျာ။ တစ်ကမ္ဘာလုံးရဲ့ ဝယ်ယူသုံးစွဲမှုနဲ့ သူ့ကိုဖြည့်ဖို့ လုပ်နေရတဲ့ ကုန်ထုတ်လုပ်မှု၊ ကုန်ထုတ်လုပ်မှု နောက်ကွယ်က စွမ်းအင် လိုအပ်ချက်ဗျာ။ နောက်စီးပွားရေး ကြီးထွားမှုပြဿနာ (Growth problem) ရှိတယ်ဗျာ။ စီးပွားရေးစနစ်က ဒီနေရာရောက်ရင် တော်ပြီ ရပ်ပြီလို့ လုပ်လို့ရတာမဟုတ်ဘူးဗျာ။ ဆက်ချဲ့နေရတာ။ အဲဒီချဲ့နေရတဲ့ နောက်က စွမ်းအင်လိုအပ်ချက်ဗျာ။ ပြီးရင် စရိတ်စကနဲ့ အကျိုးအမြတ် ပြဿနာ (Cost-benefit problem) ဗျာ။ ဈေးပေါတဲ့ စွမ်းအင်

ဟုတ်မဟုတ် ဆိုတာမျိုးပေါ့။ ပြီးတော့ ရေနံစွမ်းအင်လုပ်ငန်း ပြဿနာ (Industry problem) ဗျာ။ အခုနောက်ဆုံး ရေနံကျောက်မီးသွေး သမားတွေပေးလာတဲ့ အကြောင်းပြချက်က ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး ယန္တရား အပြင် စွမ်းအင်ချို့တဲ့ ဆင်းရဲတဲ့ နိုင်ငံတွေအတွက် ထုတ်လုပ်နေရတာ ပါတဲ့။ ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံး လုပ်ငန်းစုကြီးက လွယ်လွယ်တော့ ဘယ်လက် လျှော့မလဲဗျာ။ ခေါင်းစဉ်တွေပြောင်းတတ်သွားမှာပေါ့။ နောက် မျိုးဆက်က သူ့ဘာသာကြည့်ရှင်းကြပေါ့ဆိုတဲ့ ပြုပြင်ဖို့ ပြောင်းလဲဖို့ကို နောက်မျိုးဆက်အထိ ရွှေ့ဆိုင်းထားတဲ့ ပြဿနာ (Generational delay) လည်းရှိတယ်ဗျာ။

နောက်ပြီးစွမ်းအင် လုပ်ငန်းတွေနဲ့ နိုင်ငံရေးသမားတွေရဲ့ အကျိုးစီးပွား ချိတ်ဆက်နေတဲ့ နိုင်ငံရေးပြဿနာ (Political problem) ရှိတယ်ဗျာ။ ဒီအတိုင်းဆက်သွားလို့ရတယ် ဘာမှဖြစ်မနေသေးဘူးလို့ ငြင်းတဲ့ပြဿနာ (Denial problem) လည်း ရှိတယ်ဗျာ။

ဒီစီးပွားရေးနဲ့ သိပ္ပံပြဿနာတွေ နောက်ကွယ်မှာက လူ့သမိုင်း တစ်ခုလုံးကို မောင်းနှင်နေတဲ့ အင်မတန်လည်း ဖြေရှင်းရခက်တဲ့ လောဘ၊ မောဟ၊ အလိုဆန္ဒပြဿနာ ရှိနေတယ်။ ကာဗွန်ပြဿနာ အတွက်က ကျုပ်တို့ကြိုက်နေတဲ့ တောင့်တနေတဲ့ စွဲလန်းနေတဲ့ အရာ တွေကို မကြိုက်တော့မှ မုန်းသွားမှရမှာ။ ဘယ်လွယ်လိမ့်မလဲဗျာ” လို့ ဘိုးမန်က ကောက်ချက်ချပါတယ်။

“၂၀၁၇ မှာ ဘယ်လိုအဖြေမျိုးကိုပဲ အဆိုပြုပြု၊ တစ်လက်မစီ တက်လာ နေတဲ့ သမုဒ္ဒရာရေကိုတားဖို့ လုံလောက်မှာမှ မဟုတ်တာ” လို့ ဘိုးမန်က ဆိုပါတယ်။ “မီးတစ်လုံးဖွင့်တိုင်း၊ ဖုန်းအားတခါသွင်းတိုင်း၊ ဓာတ်လှေကား ခလုတ်တခါနှိပ်တိုင်း စွမ်းအင်ဘယ်လောက်သုံးလဲ ကာဗွန် ဘယ်လောက် လေထုထဲရောက်သွားလဲလို့ ခင်ဗျား တွေးကြည့် ဖူးလား။ လေထုထဲက ကာဗွန်ပမာဏကို ကျုပ်တို့က နေ့တိုင်းမြှင့်နေ တာ။ ပုံသေနန်းနဲ့ သုံးတာမဟုတ်ဘူးနော်။ တိုးသုံးနေကြတာ။ တစ်ပြိုင် တည်းမှာ ဥတုဘေးတွေအတွက် စိတ်ပျက်ကြ အားငယ်ကြ နောင်တ ရကြသဗျာ” လို့ ဘိုးမန်က မှတ်ချက်ချပါတယ်။

အနာဂတ်မျိုးဆက်ကို တောင်းပန်ဖြေရှင်းတဲ့ ပုံစံနဲ့ရေးထားတဲ့ သူ့စာအုပ်တစ်နေရာမှာ “ကျုပ်နဲ့ ကျုပ်သမီးဟာ ကိုယ့်ဘာသာ သာယာ ပျော်ရွှင်ဖို့အတွက် အလေအလွင့်များတဲ့ နေထိုင်မှုတွေနဲ့ နေခဲ့ကြတယ် ဗျာ။ ခင်ဗျားတို့နေရာက ပြန်ကြည့်တော့ အတော်နှာခေါင်းရှုံ့ဖို့ကောင်း မှာပေါ့” လို့ရေးထားပါသေးတယ်။

လာနေတဲ့ ဥတုဘေးဒုက္ခကပ်ကြီးဟာ ခုကြုံနေရတာထက် ကြီးတာကို ကျုပ်တို့သိကြတယ်။ အဲဒီဘေးဒုက္ခကြီးအရိပ်ကျုပ်တို့အပေါ် ကျနေတာကို မသိသလို ဟန်ဆောင် ရှောင်တိမ်းနေကြတယ်။ “အနာဂတ် က ခင်ဗျားကတော့ ဘယ်လိုမှ ရှောင်လွတ်စရာမရှိဘူး။ ၂၀၁၄ မှာ အမေရိကန် တစ်ယောက်ရဲ့ ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှုက ၃၅၇၃၄ ပေါင် ရှိတယ်။ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသားတစ်ယောက်က ၈၆၂ ပေါင်ပဲရှိတယ်။ အနာဂတ် က ခင်ဗျားကတော့ ကျုပ်တို့နှစ်ယောက်စလုံးကို မုန်းမှာပေါ့။ ကျုပ်တို့မျိုးဆက်ကြောင့် ခင်ဗျား ဒုက္ခရောက်ရတာကိုး။ ဒါပေမယ့် ဘင်္ဂလား ဒေ့ရှ်ကဆင်းရဲသားခမျာမီးလေးတစ်လုံးပဲ ထွန်းနိုင်ရှာတာပါ။ အမေရိကန်ကြီး ကျုပ်ကလည်း ကျုပ်ဝန်းကျင်မှာ သုံးသလိုပဲ သုံးတာ ကိုး” လို့ ဘိုးမန်းက အနာဂတ်မျိုးဆက်ကိုဖြေရှင်းပါတယ်။

“ဥတုဘေးအတွက် ခင်ဗျားရဲ့စာဖတ်သူတွေကို ဘာလုပ်စေချင် သလဲ” လို့ ဘိုးမန်းကို မေးတဲ့အခါ သူက “ရှိရှိသမျှသော အသုံးအစွဲတွေ လျှော့ကြပေါ့ဗျာ။ ဘေးဒုက္ခလမ်းကြောင်း ပြောင်းလောက်အောင်တော့ ထူးမှာမဟုတ်ဘူး။ ဒါပေမယ့် အားလုံးလုပ်လို့ရတာလေ” လို့ပြောခဲ့ ပါတယ်။

စာရေးဆရာ ရွှိုင်း (Roy Scranton)ဟာ ငယ်စဉ်က ရှေ့ဖြစ် ဟောဗေဒင် ဆရာလုပ်ဖို့ သင်တန်းတက်ခဲ့ဖူးပါတယ်။ သင်တန်းမှာ ပြောပြတဲ့ နည်းစနစ်အတိုချုပ်က ဗေဒင်မေးလာသူကို အခြေအနေတွေ ကတော့ ခက်နေဦးမယ်လို့ပြောပြီးရင် နောက်တော့ ပိုကောင်းလာဖို့ ရှိတယ် လို့ဆက်ပြောဖို့ပါ။ သင်တန်းအပြီး ရှေ့ဖြစ်ဟောသူ လုပ်တဲ့အခါ သူသိလာတာက အခြေအနေကောင်းလာမှာပါလို့ အားပေးလိုက်တဲ့

နည်းဟာ အတော်အလုပ် ဖြစ်တယ်ဆိုတာပါပဲ။ ကြီးမားလေးလံတဲ့ ပြဿနာတွေနဲ့ ရောက်လာသူတွေဟာ အားတက်ပြီး ပြန်သွားကြတယ်။ အားတက်သွားတာကလွဲလို့ တကယ့်ပြဿနာ ပြေလည် သွားမှာမဟုတ် တဲ့အကြောင်း ဗေဒင်ဆရာက သိနေပါတယ်။

ဥတုဘေးနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ပြောကြတဲ့အခါ ကျုပ်တို့ဟာ ဗေဒင် ဆရာလို လုပ်နေကြသလားလို့ ရှိုင်းက မေးခွန်းထုတ်ပါတယ်။

ကမ္ဘာ့အပူချိန်ကမြင့်တက်နေတယ်။ ပင်လယ်ရေကလည်း မြင့် လာနေတယ်။ ရောဂါပြန့်ပွားမှုတွေ ပိုများလာနေတယ်။ သမုဒ္ဒရာရဲ့ လည်ပတ်ပုံက ပုံမှန်မဟုတ်တော့ဘူး။ တောမီးတွေ ပိုလောင်လာတယ်။ ဒုက္ခသည်တွေ ပိုများလာတယ်။ ပဋိပက္ခတွေက ပိုဖြစ်လာတယ်။ ဒီအခြေ အနေတွေကြောင့် လက်ရှိအခြေအနေတွေကတော့ ခက်ခဲဦးမယ်လို့ ပြောတဲ့အခါ အမှန်နဲ့နီးပါတယ်။ “ဗေဒင်ဆရာလို ကျုပ်တို့ဆက်ပြောလေ့ ရှိတဲ့ နောက်တော့ ကောင်းလာဖို့ရှိတယ် ဆိုတဲ့အပိုင်းကတော့ မှားပါ တယ်။” လူတွေ လှုပ်ရှားပြောင်းလဲလာအောင် ပြောတယ် ဆိုစဉ်းတော့ လွဲမှားတဲ့ ချဉ်းကပ်ပုံလို့ သူကပြောပါတယ်။

ဥတုဘေးဟာ ကမ္ဘာမှာကြုံခဲ့ဖူးသမျှ ပြဿနာအားလုံးထက် ကိုပိုကြီးတယ်။ အနာခံပြီး ကမ္ဘာ့လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုလုံးပြောင်းမှရမှာ။ ပြောင်းလဲဖို့ ဖြစ်နိုင်ခြင်း မဖြစ်နိုင်ခြင်းကို ခဏထားလို့ ဒီလိုလုပ်မှ ရမယ် လို့ တည့်တည့်ပြောရမှာပေါ့လို့ ရှိုင်းက ဆိုပါတယ်။ “ကျုပ်တို့ ကြုံနေရ တာက အလွမ်းဇာတ်၊ ကြေကွဲစရာနဲ့ပဲ အဆုံးသတ်မှာ။ အလွမ်းဇာတ်မှာ ပျော်ရွှင်စွာ ဇာတ်ပေါင်းကြလေသတည်းလို့ ခင်ဗျားက လုပ်ချင်နေတာ လား” လို့ ရှိုင်းက မေးခွန်းထုတ်ပါတယ်။

ဟန်ဆောင်နေတာတွေ ရပ်လိုက်ကြရင် ကောင်းမယ်လို့ ပြောခဲ့ တဲ့ ဂျန်နသန်ဖရန်ဇန်ကတော့ သူရင်ဆိုင်ဖို့ ပြင်ဆင်တဲ့ အတွေးတွေကို ခုလိုပြောပါတယ်။

“ဥတုဘေးဖြစ်နိုင်ခြေတွေဟာ စိတ်ပျက်အားငယ်စရာတွေပါ။ ဒါပေမယ့် ဘာသာတရားနဲ့ စဉ်းစားကြည့်တယ်။ သုခဘုံရောက်ချင်လို့

ဒေါက်တာမြင့်ဇော်

ကောင်းတာ လုပ်တာဆိုရင် ဟန်မကျသေးဘူးလေ။ ကောင်းမြတ်တဲ့ အလုပ်မို့ကို လုပ်တာပါဆိုမှ ပိုအဓိပ္ပာယ်ရှိမယ်မဟုတ်လား။ ကျုပ်တို့ ဘာလုပ်လုပ် ဥတုဘေးဖြစ်စဉ်ကြီးက ပြောင်းလို့ရမှာမှ မဟုတ်ဘဲ ဆိုပေမယ့် နည်းနည်းပါးပါးဖြစ်ဖြစ် သက်သာစေမယ့် အလုပ်တွေကိုတော့ ကျုပ်တို့ လုပ်ရမှာပေါ့။ သုခဘုံရောက်ဖို့ လုပ်တာမလုပ်ပါဘူး။ နည်းနည်းများ သက်သာမလားလို့ လုပ်ကောင်းတဲ့အလုပ်မို့ လုပ်တာပါ။

ကျန်နေသေးတဲ့ သဘာဝကို ဒီထက်ပိုပြီး ယုတ်လျော့မသွားအောင် ကျုပ်တို့လုပ်ကြမယ်ဗျာ။ မြေဆီလွှာ၊ ရေရင်းမြစ်မပြုန်းတီးအောင် ထိန်းသိမ်းကြမယ်ဗျာ။ ပိုးသတ်ဆေး အလွန်အကျွံ သုံးတာ၊ အထိန်းအကွပ်မရှိငါးဖမ်းတာတွေရပ်အောင် ကျုပ်တို့လုပ်ကြမယ်ဗျာ။ သစ်တောတွေပြန်စိုက်ကြမယ်ဗျာ။ သဘာဝမြက်ခင်း လွင်ပြင်တွေ ပြန်ထိန်းသိမ်းမယ်ဗျာ။ အသားလျှော့စားကြမယ်ဗျာ။ ဒါတွေက ကျုပ်တို့ လုပ်နိုင်စွမ်းထဲမှာ ရှိတယ်လေ။

ဥတုဘေးကိုလူ့အဖွဲ့အစည်းက ရင်ဆိုင်ရမှာ။ တရားလက်လွတ် ပြုမှုကြ မုန်းတီးကြ ခါးသီးနေကြတဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းဆိုရင် ဥတုဘေးက ဖန်တီးမယ့် ဖရိုဖရဲထဲမှာ လောကငရဲဖြစ်ပြီပေါ့ဗျာ။ ဒါ့ကြောင့် တရားတဲ့၊ မျှတတဲ့၊ ချစ်ကြည်တဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းဖြစ်အောင် လုပ်ထားတာဟာ ဥတုဘေးကို ရင်ဆိုင်ဖို့လုပ်တာလို့မှတ်ယူလို့ရသဗျာ။ အဲဒီတော့ လူ့ဂုဏ်သိက္ခာ အလေးထားအောင် လုပ်တာ၊ အမုန်းယန္တရား ရပ်အောင်လုပ်တာကနေ လွတ်လပ်တဲ့ မီဒီယာရှိဖို့လုပ်တာ အထိဟာ အဓိပ္ပာယ်ရှိတဲ့ ဥတုရာသီအရေး လှုပ်ရှားမှု (Climate action) တွေလို့ ကျုပ်ကတော့ ယူဆတယ်ဗျာ။”

ဖရန်ဇန်က စက်မှုလယ်ယာစနစ်တွေ၊ ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်ရေးတွေ ရပ်တန့်တဲ့ ကာလတစ်ခုဟာ ကျုပ်တို့ ထင်တာထက်စောပြီး ရောက်လာမယ်လို့ တွေးပါတယ်။ ဒီစာကို ကိုဗစ်ကပ်ဘေး မဖြစ်ခင်က သူရေးခဲ့တာပါ။ “အဲဒီလိုဖြစ်လာတဲ့အခါ ဓလေ့ထုံးတမ်း စိုက်ပျိုးရေးတို့၊ အားကောင်းတဲ့ လူ့အသိုက်အမြုံတို့ဆိုတာက ရှင်သန်ဖို့ မရှိမဖြစ်လိုအပ်ချက်တွေဖြစ်လာမှာ။”

အခန်း (၁၁)

ဘာကိုရွေးမလဲ

မနက်ဖြန်လည်း ဒီနေ့လိုပဲ နေမှာပါလို့ တွေးတာက လူ့သဘာဝ ကိုး။ ဒီပစ္စုပ္ပန် အခြေအနေဟာ မတည်မြဲဘူး။ မတည်ငြိမ်ဘူး။ ပြောင်းလဲ မယ်လို့ အလိုအလျောက် တွေးမိဖို့က ခက်တာကိုး။ ဒါနဲ့ပဲ လုပ်မြဲတိုင်း အလုပ်တွေ ဆက်လုပ်ကြတယ်။ ဇီဝရပ်ဝန်းတွေ ဖြိုလှဲမယ်။ ကျောက်မီး သွေးတွေမီးရှို့မယ်။ အဆိပ်အတောက်တွေမြစ်ထဲမျှောမယ်။ ခင်ဗျားကမ္ဘာ ဟာ ပြောင်းခဲ့ပြီလို့သိအောင် ဘယ်လို လုပ်ကြရပါမလဲ။

ခင်ဗျား ရောက်လာမယ်လို့ ထင်ထားတဲ့ အဆုံးမရှိ သုံးစွဲနေလို့ ရတဲ့၊ အမြဲမပြတ် တိုးတက်နေမယ့် နိဗ္ဗာန်ဘုံကြီး ပြိုပျက်ခဲ့ပါပြီ။ ဒါကို သဘောပေါက်ပါမှ ဘာလုပ်ကြရမယ်လို့ စဉ်းစားလို့ ရကြမှာပါ။ အဲဒီလို မဟုတ်တဲ့အခါ ကျုပ်တို့လုပ်နေတာတွေက ပြိုကျလာနေတဲ့ ကမ်းပါးထိပ် မှာ အိမ်ရာစီမံကိန်း တစ်ခုပြီးတစ်ခု လုပ်နေသလိုပါပဲ။ ထည့်ဝင်လိုက် သမျှတွေ တိုက်စားမျောပါသွားတယ်။ ဒါပေမယ့် ဒီအတိုင်း ဆက်လုပ်မှ ရမယ်လို့ ကြွေးကြော်နေကြတုန်း။

ကျုပ်တို့ လက်ရှိနေထိုင်တဲ့ ကမ္ဘာကို အန်သရိုပိုစီ (Anthro- pocene) လို့ခေါ်ကြဖို့ ပညာရှင်တွေ သဘောတူကြပါတယ်။ လူသားကြီး စိုးတဲ့ခေတ် (တစ်နည်းအားဖြင့်) လူသားခြေရာ နေရာတကာခေတ်လို့ ဘာသာပြန်လို့ ရမယ်ထင်ပါတယ်။ အမေရိကန်က အီရတ် စစ်ပြန်ကြီး ရှိုင်စခရန်တွန် (Roy Scranton) ဟာ "လူသားကြီးစိုးတဲ့ ခေတ်ထဲမှာ ဘယ်လို သေဆုံးရမလဲ ဆိုတာသင်ယူခြင်း (Learning how to die in the Anthropocene)" ဆိုတဲ့ လူကြိုက်များတဲ့ ဆောင်းပါးကို ရေးခဲ့

ပါတယ်။ အီရတ်စစ်ပွဲမှာ လူခြောက်သန်းလောက်နေတဲ့ ဘဂ္ဂဒက်မြို့ကို ရောက်သွားခဲ့တဲ့ သူဟာ အခြေခံအဆောက်အဦတွေ ဘုန်းဘုန်းလဲ သွားတာ၊ မီးတွေ ရေတွေ ပြတ်သွားတာ၊ အုပ်ချုပ်ရေး ပြိုပျက်ပြီး သူတစ် လူ ငါတစ်မင်းနဲ့ ကိုယ့်နေရာကိုယ် ကာကွယ်ဖို့ တုတ်ဓားဆွဲပြီး လုပ်ကြ ရတာကို ကြုံခဲ့ရပါတယ်။

ရှိုင်းဟာ အသက်မသေဘဲ အမေရိကန် ပြန်ရောက်လာလို့ ဟန်ကျပြီလို့ တွေးနေတုန်းမှာပဲ ဟာရီကိန်း ကတ်ထရီနာနဲ့ ဆုံရပါတယ်။ ဘဂ္ဂဒက်မြို့မှာ တွေ့ခဲ့တဲ့ ဖရိုဖရဲဖြစ်မှုမျိုးကို နယူးအော်လင်းမှာ (New Orleans) ထပ် ကြုံရတာပဲလို့ သူက မှတ်ချက်ချပါတယ်။ သဘာဝ ဘေးနဲ့ စစ်ဘေးမတူပေမယ့် ကြိုတင်မြော်မြင်မှု ကင်းမယ့်ခြင်းရဲ့ အကျိုးဆက် ကတော့ အတူတူပါပဲ။

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်လည်းဖြစ်တဲ့ စစ်ပြန်ကြီးရှိုင်းဟာ ဥတုဘေးနဲ့ လူရဲ့ ဖြစ်တည်မှုကို ဆက်စပ်ပြီး စဉ်းစားပါတယ်။ "ဖြစ်တည်မှု အကျပ် အတည်းထဲကို ရောက်နေကြပြီလို့ သူကညည်းတွားပါတယ်။ တစ်ဖက်မှာ အခြေအနေတွေက ဆိုးနေပြီ ဥတုဘေးအတွက် တစ်ခုခုလုပ်ကြမှ ဖြစ်မယ် လို့သိနေတယ်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပဲ အခြေအနေတွေကို ပြောင်းနိုင် လောက်တဲ့အားက ကျုပ်တို့မှာ မရှိဘူးလို့လည်း သိနေတယ်။ ကမ္ဘာ့အပူ ချိန်က မြင့်လာနေမှာပဲ။ ရေခဲတွေ ဆက်အရည်ပျော်နေမှာပဲ။ ပင်လယ်ရေ မျက်နှာပြင် မြင့်တက်လာနေမှာပဲ။ ကျောက်မီးသွေး၊ ရေနံစတဲ့ ရုပ်ကြွင်း လောင်စာနဲ့ ကျားကန်ထားတဲ့ ကျုပ်တို့ လူ့ယဉ်ကျေးမှုဟာလည်း အဆုံး သတ်မှာပဲ။"

"ကျုပ်ဟာ မပြည့်ဝတဲ့ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် တစ်ယောက်ပါ။ စံချိန်မီ မဟုတ်တဲ့ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်သမား တစ်ယောက်ပါ။ နာကျင်ဒုက္ခ တွေပဲ များလာဖို့ရှိတဲ့ ကမ္ဘာမှာ ပိတ်မိနေသူပါ" လို့ သူ့ကိုယ်သူ သရုပ်ဖော် ပါတယ်။ "မလွဲမရှောင်သာတဲ့ သေခြင်းတရားရဲ့ အရိပ်အောက်မှာ ကျုပ်တို့နေကြရတာ မဟုတ်လား။ ဥတုဘေးသင့် ကမ္ဘာမှာ ဒါဟာ ပိုလို့ ထင်ရှားလာသပေါ့။ အဲဒီတော့ ရှင်သန်တုန်းမှာ အဓိပ္ပာယ်ရှိတဲ့ ရွေးချယ်မှု

ဒေါက်တာမြင့်ဇော်

တွေ ဘယ်လိုလုပ်ကြမလဲဆိုတဲ့ မေးခွန်းပဲ ရှိတော့တာပေါ့” လို့ သူက ကောက်ချက်ချပါတယ်။

ဘယ်လို ရှင်သန်မလဲလို့ ရွေးချယ်နိုင်ခွင့်ရှိနေရင်ကို ဒါဟာ ကြီးမားတဲ့ အခွင့်အရေးပါ။ ဒီလိုအခွင့်အရေး မရှိသူတွေ အများကြီးကို ခင်ဗျား တွေ့နေမှာပါ။ ပူလောင်နေတဲ့ လမ်းမပေါ်မှာ ရုန်းကန်နေရတဲ့ သူတွေ၊ လှိုင်းလေအောက်မှာနစ်မြုပ်မသွားအောင် ကူးခပ်နေရသူတွေ၊ မိုးခေါင် ရေရှားလွင်တီးခေါင်မှာ ယိုင်နဲ့ နေသူတွေ။ ခင်ဗျားရဲ့ ရွေးချယ်မှုက သူတို့ကို အသက်ရှူချောင်စေမှာလား။

သစ်ပင်စိုက်ဖို့ ကျုပ်တို့ ရွေးချယ်ခဲ့ ကြတယ်။ တောတောင်တွေ ကာကွယ်ဖို့ ကျုပ်တို့ ရွေးချယ်ခဲ့ ကြတယ်။ တောင်သူလုပ်သားတွေကို ကာကွယ်ဖို့ ကျုပ်တို့ ရွေးချယ်ခဲ့ ကြတယ်။ ၂၄ နာရီအတွင်း လူတစ်သိန်း ခွဲလောက်ရဲ့ အသက်ဆုံးပါးသွားရတဲ့ နာဂစ် အပြီးမှာ တားဆီးပိတ်ဆို့ ထားသူတွေကို ရင်ဆိုင်ပြီး ပြည်သူ့အချင်းချင်း ကူညီဖို့ ကျုပ်တို့ ရွေးချယ်ခဲ့ ကြတယ်။

အများကို ဝန်ပိစေတဲ့ လုပ်ငန်းတွေလုပ်ဖို့ ရွေးချယ်ဆုံးဖြတ် ကြမယ့် အာဏာပါဝါနဲ့ ငွေကြေးသမားတွေကိုလည်း ကျုပ်တို့ မြင်ပါတယ်။ ခန ၂၅ နဲ့ အာဏာရဲ့ အကာအကွယ်နောက်မှာ ဘာမှပြောင်းလဲ စရာမလိုဘူး။ လုပ်ရိုးလုပ်စဉ်ကို ထပ်တိုးလုပ်သွားဖို့ပဲ လိုတယ်လို့ တွေးကြမှာကိုလည်း သိပါတယ်။ အဲဒီလိုအတွေးနဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေ ကြောင့် လူ့အသိုက်အမြုံရဲ့ အလွမ်းဇာတ်ဟာ ပိုရှည်လျားပြီး ဘဝနိဂုံး တွေက ပိုနီးကပ်လာ ကြတာလည်း သိပါတယ်။

သမုဒ္ဒရာတွေဟာ လေထုထဲက ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက်ကို မနိုင်မနင်း စုပ်ယူပေးနေရလို့ အရင်ကထက် အက်ဆစ်ဖြစ်မှု သုံးဆယ် ရာခိုင်နှုန်း များလာ ခဲ့ပြီ။ ဆက်လည်းများနေတယ်။ ရေနေ သတ္တဝါတွေ အခက်ကြုံရတဲ့ အခြေ အနေပေါ့။ သမုဒ္ဒရာထဲမှာ မျောနေတဲ့ ပလန်တွန် (Phytoplankton) လေးတွေကို သတိပြုမိကြမှာ မဟုတ်ပါဘူး။ သတိမထားမိပေမယ့် ကမ္ဘာမြေရဲ့ အော်ဂဲနစ်ပစ္စည်း (Organic Matter)

ကပ်ဘေးလွန်ကမ္ဘာရဲ့ အလွမ်းဇာတ်များ

ငါးဆယ်ရာခိုင်နှုန်းဟာ သူတို့ပဲ။ ကမ္ဘာရဲ့ အောက်စီဂျင် သုံးပုံနှစ်ပုံက သူတို့ဆီကလာတာ။ သတင်းဆိုးက ၁၉၅၀ ကစလို့ တစ်ကမ္ဘာလုံးက သမုဒ္ဒရာတွေမှာပလန်တွန် ပမာဏ လေးဆယ်ရာခိုင်နှုန်းအထိ လျော့ကျ သွားတာပါ။

နင်းထားတဲ့ မြေဟာ မာတယ်လို့ ထင်နေတုန်းလား။

ရှူနေတဲ့ လေ ဟာ သေချာတယ်လို့ ထင်နေတုန်းလား။

ကိုယ်ကျိုးကိုယ့်အတ္တ အတွက်ပဲ ရွေးချယ်မယ်ဆိုရင် လုံပြီလို့ ထင်နေတုန်းလား။

အခန်း (၁၂)

ချောင်းမကြီးထဲမှာ

ချောင်းမကြီးထဲမှာ

၂၁ ရာစုကို ဖြတ်သန်းဖို့ မိုဘိုင်းဖုန်း ကောင်းကောင်းတစ်လုံး တော့ ခင်ဗျားမှာ လိုလိမ့်မယ်။ ကမ္ဘာကြီးနဲ့ အဆက်အသွယ်လုပ်ဖို့ ကမ္ဘာကြီးအကြောင်း သိနေဖို့တော့ မဟုတ်ဘူး။ ကမ္ဘာကြီးထဲကနေ လွတ်မြောက်ရာရှာဖို့ မိုဘိုင်းဖုန်းတစ်လုံး လိုတာပါ။ ဥတုဘေးသင့် ကမ္ဘာမှာ ခင်ဗျားရဲ့ အိမ်ပြတင်းပေါက်က လှမ်းကြည့်တိုင်း မကြည်လင် မသာယာ စရာတွေပဲ မြင်ရဖို့ များပါလိမ့်မယ်။ အဲဒီအခါ မိုဘိုင်းဖုန်း မျက်နှာပြင်ကိုပဲ ပြေးဝင်ပြီး လွတ်မြောက်ရာ ရှာမယ်ပေါ့။ သာယာစရာ ပျော်ရွှင်စရာ တွေကို ရှာကြည့်ပြီး အခြေအနေဆိုးတွေထဲမှာ နေတတ်အောင် နေကြမယ်ပေါ့။ လိုက်လျောညီထွေဖြစ်အောင် နေခြင်း (Adaptation) ဆိုတဲ့ စကားကို ဥတုရာသီ ပြောင်းလဲမှုနဲ့ တွဲပြီး ခင်ဗျား ကြားမိနေမှာပါ။ ဒီအတိုင်း ဆက်သွားရင် လူတိုင်း မိုဘိုင်းဖုန်းကိုယ်စီနဲ့ လိုက်လျောညီထွေဖြစ်အောင် နေကြတဲ့ အနာဂတ်ဟာ စိတ်ကူးယဉ်သိပ္ပံဝတ္ထု မဟုတ်ဘဲ တကယ့်ဖြစ်နိုင်ခြေတစ်ခုပါ။

မကောင်းတဲ့ အခြေအနေတွေကို ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ်ပဲလို့ သဘောထားလိုက်ကြတော့တာ (Normalization) ဟာ လူ့အဖွဲ့အစည်းရဲ့ ကျဆင်းမှုသင်္ကေတတစ်ခုပါ။ ကျုပ်တို့လူ့အဖွဲ့အစည်းမှာ ကိုပဲလားဘ်ပေးလားဘ်ယူဟာ ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ် ဖြစ်သွားတယ်။ အကြမ်းဖက်မှုဟာ ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ်ဖြစ်သွားတယ်။ အာဏာအလွဲသုံးမှုဟာ ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ် ဖြစ်သွားတယ်။ ဥတုဘေးနဲ့ လူ့အသက်တွေ ဖိတ်စဉ်နေတာ ဆင်းရဲဒုက္ခတွေများလာ နေတာကိုလည်း ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ်လို့ သဘောထားလာကြဦးမှာလား။

ရှေ့ခရီးအတွက် ကျုပ်တို့ ဘယ်လို စဉ်းစားပြင်ဆင်ကြမလဲ။

“ကျုပ်တို့ရဲ့ တန်ဖိုးထားမှုနဲ့ လောကအမြင်တွေကို သိသိသာသာ ပြောင်းမှ ရကြတော့မယ်။ ကျုပ်တို့ ကြုံနေရတာဟာ လူ့ဂုဏ်သိက္ခာနဲ့ ဖြစ်တည်မှုကို တန်ဖိုးမထား၊ ခင်ဗျား ဘဝသာယာမှုဟာ ကျုပ်ဘဝသာ ယာမှုပါလို့ အပြန်အလှန် မှီတည်မှု သဘောလည်း မရှိတဲ့ ကျင့်ဝတ်သီလ ချို့တဲ့မှုကြီး (Moral deficiencies)” လို့ ထောက်ပြသူတွေလည်း ရှိပါတယ်။ ဘယ်လို နေထိုင်ပြုမူကြရင် ကျင့်ဝတ်သီလလုံသူတွေ ဖြစ်မလဲ။

ဝယ်ယူသုံးစွဲမှုတွေ၊ လေလွင့်ပြုန်းတီးမှုတွေ ကျုပ်တို့ လျော့ရမှာပေါ့။ ကုစားပေးနိုင်စွမ်းရှိတဲ့ နည်းပညာ (Technology of repair) ဆိုတဲ့ စကားလုံးရှိပါတယ်။ ဆိုလာနည်းပညာမျိုးကို ပြောတာပါ။ အဲဒီဘက်တွေကို ကျုပ်တို့ အပြောင်းအရွှေ့လုပ်ရမှာပေါ့။ ဒီနေ့ကမ္ဘာမှာဆိုလာ လို ကုစားနည်းပညာတွေ သုံးဖို့က နည်းပညာနဲ့ အကုန်အကျ မတတ်နိုင်တဲ့ ပြဿနာမဟုတ်တော့ဘဲ နိုင်ငံရေးအာဏာနဲ့ စီးပွားရေး အင်အားစုတွေက အကျိုးအမြတ်အတွက် ပေကပ်ပြီး တင်းခံနေတဲ့ ပြဿနာပါ။

“ဥတုဘေးအရှုပ်အထွေးကနေ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ကယ်ထုတ်ဖို့ ဆိုရင် နေနဲ့ လေရဲ့ စွမ်းအားကို အဓိက မှီခိုမှ ရနိုင်မယ်လို့” ပညာရှင်တွေ တညီတည်း ပြောထားကြပါတယ်။ စွမ်းအင်ချို့တဲ့တဲ့ ကျုပ်တို့နိုင်ငံမှာလည်း ကိုယ့်အရပ် ကိုယ့်ဒေသနဲ့ လျော်ညီအောင် ထုတ်လုပ်တဲ့ ကုစားစွမ်းအင်ဖြစ်တည်ဖို့အား ထုတ်ကြရပါမယ်။ “ဆိုလာမီးတုတ်ကို လက်ဆင့်ကမ်းကြပါစို့လို့” ကြွေးကြော်ကြတာရှိပါတယ်။

တန်ဖိုးထားမှုနဲ့ လောကအမြင် ပြောင်းလဲရေးအတွက် “သဘာဝလောကရဲ့ နိဂုံး - The end of nature” စာအုပ်ရေးသူ ဘီလ်မက်ကစ်ဘင် (Bill McKibben) က ခုလို အဆိုပြုပါတယ်။

ကြီးထွားဖို့ ကျယ်ပြန့်ဖို့ ထိန်းချုပ်ဖို့ ဆိုတာတွေထက် ရင့်ကျက်ဖို့ (Maturity) လုပ်ကြရလိမ့်မယ်။ လူ့အဖွဲ့အစည်းရဲ့ အကန့်အသတ်တွေကို နားလည်ပြီး ထင်သလို လျှောက်မလုပ်တာဟာ ရင့်ကျက်မှုပဲလို့ ဘီလ်က ဆိုပါတယ်။ သစ်တောကြီးတစ်ခုရဲ့ ဂေဟဝန်ဆောင်မှုမှာ လူတွေ

ဒေါက်တာမြင့်ဇော်

အကျိုးများစေတယ်လို့ မကြည့်ဘဲ ခုတ်ရောင်း လိုက်ရင် ဘယ်လောက် ရမယ်လို့တွေးတာဟာမသိနားမလည်တဲ့ မရင့်ကျက်တဲ့လူတစ်ယောက် ရဲ့ ကလေးအတွေးမျိုးပါပဲ။ "မသိတဲ့ မတတ်တဲ့ သူတွေရဲ့ လက်ထဲမှာ လုပ်ကိုင်ခွင့်ရှိနေတာ ထင်ရာလုပ်နေတာထက် ပိုအန္တရာယ်ကြီးတာ မရှိပါဘူးဗျာ" လို့ ဂျာမန်စာဆို ဂိုးသွေ (Goethe) က ပြောခဲ့ဖူးပါတယ်။ ရင့်ကျက်နားလည်မှုဟာ သဘာဝနဲ့ နီးနီးစပ်စပ်နေတဲ့ ဌာနေပြည်သူ လူမျိုးစုတွေဆိုမှာ တွေ့ရလေ့ရှိတဲ့ ဉာဏ်ပညာပါ။"

"ဟန်ချက်ညီဖို့ (Balance) ကိုလည်း ကျုပ်တို့ ဂရုစိုက်ရပါလိမ့် မယ်။ သဘာဝနဲ့ လူ ဟန်ချက်ပျက်ကြတယ်။ လူ့အဖွဲ့အစည်း ထဲမှာတော့ မညီမျှမှု၊ အနိုင်အထက်ပြုမှု၊ ကိုယ်ကျိုးစီးပွား ရှေးရှုမှုတွေနဲ့ ဟန်ချက် ပျက်ကြတယ်။ ပမာဏနဲ့ အတိုင်းအဆ (Scale) ကို သိဖို့လည်း လိုပါ လိမ့်မယ်။ ကြီးမားနေမှ၊ ကျယ်ပြန့်နေမှအောင်မြင်တယ်လို့ယူဆတဲ့အယူ မှားကို ဖျောက်ကြရပါမယ်။ နိုင်ငံရေးသမားတွေမှာ အကြီးရောဂါ (Bigness) စွဲကပ်နေ တတ်ကြတယ်လို့ ပြောကြတာရှိပါတယ်။ လူ့အဖွဲ့ အစည်း လူ့အသိုက်အမြဲလေးတွေရဲ့ သာယာချမ်းမြေ့မှုကို ရှေးရှုရင် ကမ္ဘာဟာပျော်စရာဖြစ်ပါလိမ့်မယ်။ အကြီးကြီးတွေလုပ်တဲ့အခါသဘာဝ တရားနယ်နိမိတ်၊ လူ့အသိုက်အဝိုင်း နယ်နိမိတ်တွေကို ကျော်နင်းမိဖို့ ထိခိုက်မိဖို့ အခြေအနေများ တတ်တာကိုး။"

ခေတ်သစ်ကမ္ဘာရဲ့ စီးပွားရေးစနစ်က အမြဲမပြတ်ကြီးထွား ကျယ်ပြန့်နေဖို့ တောင်းဆိုတယ်။ စွမ်းအင်တွေပိုသုံး၊ သယံဇာတပိုထုတ်၊ ဈေးကွက်ထပ်ချဲ့ဆိုတဲ့ ရှေ့တိုးတဲ့လမ်းပဲ သူမှာရှိတယ်။ ဥတုပြောင်းလဲမှု ကတော့ လောင်စာနဲ့ သယံဇာတ အသုံးတွေ တတ်နိုင်သမျှ ကျုံ့ဖို့တောင်း ဆိုတယ်။ ချဲ့တဲ့ဘက်နဲ့ ချဲ့တဲ့ဘက် ဒီနှစ်ဖက်မှာ တစ်ဖက်ကတော့ အလျှော့ပေးရမှာ။ သဘာဝယန္တရားကတော့ မလျှော့ဘူးလေ။ လူကပဲ လျှော့ရမှာ။ ပမာဏကိုသိမှ၊ ဟန်ချက်ကိုနားလည်မှ၊ ရင့်ကျက်မှုရှိမှ လည်း လျှော့ရကောင်းမှန်း သိမှာလေ။ အဲဒီလိုမသိရင်တော့ရပါတယ်ကွာ ဆိုပြီး အရှိန်တင်နေကြတော့မှာပေါ့။

ဒါကြောင့်လည်း အစိုးရတွေ၊ အကျိုးစီးပွားတွေ အရှိန်လျှော့ လာအောင် ပြောင်းလဲလာအောင် လူထုက လုပ်ကြရတာပေါ့။ တစ်ဦးချင်း အမူအကျင့် ပြောင်းလဲမှုတွေ လုပ်တာနဲ့ မလုံလောက်တာကြောင့် အစု အရုံး နဲ့ လှုပ်ရှားကြရတာပါ။

၁၉၇၀မှာ ပထမဆုံးသော ကမ္ဘာမြေနေ့ ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပါတယ်။ အမေရိကန် နှစ်သန်းလောက်ပါခဲ့တဲ့ အဲဒီအခမ်းအနားဟာ ဒီနှစ်မှာနှစ် ၃၀ ပြည့်ပါတယ်။ ကိုဗစ်ကပ်ဘေးကြောင့် ဘာမှတော့ မလှုပ်ရှားနိုင်ခဲ့ ကြဘူး။ အဲဒီ ၁၉၇၀ တုန်းက လူထုလှုပ်ရှားမှုဟာ အာဏာကို ကိုင်လှုပ်ပါတယ်။ ဒီနေ့အထိ အကျိုးသက်ရောက်နေတဲ့ လေသန့်စင်ရေး ဥပဒေ (Clean Air Act)၊ ရေသန့်စင်ရေး ဥပဒေ (Clean Water Act)၊ မျိုးတုန်းအန္တရာယ် ကျရောက်နေတဲ့ သတ္တဝါများ ကာကွယ်ရေး ဥပဒေ (Endangered Species Act) နဲ့ တခြားသဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ဥပဒေတွေ အမေရိကန် မှာ ပေါ်လာခဲ့တယ်။

ဥတုဘေးဟာ အင်မတန်ကြီးမားတဲ့ ပြဿနာပါ။ ဒါပေမယ့် ကမ္ဘာ့ သမိုင်းကို ပြန်ကြည့်ရင် အာဏာနဲ့ အကျိုးစီးပွား လူတန်းစား အတွက်က ပိုနေမြဲ ကျားနေမြဲ ဖြစ်နေသမျှ၊ သူတို့ အကျိုးစီးပွား ရှိနေသမျှ ဘယ် ပြဿနာကမှ ပြဿနာမဟုတ်ပါဘူး။ ဒါပေမယ့် အကျပ်အတည်း ကြုံနေပြီ လို့ခေါင်းဆောင်တွေ ပြောလာပြောင်းလာအောင် စောင့်နေလို့မှမရပဲ။ လူထု လှုပ်ရှားမှုက အကျပ်အတည်း ဖြစ်နေကြောင်း ပြရလေ့ရှိတာပေါ့။

ကျေးကျွန်စနစ် ဖျက်သိမ်းဖို့ လူထုက တောင်းဆိုမလာခင်အထိ ဗြိတိသျှနဲ့ အမေရိကန်ကျွန်ပိုင်ရှင်တွေအတွက် ကျွန်စနစ်က ပြဿနာ မဟုတ်ပါဘူး။ မာတင်လူသာကင်းနဲ့ လူမည်းတွေ ပြည်သူ့အခွင့်အရေး အတွက် လှုပ်ရှားမလာခင်အထိ လူမျိုးရေးခွဲခြားမှုက ပြဿနာ ဟုတ်မနေ ပါဘူး။ အမျိုးသမီးရေး လှုပ်ရှားသူတွေ လှုပ်ရှားတောင်းဆို မလာခင်အထိ လိင်အခြေပြု ခွဲခြားဆက်ဆံမှုဟာ ပြဿနာဟုတ်မနေပါဘူး။ မန်ဒဲလား နဲ့ သူ့ပြည်သူတွေရဲ့ လူဖြူလူမဲ ခွဲခြားမှု ဆန့်ကျင်ရေး လှုပ်ရှားမှု မလာခင် အထိတော့ အပါးသိုက် (Apartheid) ဝါဒဟာ ပြဿနာမဟုတ်ပါဘူး။

ဒေါက်တာမြင့်ဇော်

ဥတုရာသီ ပြောင်းလဲမှုအရေးဟာ သဘာဝဝန်းကျင်သမားတွေရဲ့ အရေးမဟုတ်တော့ပါဘူး။ ဒီမိုကရေစီသမားတွေရဲ့ အရေးပါ။ လူ့အခွင့်အရေးသမားတွေရဲ့ အရေးပါ။ အမျိုးသမီးနဲ့ ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးသမားတွေရဲ့ အရေးပါ။ မြေယာသမားတွေရဲ့ အရေးပါ။ စားနပ်ရိက္ခာသမားတွေရဲ့အရေးပါ။ဆင်းရဲမှုပျောက်ရေးသမားတွေရဲ့ အရေးပါ။ ပြည်သူ့အားလုံးရဲ့ အရေးပါ။

ထပ်သတိပေးပါရစေ။ ကမ္ဘာ့ အပူချိန်မှတ်တမ်း တိတိကျကျ စရှိလာတဲ့ အချိန်ကစလို့ အပူဆုံးနှစ် ၂၀ ဟာ လွန်ခဲ့တဲ့ နှစ် ၃၀ အတွင်းက နှစ်တွေပါပဲ။ သမိုင်းတစ်လျှောက်မှာ ကြုံခဲ့တဲ့ အပြင်းထန်ဆုံး အပူလှိုင်း ၁၀ ခုမှာ ၉ ခုက ၂၀၀၀ ခုနှစ်နောက်ပိုင်းမှာ ဖြစ်ခဲ့တာတွေချည်းပါပဲ။ ၂၀၁၈ နှစ်ကုန်က ထုတ်ပြန်တဲ့ ကုလသမဂ္ဂ ဥတုရာသီပြောင်းလဲမှု သိပ္ပံအဖွဲ့ကြီး (IPCC) ရဲ့ သိပ္ပံသုတေသန အစီရင်ခံစာဟာ ထိတ်လန့်စရာ ကိန်းဂဏန်းတွေနဲ့ ပြည့်နေပါတယ်။ အပူချိန်မြင့်တက်မှု ၁.၅ ဒီဂရီကျော်ရင် အခုကြုံနေရတဲ့ ပမာဏထက် အများကြီး ပိုပြင်းထန်တဲ့ အခြေအနေလာတော့မယ်လို့ တိတိလင်းလင်း သတိပေးပါတယ်။ လက်ရှိကမ္ဘာက ၁.၁ ဒီဂရီရှိနေပါတယ်။ “အသက်ဆက်ရှင်ဖို့ဆိုရင် ၁.၅ ဒီဂရီ - 1.5 to stay alive”ဆိုတဲ့ ကြွေးကြော်သံဟာ သိပ္ပံအရလည်း အမှန်တကယ်ပါပဲလို့ အတည်ပြုပါတယ်။ လာမယ့်နှစ် ၃၀ ဟာ ကမ္ဘာကြီးရဲ့ သေရေးရှင်ရေးပဲလို့လည်း သတိပေးပါတယ်။

ဒီသုတေသနထုတ်ပြန်အပြီးမှာ မနှစ်ကတစ်နှစ်လုံး မျိုးမတုန်းရေးအတွက် ထကြွလှုပ်ရှားမှုကြီး (Extinction Rebellion) ဆိုတဲ့ ဆန္ဒပြလှုပ်ရှားမှုတွေ စိပ်လာတာ သတိထားမိကြမှာပါ။ ရန်ကုန်မြို့မှာလည်း လုပ်ခဲ့ကြပါတယ်။ ဂရီတာသွန်းဘက် (Greta Thunberg) နဲ့ကျောင်းသား လူငယ်တွေရဲ့ လှုပ်ရှားမှုတွေကိုလည်း မြင်နေကြရပါလိမ့်မယ်။

မြန်မာပြည်မှာတော့ မိုးလေဝသနဲ့ ဥတုအရေး မီးရှူးတန်ဆောင်ဖြစ်တဲ့ ဆရာကြီးဦးထွန်းလွင် ၂၀၁၉ နိုဝင်ဘာမှာ ဆုံးပါးခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် မြန်မာပြည်အတွက် လုံလောက်တဲ့

သတိပေးချက်တွေကိုသူ ချန်ထားပေးခဲ့ပါတယ်။ ဆရာကြီးဟာ အပူချိန်တိုးလာတာ၊ မိုးရွာရက် နည်းပြီး မုတ်သုံတိုတောင်းလာတာ၊ မုန်တိုင်းနည်းလို့ ရေရင်းမြစ်တွေ လျော့ပါးနိုင်တာ၊ မိုးကြိုးမုန်တိုင်းနဲ့ ပြင်းထန်ရာသီ အခြေအနေတွေ များလာမှာတွေကို အချက်အလက်နဲ့ ဖော်ထုတ်ပေးခဲ့ပါတယ်။ မိုးရွာ ရက်တိုပေမယ့် ရွာတဲ့အခါမိုးသည်းတာ (ရေကြီးရေလွမ်းဒဏ်)၊ မုန်တိုင်း နည်းသွားပေမယ့် တိုက်တဲ့အခါ ပြင်းထန်တာ၊ မိုးခေါင်ရေရှားဖြစ်မှာ တွေကိုလည်း သတိပေးခဲ့ပါတယ်။

“အသက်ဇီဝများကိုယ်စား ကျွန်ုပ်တို့လှုပ်ရှားကြသည်။ we act on behalf of life” တဲ့။ ဥတုရာသီပြောင်းလဲမှု ဆန္ဒပြပွဲက ပိုစတာ တစ်ခုပါ။ သတ္တဝါတွေရဲ့ အသက်ဇီဝတွေ ရှင်သန်ဖို့အတွက် ကျုပ်တို့ ဘာတွေများ တိုးလုပ်နိုင်တာရှိပါသလဲ။

ကိုဗစ်ကပ်ဘေးသင့်ကမ္ဘာကနေ လှမ်းမျှော်ကြည့်တဲ့အခါရေ့မှာ ဥတုဘေး၊ ကပ်ဘေးတွေနဲ့ အလွမ်းဇာတ်တွေ အစီအရီ ရှိနေတာကို မြင်ရပါတယ်။ ကောင်းမြတ်ခြင်းကိုစိုက်ပျိုးဝေမျှဖို့ ကမ္ဘာမြေကို ရောက်လာခဲ့ကြတဲ့ “ဧည့်သည်” တွေလိုကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ်သဘောမထားခဲ့ကြတဲ့ အကျိုးဆက်တွေလို့ ပြောလို့ရမယ်ထင်ပါရဲ့။ ကိုယ်ပိုင်ပစ္စည်းလို ပိုင်ဆိုင်ဖို့ အနိုင်ယူဖို့လုပ်ခဲ့ကြတာကိုး။ ရှေ့ဆက်ရမယ့် ခရီးအတွက် ဆရာမောင်ဒီရဲ့ “ချောင်းမကြီး ချောင်း” ထဲက ကဗျာစာပိုဒ်တွေကိုသာ ရေရွတ်နေမိပါတယ်။

“အခုရွာမှာ
ညောင်ပင်ကြီးလဲ ချောင်းရေတိုက်စား
မျောပါသွားလို့ မရှိတော့ပြီ

.....

ယခင်က မပူလောင်ခဲ့သော
ချောင်းသဲပြင် ဝမ်းဖိုက်ကြီးထဲမှ
တံလျှပ်တို့၏ အပူရှိန်တို့သည်
ကျွန်တော့်အား ပူလောင်ကြလေပြီ။

.....

ချောင်းရေတို့၏ ရေစီးအဟုန်သည်
မည်မျှ ပြင်းထန်ကြောင်း
ကျွန်တော်တွေ့ရပြီ။
လှိုင်းလုံးကြီးတွေ မည်မျှကြီးမားကြောင်း
ကျွန်တော်မြင်ရပေ။

.....

ယခုကျွန်တော်သည်လည်း
ချောင်းမကြီးချောင်းကြီး၏ အထဲတွင်
မျောပါနေရလျက်။

.....

ကျယ်လောင်စွာအော်ဟစ်
စီးဆင်းလာနေကြသော
ချောင်းမကြီး၏ လူခေါ်သံကိုလဲ
ကျွန်တော်ကြားနေရပေ။

References

- Weisman, Alan 2019, "Burning Down the House", the New York Book Review, August 15 issue, <https://www.nybooks.com/articles/2019/08/15/climate-change-burn-ing-down-house/> Burning down the house
- O'Connell, Mark 2019, The Uninhabitable Earth by David Wallace-Wells review – our terrifying future, the Guardian, <https://www.theguardian.com/books/2019/feb/27/the-uninhabitable-earth-review-david-wallace-wells>
Our terrifying future
- Oppenheimer, Joshua 2016, "Why today's global warming has roots in Indonesia's genocidal past", The Guardian, <https://www.theguardian.com/commentisfree/2016/may/03/genocide-indonesia-human-rights-abuse-climate-change-palm-oil>
- Scranton, Roy 2018, "Learning to die in the Anthropocene: What do we do when failure is inevitable?", Trike Daily, <https://tricycle.org/trikedaily/learning-die-anthropocene/>
- Grapevine 2019, "We Are A Fire Cult: Andri Snær Magnason Talks Oil, Humans As Volcanoes & Pancake Sci-Fi", <https://grapevine.is/mag/feature/2019/11/08/we-are-a-fire-cult-andri-snaer-magnason-talks-oil-humans-as-volcanoes-pancake-sci-fi/>
- Kolbert, Elizabeth 2018, "Listening to James Hansen on Climate Change, Thirty Years Ago and Now", New Yorker, <https://www.newyorker.com/news/daily-comment/listening-to-james-hansen-on-climate-change-thirty-years-ago-and-now>
- Brady, Amy 2018, "The Art and Activism of the Anthropocene, Part I: A Conversation with William T. Vollmann, Chantal Bilodeau, and David Wallace-Wells", Los Angeles Review of Books, <https://lareviewofbooks.org/article/the-art-and-activism-of-the-anthropocene-part-i-a-conversation-with-william-t-vollmann-chantal-bilodeau-and-david-wallace-wells/>
- Hamilton, Ted 2018, "'When I Was Alive': William T. Vollmann's Climate Letter to the Future", Los Angeles Review of Books, <https://lareviewofbooks.org/article/when-i-was-alive-william-vollmanns-climate-letter-to-the-future/>
- Scranton, Roy 2019, "No happy ending: On Bill McKibben's 'Falter' and David Wallace-Wells's 'The Uninhabitable Earth'", Los Angeles Review of Books, <https://lareviewofbooks.org/article/no-happy-ending-on-bill-mckibbens-falter-and-david-wallace-wells-the-uninhabitable-earth/>
- Rich, Nathaniel 2018, "The Most Honest Book About Climate Change Yet: William T. Vollmann's latest opus is brilliant, but it offers no comfort to its readers.", the Atlantic, <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2018/10/william-vollmann-carbon-ideologies/568309/>
- Franzen, Jonathan 2019, "What if we stopped pretending?", New Yorker, <https://www.newyorker.com/culture/cultural-comment/what-if-we-stopped-pretending>
- Atkin, Emily 2019, "The blood-dimmed tide", the New Republic, <https://newrepublic.com/article/154953/climate-change-future-global-conflict-nationalism>
- Sharma, Meara 2019, "It's not too late to stem climate change. But we have no more time to waste", Washington Post, https://www.washingtonpost.com/outlook/its-not-too-late-to-stem-climate-change-but-we-have-no-more-time-to-waste/2019/04/26/8406aa64-525b-11e9-88a1-ed346f0ec94f_story.html
- Lueders, Bill 2019, "Bill McKibben's 'Falter' Arrives Just in Time", Progressive, <https://progressive.org/dispatches/bill-mckibben-book-review-falter-lueders-190618/>
- Kolbert, Elizabeth 2020, "Why we won't avoid a climate catastrophe", National Geographic, <https://www.nationalgeographic.com/magazine/2020/04/why-we-wont-avoid-a-climate-catastrophe-feature/>

- Magnason, Andri S. 2020, "On time and water: An interview with Andri Snaer Magnason", *Emergence Magazine*, <https://emergencemagazine.org/story/on-time-and-water/>
- Magnason, Andri Snaer 2019, "The glaciers of Iceland seemed eternal. Now a country mourns their loss", *the Guardian*, <https://www.theguardian.com/commentisfree/2019/aug/14/glaciers-iceland-country-loss-plaque-climate-crisis>
- Karmann, Caralyn 2018, "The dire warnings of the United Nation's latest climate-change report", *New Yorker*, <https://www.newyorker.com/news/news-desk/the-dire-warnings-of-the-united-nations-latest-climate-change-report>
- Reiderer, Rachael 2019, "The stark inequality of climate change", *New Yorker*, <https://www.newyorker.com/books/under-review/the-stark-inequality-of-climate-change>
- Wallace-Wells, David 2020, "The Uninhabitable earth", *New York Intelligencer*, <https://nymag.com/intelligencer/2017/07/climate-change-earth-too-hot-for-humans.html>
- Kolbert, Elizabeth 2020, "What will another decade of climate crisis bring?", *New Yorker*, <https://www.newyorker.com/magazine/2020/01/13/what-will-another-decade-of-climate-crisis-bring>
- Crist, Meehan 2019, "Down to earth- why is the story of climate catastrophe so hard to tell?", *New Republic*, https://newrepublic.com/article/153505/case-climate-alarms-nathaniel-rich-david-wallace-wells-review?fbclid=IwAR2aU4149_m0B9WLVCk4pYu0VsHtBbXewJHmaDLJL5P1USSH4M19cVsYsks
- Wallace-Wells, David 2020, "Welcome to the End of the 'Human Climate Niche'", *New York Intelligencer*, <https://nymag.com/intelligencer/2020/05/welcome-to-the-end-of-the-human-climate-niche.html>
- Templer, Robert 2019, "Too late", *Mekong Review*, <https://mekongreview.com/too-late/>
- Wallace-Wells, David 2020, "The Coronavirus Is a Preview of Our Climate-Change Future", *New York Intelligencer*, <https://nymag.com/intelligencer/2020/04/the-coronavirus-is-a-preview-of-our-climate-change-future.html>
- McKibben, Bill 2018, "How extreme weather is shrinking the planet", *the New Yorker*, <https://www.newyorker.com/magazine/2018/11/26/how-extreme-weather-is-shrinking-the-planet>
- Britton-Purdy, Jedediah 2019, "Living Together Shouldn't Put Us at War With One Another or With the Earth", *Jacobin*, <https://jacobinmag.com/2019/10/jedediah-purdy-this-land-environment-climate-change-denialism-ecology>
- Myer, Samuel 2019, "Climate change is sapping nutrients from our food — and it could become a global crisis", *Washington Post*, <https://www.washingtonpost.com/opinions/2019/08/08/climate-change-is-sapping-nutrients-our-food-it-could-become-global-crisis/>
- Ward, Alex 2020, "All hell breaking loose": How the Pentagon is planning for climate change", *Vox*, <https://www.vox.com/2020/2/24/21145687/climate-change-usa-military-book-interview>
- Mowe, Sam 2015, "Capitalism vs. the Climate", *Tricycle*, <https://tricycle.org/magazine/capitalism-vs-climate/>
- Rust, Susanne 2019, "Report details how ExxonMobil and fossil fuel firms sowed seeds of doubt on climate change", *Los Angeles Times*, <https://www.latimes.com/environment/story/2019-10-21/oil-companies-exxon-climate-change-denial-report>
- Fleckenstein, Paul 2019, "Stopping Climate Change Will Never Be 'Good Business'", *Jacobin*, <https://www.jacobinmag.com/2019/07/falter-bill-mckibben-350org-review>

Myint-U, Thant, 2019, "Not a Single Year's Peace: Than Myint-U on Burma's problems", London Review of Books, <https://www.lrb.co.uk/the-paper/v41/n22/thant-myint-u/not-a-single-year-s-peace>

Watts, Jonathan 2019, "The environment in 2050: flooded cities, forced migration – and the Amazon turning to savannah", The Guardian, <https://www.theguardian.com/environment/2019/dec/30/environment-2050-flooded-cities-forced-migration-amazon-turning-savannah>

Been, Eric A. 2018, "Are we prepared to endure lives with less comfort?": William T. Vollmann on climate change", Vox, <https://www.vox.com/conversations/2018/4/19/17254166/climate-change-earth-day-april-2018-carbon-ideologies>

Sparrow, Je 2019, "Extinction", Mekong Review, <https://mekongreview.com/extinction/>

Daily demand for crude oil worldwide from 2006 to 2020 (in million barrels) <https://www.statista.com/statistics/271823/daily-global-crude-oil-demand-since-2006#:~:text=Global%20demand%20for%20crude%20oil,barrels%20per%20day%20in%202020.>

Lichfield, Gideon, 2019, "Welcome to Climate Change", Technological Review, <http://www.technologyreview.com/magazines/welcome-to-climate-change/>

Shabecoff, Philip 1988, "Global Warming Has Begun, Expert Tells Senate", The New York Times, <https://www.nytimes.com/1988/06/24/us/global-warming-has-begun-expert-tells-senate.html>

Banerjee, Neela., Song, Lisa., And Hasemyer, David., 2015, "Exxon: The road not taken", Inside Climate News, <https://insideclimatenews.org/content/Exxon-The-Road-Not-Taken>

Jerving, Sara., Jennings, Katie., Hirsch, Masako M., & Rust, Susanne 2015, "What Exxon knew about the Earth's melting Artic, Los Angeles Times, <https://www.latimes.com/nation/la-na-what-exxon-knew-201511009-story.html>

Masters, Jeff 2019, "Fifth Straight Year of Central American Drought Helping Drive Migration", Scientific American, <https://blogs.scientificamerican.com/eye-of-the-storm/fifth-straight-year-of-central-american-drought-helping-drive-migration/#:~:text=Fifth%20Straight%20Year%20of%20Central%20American%20Drought%20Helping%20Drive%20Migration,-Recent%20rains%20have&text=The%20main%20harvest%20of%202019,led%20to%20a%20bad%20harvest.>

Klein, N., 2015. This changes everything: Capitalism vs. the climate. Simon and Schuster.

Wallace-Wells, D., 2019. The uninhabitable earth: A story of the future. Penguin UK.

McKibben, B., 2019. Falter: Has the Human Game Begun to Play Itself Out?. Black Inc.

Rebellion, E., 2019. This is not a drill: an Extinction Rebellion handbook. Penguin UK.

Vollmann, W.T., 2018. No Immediate Danger: Volume One of Carbon Ideologies. Penguin.

Scranton, R., 2020. All Hell Breaking Loose: The Pentagon's Perspective on Climate Change.

ရည်ညွှန်းစာများ

ဒီစာအုပ်မှာ တိုက်ရိုက်ကိုးကားတာ မဟုတ်ပေမယ့် စဉ်းစားဆင်ခြင်စရာ၊ နားလည်ခံစားစရာအောင် ထောက်ကူခဲ့တဲ့ ဆရာ၊ ဆရာမများ ရဲ့ စာအုပ်များ စွာရှိပါတယ်။ တချို့ကို ဖော်ပြပါရစေ။ ကိုယ့်မြေ

ကိုယ့်ရေကိုယ့်အခြေအနေတွေကို သိအောင် ဆက်ဖတ်လိုတဲ့ လူငယ်တွေ ရှာဖွေ ဖတ်ရှုနိုင်ကြတဲ့ စာအုပ်တွေလည်း ဖြစ်ပါတယ်။ စာအုပ်စင်ပေါ်က လက်လှမ်းမီသမျှ စာရင်းတိုလေးသာဖြစ်ပါတယ်။

ဦးအုန်း (သစ်တော)

သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နဲ့ ပတ်သက်ပြီး အင်္ဂလိပ်လို၊ မြန်မာလို ဆောင်းပါးများစွာ ဆရာကြီး ရေးခဲ့ပါတယ်။ မနှစ်ကတော့ ဆရာကြီးရဲ့ မိသားစုက စုစည်းမိသမျှဆောင်းပါးတွေကို 'ကမ္ဘာမြေချစ်သူ ဦးအုန်း' ဆိုတဲ့ နာမည်နဲ့ ထုတ်ပါတယ်။ စိမ်းရောင်စို စာပေကပါ။ ဒီစာအုပ်ထဲမှာ မပါဝင်တဲ့ ဆောင်းပါးတွေလည်း ရှိနေပါသေးတယ်။

မောင်ထွန်းလွင် (မိုးလေဝသ)

သဘာဝဘေးအန္တရာယ်၊ မိုးလေဝသ၊ ဥတုရာသီပြောင်းလဲမှု၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ကိစ္စဆောင်းပါးပေါင်းများစွာ ဆရာရေးခဲ့ပါတယ်။ ခြူးခြူးစာအုပ်တိုက်ကနေ 'လမင်းကြီးကို အားနာလိုက်တာနှင့် အခြားအက်ဆေးများ'၊ 'ရောသမရာသီဆောင်းပါးများ'၊ လာနီညာဆိုတဲ့ မိန်းကလေးနှင့် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ဆိုင်ရာ ဆောင်းပါးများကို ထုတ်ဝေပေးထားပါတယ်။ 'ကျွန်တော်နှင့် နာဂစ်' စာအုပ်ကိုတော့ အောင်စာပေက ထုတ်ပါတယ်။

မောင်ကျေးရေ

မြန်မာနိုင်ငံ ရေရင်းမြစ်နဲ့ ပတ်သက်လို့ ပြည့်ပြည့်စုံစုံ သိရစေတဲ့ 'မြေအောက်ရေနှင့် ရေအရေးစာစုများ' စာအုပ်က ၂၀၁၉ အမျိုးသား စာပေဆုရပါတယ်။ စိတ်ကူးချိုချိုစာအုပ်တိုက်က ထုတ်တာပါ။

မြသန်းတင့်

ကင်းဒမ်းဝါဒိရဲ့ မြန်မာပြည် မြောက်ဖျားဒေသခရီးကို ဆရာ မြသန်းတင့် ပြီးဆုံးတဲ့အထိ ဘာသာပြန် မသွားနိုင်ပါဘူး။ 'ဧရာဝတီသို့

အပြန်' ဆိုတဲ့ ခေါင်းစဉ်နဲ့ ဆရာရေးခဲ့သမျှကို တိုးမြှင့်စာပေက ထုတ်ဝေထားပါတယ်။ နောက်ပြီး 'တောင်သမန်ရွှေအင်းကလေးညှင်းဆော်တော့' စာအုပ်ကြီးထဲက သဘာဝဝန်းကျင်အကြောင်းတွေကိုလည်း ပြန်ဖတ်ရလေ့ရှိပါတယ်။

ငြိမ်းအေးအိမ်

မြောက်ဖျားဒေသက သဘာဝတံတိုင်းကြီးတွေနဲ့ လူတွေဘဝတွေအကြောင်း 'ညှို့ငင်တောင်' စာအုပ်ကနေ သိမြင်ရပါတယ်။ ကိုယ့်ရဲ့ မြေတောတောင်နဲ့ ဌာနေပြည်သူတွေ အကြောင်းပိုသိကြဖို့ လိုအပ်နေတဲ့ တိုင်းပြည်မှာ ဆရာစာအုပ်အတွက် ကျေးဇူးတင်ရပါတယ်။ 'ညှို့ငင်တောင်'ကို စိတ်ကူးချိုချိုစာပေက ထုတ်ပါတယ်။

ဒေါက်တာချစ်ကိုကို

နိုင်ငံတကာပညာရပ်နယ်ကပါ သိကြတဲ့ ဒေါက်တာချစ်ကိုကိုဟာ ဩစတြေးလျမှာနေတဲ့ ဘူမိဗေဒပညာရှင် တစ်ယောက်ပါ။ ဆရာ့ရဲ့ အင်္ဂလိပ်လိုရေးထားတဲ့ စာတမ်းတွေကိုတွေ့ခဲ့ဖူးပြီး မြန်မာလိုစာအုပ်ကိုတော့ ၂၀၁၈ မှာ နှစ်ကာလများစာပေက ထုတ်ဝေတာ တွေ့ရပါတယ်။ 'ဆည်တည်ဆောက်ခြင်း၏ ကောင်းကျိုးဆိုးပြစ်များ' ဆိုတဲ့ ဆရာစာအုပ်ဟာ မြန်မာနိုင်ငံ ငလျင်ကြောတွေနဲ့ ဘူမိဗေဒအမြင်ကနေ သုံးသပ်ထားတဲ့ စာအုပ်ဖြစ်ပါတယ်။

ဝင်းကျော်

မြစ်အကြောင်း ရေအကြောင်းနဲ့ ဆက်စပ်အခြေအနေတွေကို သိဖို့ လိုနေတဲ့ ကာလမှာ ဆရာ့ စာအုပ်တွေ ဆီကနေ ကိုးကားရည်ညွှန်းစရာ ရပါတယ်။ ဆရာ့ရဲ့ 'မဟာအာရှမြစ်ကြီးများနှင့် ရေအသုံးချမှုပဋိပက္ခများ' စာအုပ်ကို ငဝန်စာပေက ၂၀၁၄ မှာ ထုတ်ပါတယ်။

မောင်ထင်

‘မြင်ဝါတောင်’ စာအုပ်ထဲက မြင်ဝါတောင်ဆောင်းပါးဟာ တစ်ခေတ်တစ်ခါရဲ့ မြန်မာ့လူနေမှု မှတ်တမ်းသာမက ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုတာ ဘာလဲလို့အလေးအနက်စဉ်းစားမိစေတဲ့စာပါ။ အားရှိတဲ့ခလေးထုံးတမ်း လူနေမှုဆိုတာ ဘာလဲလို့ ဆင်ခြင်မိကြပါတယ်။

ကိုတာ

အခြားတစ်ဖက်က ဆင်ခြင်ရန်များကို ဆရာက မကြာမကြာ ရေးပြပါတယ်။ ‘ကိုရင်တာ နှစ်ပါးသွားများ’ စာအုပ်နှစ်တွဲမှာ အကြောင်း အရာပေါင်းစုံပါဝင်ပါတယ်။ မကြာခင်ကာလတွေက ထွက်တဲ့ ‘လမ်းပေါ် က လူတစ်ယောက်ပြောချင်တာများ’၊ ‘မောင်မြတ်ထင်၏ ဆင်ခြင်ခြင်း များ’ စာအုပ်တွေမှာလည်း အတွေးပွားစရာ အကြောင်းအရာများစွာ ပါ ပါတယ်။

ဒေါက်တာမြင့်ဇော်
ဇွန်လ ၅ ရက် ၂၀၂၀